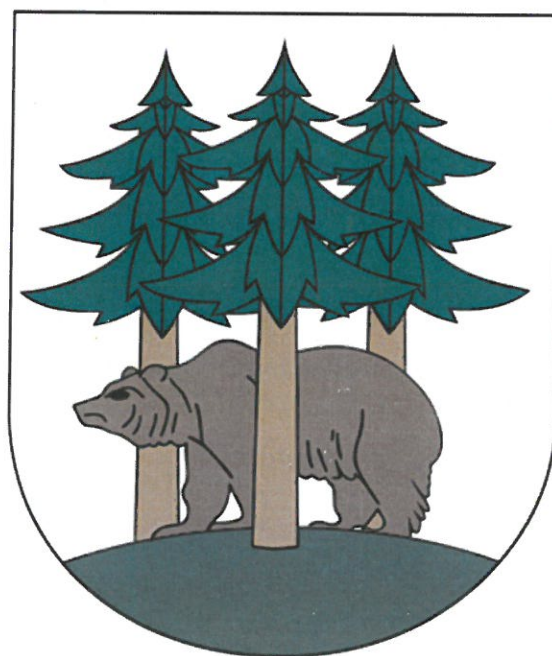

2020

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych Kętrzyn

Opracowanie merytoryczne:
Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	4
Dane demograficzne.....	5
Metryka miasta.....	8
Działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.....	8
Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	9
Punkt konsultacyjny dla osób i rodzin w kryzysie.....	10
Pozostałe informacje o mieście.....	11
Rynek alkoholowy.....	11
Skala problemów społecznych.....	12
Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych	12
Przestępczość.....	13
Przemoc w rodzinie	15
Zasoby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	17
Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży	17
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	18
Grupa badana	18
Cel badania.....	20
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	21
Rynek pracy i problem bezrobocia	22
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	25
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze.....	36
Przekonania dotyczące wychowania dzieci	40
Zjawisko przemocy w rodzinie	42
Badania sprzedawców napojów alkoholowych.....	50
Grupa badana	50

Cel badania	50
Wyniki badań	51
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	59
Metodologia	59
Cel badania	59
Charakterystyka grupy badanej	59
Wyniki	66
Substancje psychoaktywne: Alkohol	66
Substancje psychoaktywne: Papierosy	72
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze	76
Postawy wobec substancji psychoaktywnych	81
Przemoc w szkole	85
Uzależnienie od internetu i cyberprzemoc	90
Hazard	97
Wybrane zagadnienia z ESPAD. Porównanie wyników badania uczniów z miasta Kętrzyn z wynikami próby ogólnopolskiej z 2019 r.	99
METODOLOGIA	99
CEL BADANIA	100
GRUPA BADANA	100
WYNIKI Z KOMENTARZEM	101
ESPAD-podsumowanie	111
Podsumowanie	112
Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej:	115
Czynniki chroniące	116

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2020 roku, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnieniem od hazardu, przemocą w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, cyberprzemocą, a także postawami społecznymi wobec tychże zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w mieście Kętrzyn wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- 1) dorośli mieszkańcy;
- 2) dzieci i młodzież szkolna;
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

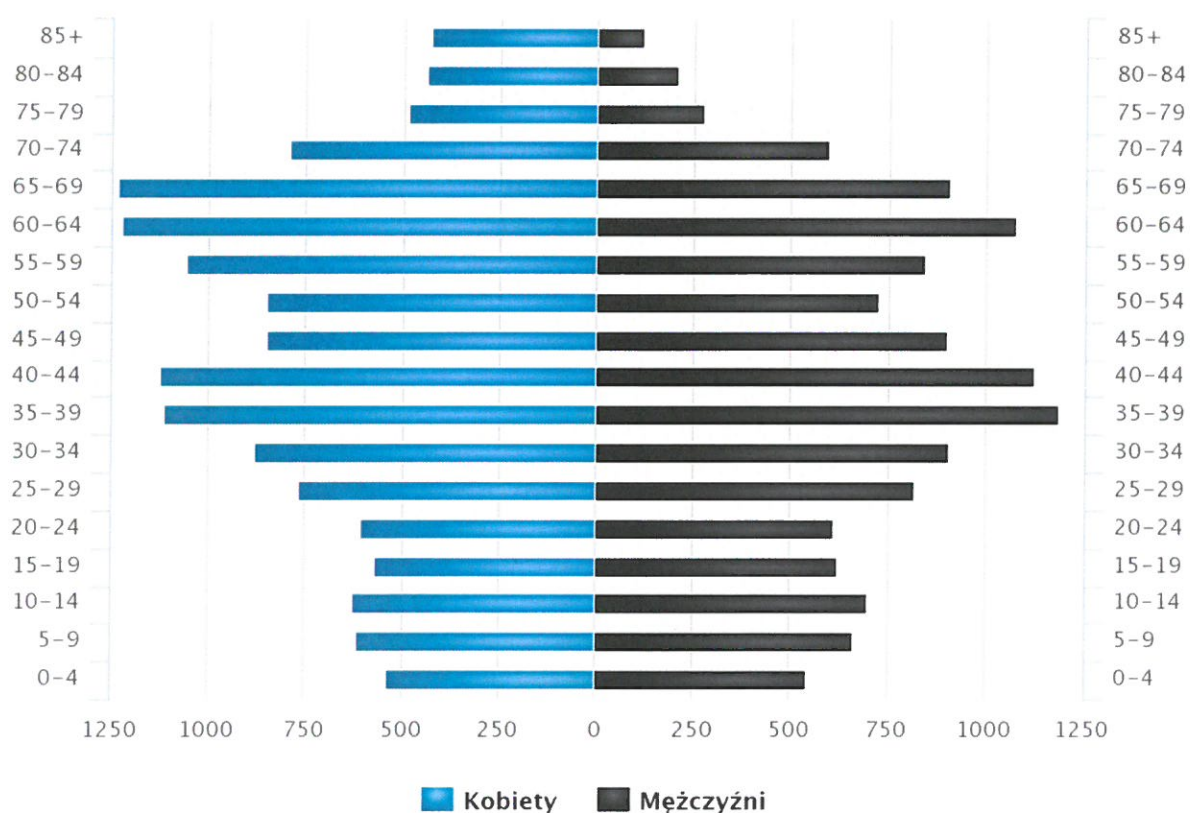
Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

DANE DEMOGRAFICZNE

Kętrzyn jest niewielkim miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 27 056, z czego 52,6% stanowią kobiety, a 47,4% mężczyźni. W latach 2002-2019 liczba mieszkańców zmalała o 5,5%. Średni wiek mieszkańców wynosi 43,4 lat i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców Kętrzyna, 2019

(Źródło: GUS)

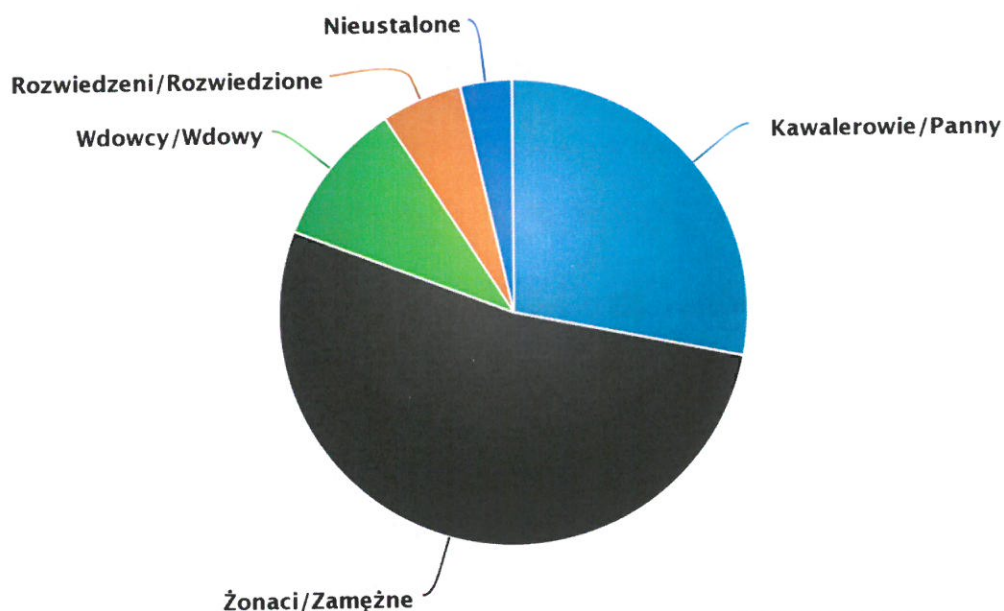

www.polskawliczbach.pl

Mieszkańcy Kętrzyna zawarli w 2019 roku 104 małżeństwa, co odpowiada 3,8 małżeństw na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,2 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie więcej od wartości dla kraju. 28,2% mieszkańców Kętrzyna jest stanu wolnego, 52,7% żyje w małżeństwie, 5,5% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,0% to wdowy/wdowcy.

Stan cywilny (Ludność w wieku 15+ lat) – Kętrzyn

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011)

www.polskawliczbach.pl

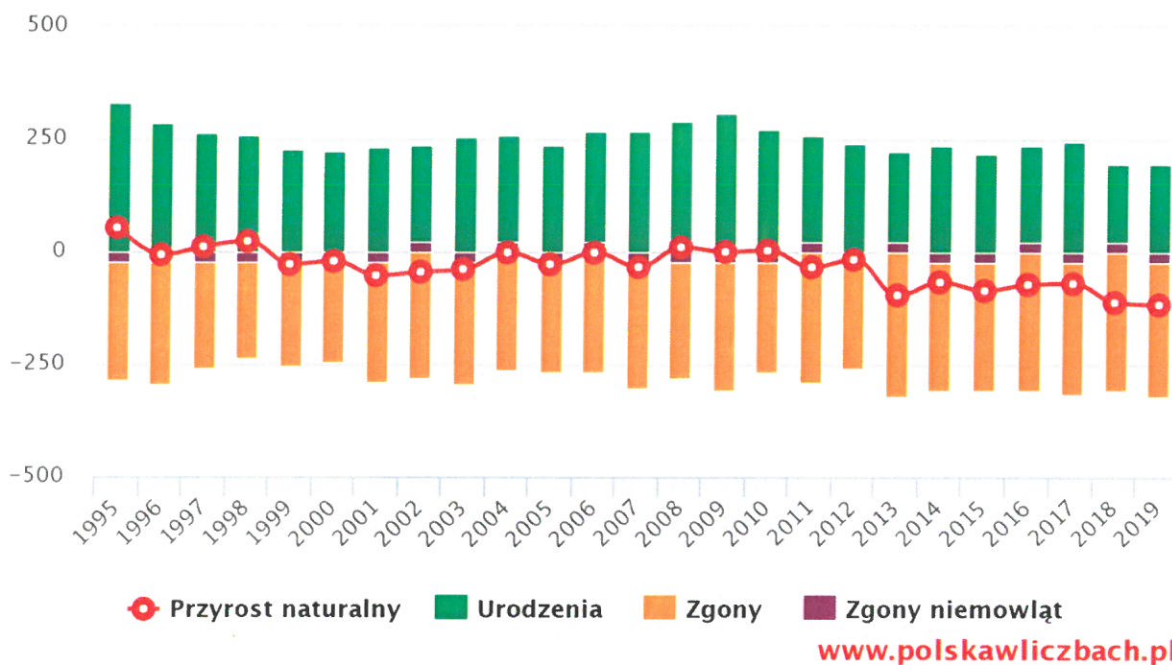
Kętrzyn ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -117. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,30 na 1000 mieszkańców Kętrzyna. W 2019 roku urodziło się 198 dzieci, w tym 45,5% dziewczynek i 54,5% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 426 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,60 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

W 2018 roku 39,6% zgonów w Kętrzynie spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 27,0% zgonów w Kętrzynie były nowotwory, a 6,6% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 mieszkańców Kętrzyna przypada

11.58 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz więcej od wartości średniej dla kraju.

Przyrost naturalny w latach 1995–2019 w Kętrzynie

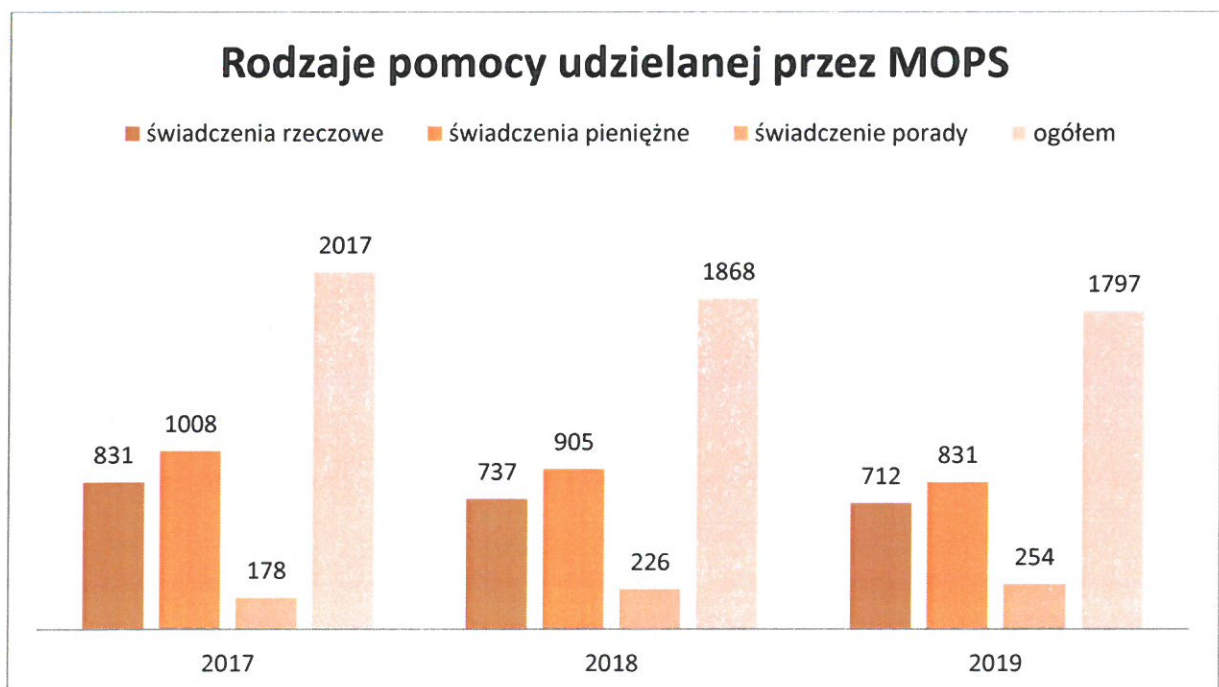
(Źródło: GUS)

METRYKA MIASTA

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

<i>Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej</i>			
	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba rodzin ogółem	1456	1348	1349
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	192	169	150

POWODY PRZYZNAWANIA POMOCY SPOŁECZNEJ
(liczba osób)

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Niepełnosprawność	539	507	460
Bezrobocie	613	509	483
Ubóstwo	874	745	720
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	119	100	112
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	506	515	501
Alkoholizm	177	159	147
Ogółem	2828	2535	2423

DZIAŁALNOŚĆ

GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

GKRPA

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Posiedzenia GKRPA (ogółem)	27	30	33
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	23	24	40
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	41	10	12

PUNKT KONSULTACYJNY DLA OSÓB I RODZIN W KRYZYSIE

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba osób korzystających z pomocy Punktu	273	380	320
Rodziny z problemem alkoholowym	62	59	24

Punkt Konsultacyjny dla osób i rodzin w kryzysie - zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych:

1. **Osoba 1** - terapeuta uzależnień - prowadzenie psychoedukacji dla osób nadużywających alkoholu oraz środków psychoaktywnych, prowadzenie psychoedukacji indywidualnej i grupowej dla członków rodzin osób uzależnionych.
2. **Osoba 2** - psychoterapeuta - dokonywanie wstępnej diagnozy problemów osoby zgłaszającej się oraz opracowanie planu pomocy, wspieranie osób i rodzin z grupy szczególnego ryzyka oraz motywowanie ich do podjęcia psychoterapii, prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, współpraca z pracownikiem socjalnym, asystentem rodziny celem poprawy funkcjonowania rodziny korzystającej ze wsparcia.
3. **Osoba 3** - psycholog - wykonywanie diagnoz dotyczących stanu psychicznego i emocjonalnego podopiecznych, eksponowanie sposobów i form postępowanie terapeutycznego w odniesieniu do indywidualnych potrzeb i możliwości, udział w rozmowach i sytuacjach wymagających szczególnej interwencji psychologa dot. podopiecznych ośrodka, udzielanie poradnictwa psychologicznego, udzielanie poradnictwa psychologicznego w grupach wsparcia i w szkole dla rodziców oraz Klubu Integracji Społecznej.
4. **Osoba 4** - prawnik - udzielanie porad i konsultacji dotyczących obowiązujących przepisów z zakresu prawa rodzinnego, opiekuńczego, prawa karnego, w zakresie przeciwdziałania przemocy i alkoholizmowi, wskazywanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania problemów prawnych.

POZOSTALE INFORMACJE O MIEŚCIE

Na terenie miasta Kętrzyn działają dwie świetlice w tym jedna z programem socjoterapeutycznym, w których zatrudnionych jest 5 opiekunów. Do świetlicy przychodzi 61 dzieci, w tym 15 jest z rodzin alkoholowych.

RYNEK ALKOHOLOWY

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- do 4,5%: **54**
- od 4,5% do 18%: **52**
- powyżej 18%: **48**

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży:

- do 4,5%: **22**
- od 4,5% do 18%: **14**
- powyżej 18%: **12**

SKALA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

NADUŻYWANIE ALKOHOLU I INNYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

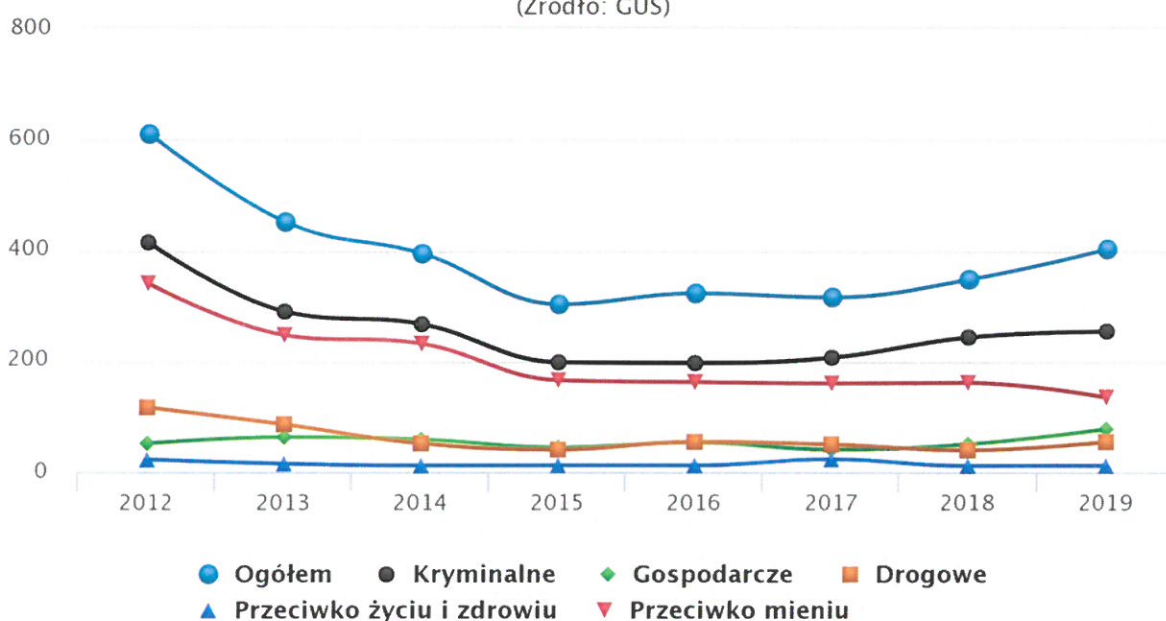
Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu			
	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Ilość interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu	420	610	715
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	39	55	32
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	4	4	1
Zakłócanie porządku publicznego	157	384	477
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	1	2	2
Liczba wypadków	2	4	1
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	217	161	202

PRZESTĘPCZOŚĆ

W 2019 roku w Kętrzynie stwierdzono (w oparciu o dane powiatowe) 402 przestępstwa. Oznacza to, że na każde 1000 mieszkańców odnotowano 14,81 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Przestępstwa stwierdzone (oszacowanie) w Kętrzynie w latach 2012 – 2019

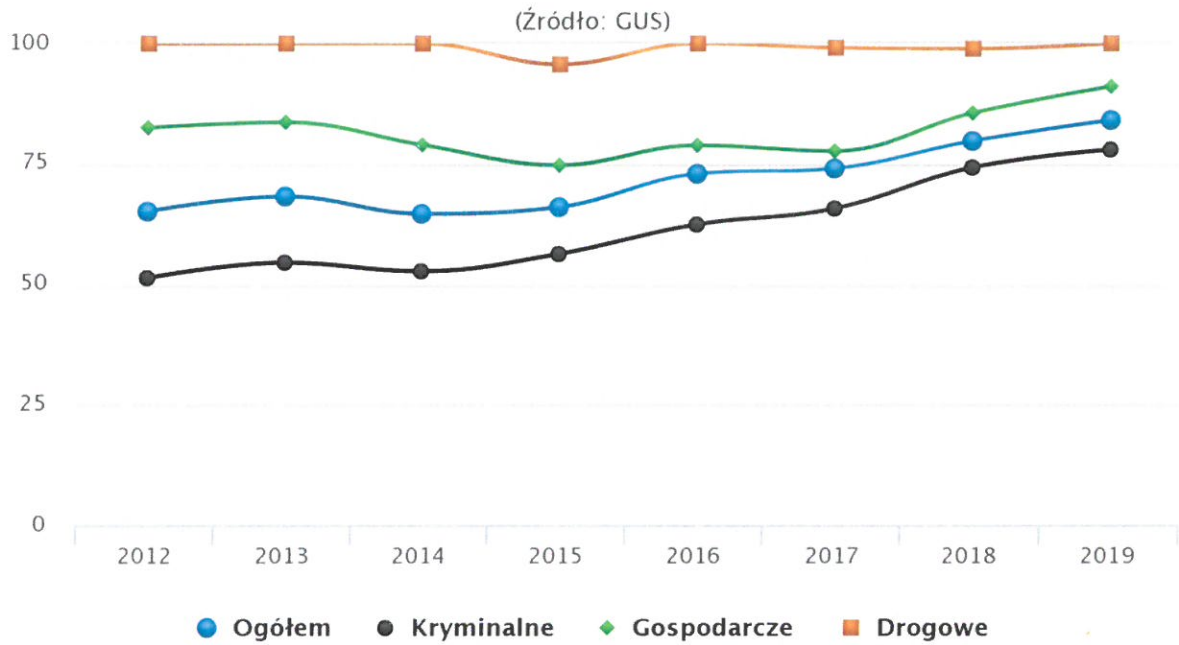
(Źródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Kętrzynie wynosi 84,10% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw w Kętrzynie w latach 2012 – 2019

Przestępstwa na terenie miasta			
	2017r.	2018 r.	2019 r.
Kradzież z włamaniem	10	14	10
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	175	146	137
Pobicie	5	7	7
Uszkodzenie mienia	14	12	13
Kradzież mienia	35	16	17

PRZEMOC W RODZINIE

<i>Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową</i>			
	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba interwencji	329	247	294
Dotyczące przemocy w rodzinie	329	247	294
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	525	412	420
○ Kobiety	288	208	236
○ Mężczyźni	64	39	60
○ Nieletni do 18 lat	173	165	124
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	330	247	294
○ Kobiety	23	12	12
○ Mężczyźni	306	235	281
○ Nieletni	1	0	1
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	300	232	282
○ Kobiety	19	9	11
○ Mężczyźni	281	223	271
○ Nieletni	0	0	0
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	173	165	124

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych/stwierdzonych/zakończonych

2017 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	28	21	21
Groźby karalne	11	9	9
Rozpijanie małoletniego	1	1	1
Uchylanie się od płacenia alimentów	33	20	20
Inne	651	534	534
2018 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	17	9	9
Groźby karalne	10	7	7
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	151	88	88
Inne	627	490	490
2019 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	16	12	12
Groźby karalne	21	18	18
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	142	122	122
Inne	551	551	411

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY

2017 np.:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **389**);
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **1041**);
- Półzimowisko (ilość osób **225**);
- Półkolonie (ilość osób **187**);

2018 np.:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **142**);
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **1661**);
- Półkolonie i półzimowiska (ilość osób **479**);

2019 np.:

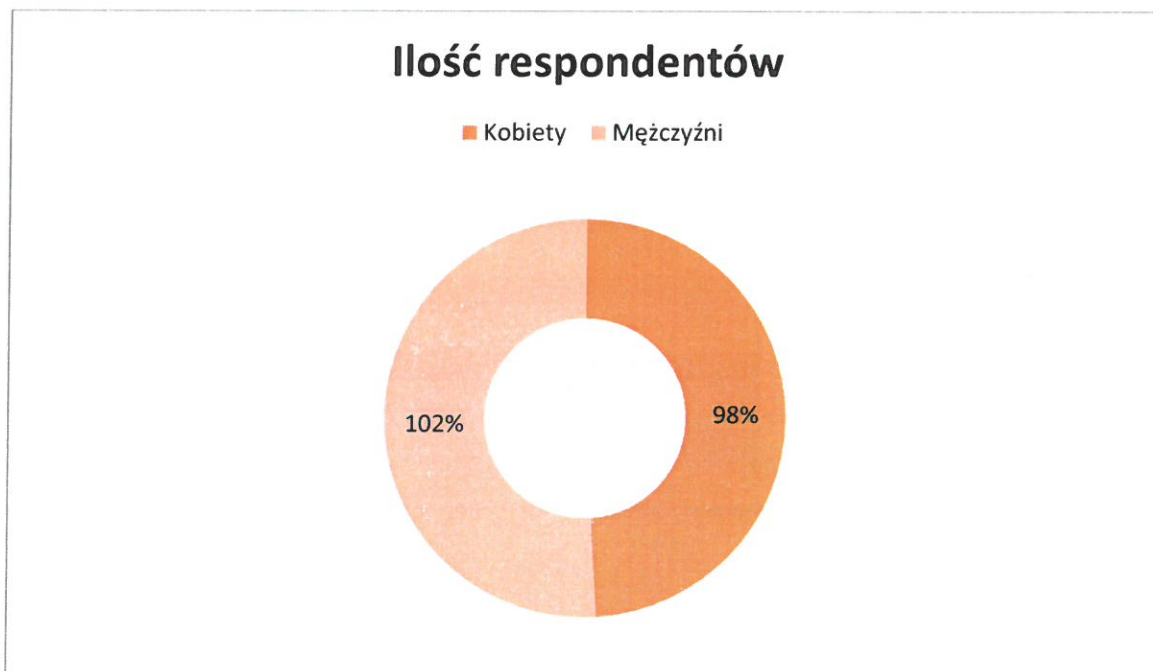
- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **131**);
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (ilość osób **2411**);
- Półkolonie i półzimowiska (ilość osób **489**);

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

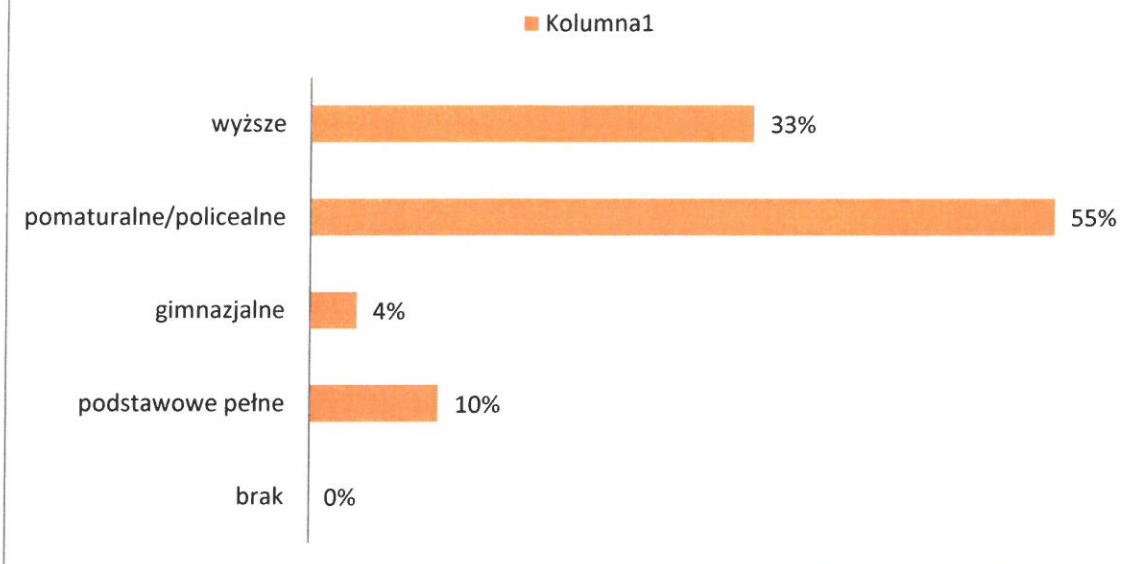
GRUPA BADANA

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców miasta Kętrzyn, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

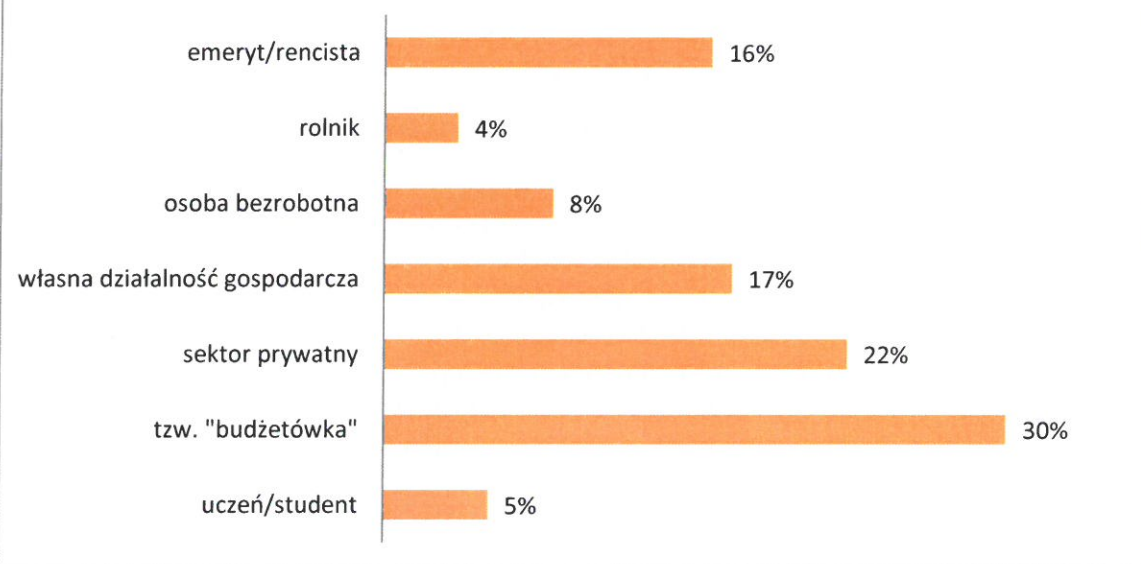
W badaniu wzięło udział 200 osób, w tym 102 mężczyzn oraz 98 kobiet. Średnia wieku respondentów wyniosła 43,91 lat.

Wykształcenie respondentów

Struktura zatrudnienia respondentów

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- problemy bezrobocia i lokalnego rynku pracy;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych;
- zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PODSTAWOWE PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności odmiennych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców miasta Kętrzyn.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców				
Problem	Bardzo istotny	Raczej istotny	Raczej nieistotny	Zdecydowanie nieistotny
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	20,5%	48%	28,5%	3%
Zanieczyszczenie wody	23,5%	53%	20,5%	3%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	25%	52,5%	19,5%	3%
Bezrobocie	28%	51%	17%	4%
Bieda, ubóstwo	24,5%	51,5%	20,5%	3,5%
Bezdomność	23,5%	54,5%	19,5%	2,5%
Wzrost przestępczości	31%	50,5%	17%	1,5%
Kryzys rodziny	23,5%	58%	16,5%	2%
Kryzys norm moralnych	26,5%	57%	15%	1,5%

Za najważniejszy problem społecznym w opinii mieszkańców można uznać: **kryzys norm moralnych** – łącznie **83,5%**¹. Drugim co do ważności problemem jest **wzrost przestępczości** – łącznie **81,5%**² oraz **bezrobocie** - łącznie **79%**.

¹Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

²Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

RYNEK PRACY I PROBLEM BEZROBOCIA

Według aktualnych danych GOV bezrobocie w Polsce w maju 2019 roku wynosiło 6%. Według najnowszych danych Eurostatu, wskaźnik bezrobocia dla krajów członkowskich UE-27 w kwietniu 2020 r. wyniósł 6,6%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (brutto) w maju 2020 r. wyniosło 5119,94 zł³.

W Kętrzynie na 1000 mieszkańców pracuje 236 osób. Jest to znacznie więcej od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie mniej od wartości dla Polski. 58,0% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 42,0% mężczyźni.

Bezrobocie rejestrowane w Kętrzynie wynosiło w 2019 roku 13,7% (14,5% wśród kobiet i 12,9% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

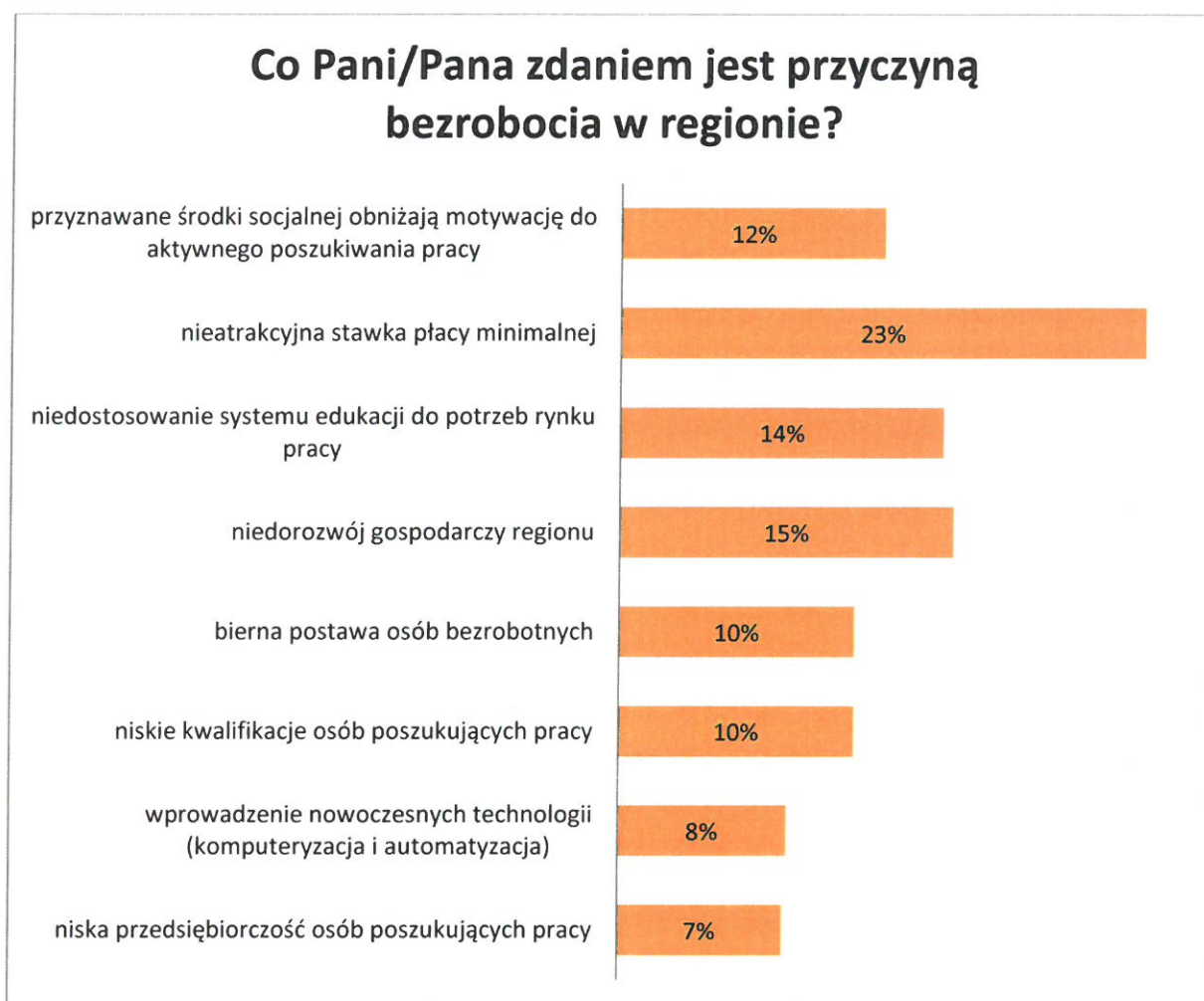
W 2018 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Kętrzynie wynosiło 3 714,64 PLN, co odpowiada 76,80% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Kętrzyna 702 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 1 227 pracujących przyjeżdża do pracy spoza miasta - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi 525. 26,4% aktywnych zawodowo mieszkańców Kętrzyna pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 30,4% w przemyśle i budownictwie, a 12,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,9% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Pierwsze pytanie, które odnosiło się do lokalnego rynku pracy, dotyczyło opinii badanych na temat **przyczyn bezrobocia w regionie**. Respondenci jego głównych przyczyn upatrują w:

- nieatrakcyjna stawka płacy minimalnej;
- niedorozwój regionalny regionu;
- niedostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy;

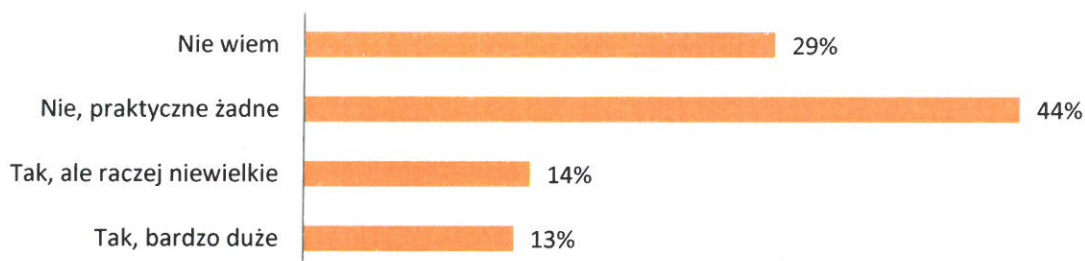
³PARP, Grupa PFR Rynek pracy, edukacja, kompetencje, Czerwiec 2020

- przyznawane środki socjalne obniżają motywację do aktywnego poszukiwania pracy.

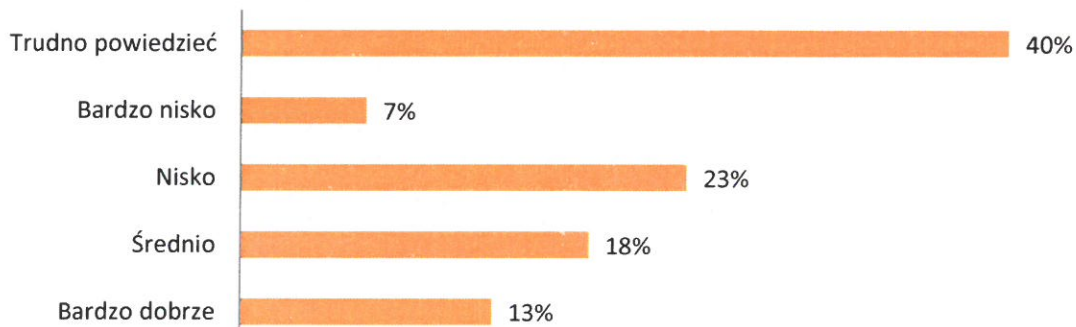
W perspektywie warunków zatrudnienia na lokalnym rynku pracy respondenci zostali zapytani, czy ich subiektywnym zdaniem istnieje **zagrożenie utratą pracy**. Należy przyjąć, że odpowiedzi wskazują na średnie poczucie bezpieczeństwa zatrudnienia. **13% badanych zadeklarowało, że prawdopodobieństwo utraty pracy jest bardzo duże**, a 14% określiło, że takie prawdopodobieństwo istnieje, ale w niewielkim stopniu. 44% badanych stwierdziło, że jest przeciwnie, tj. ryzyko utraty pracy na terenie miasta jest praktycznie żadne. 29% mieszkańców w tej kwestii nie wyraziło swojej opinii.

Czy w Pani/Pana regionie istnieje zagrożenie utratą pracy?

Następne pytanie odnosiło się do **opinii badanych na temat możliwości rozwoju zawodowego, jaki istnieje na lokalnym rynku pracy. Poniższe wyniki pokazują, że większość mieszkańców stwierdziła, że trudno jest powiedzieć jakie są możliwości rozwoju zawodowego (39,5%).** Tylko 13% badanych z kolei wskazało odpowiedź: „bardzo dobrze”, co raczej sugeruje, że niewielka liczba z nich postrzega lokalny rynek zawodowy jako atrakcyjny w perspektywie szans na poszerzanie swoich kompetencji oraz umiejętności zawodowych.

Ocena możliwości rozwoju zawodowego

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęto się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie⁴.

Kolejne badania CBOSu, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picciu alkoholu. Mianowicie: *Od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol⁵.*

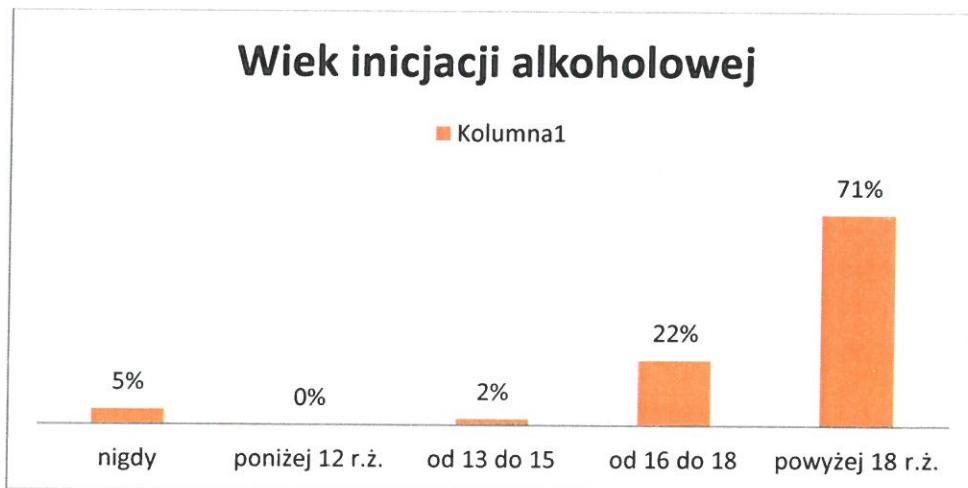
⁴ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 09.10.2019)

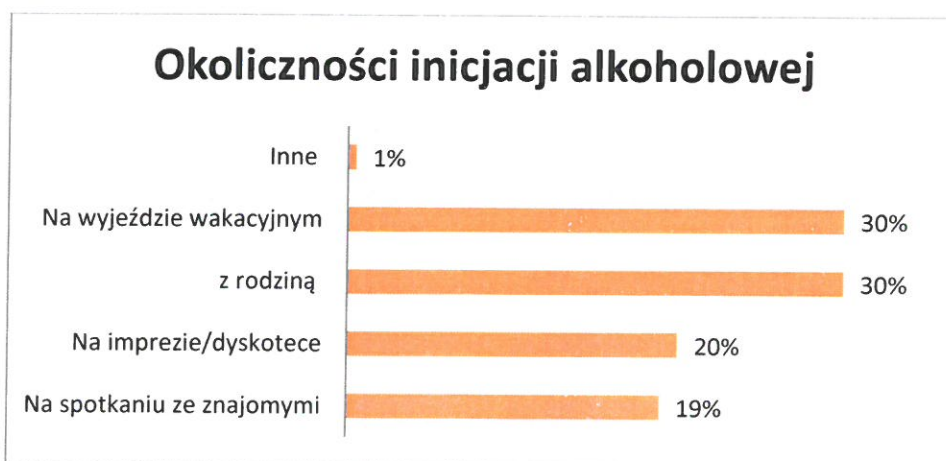
⁵ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010. Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 09.10.2019).

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

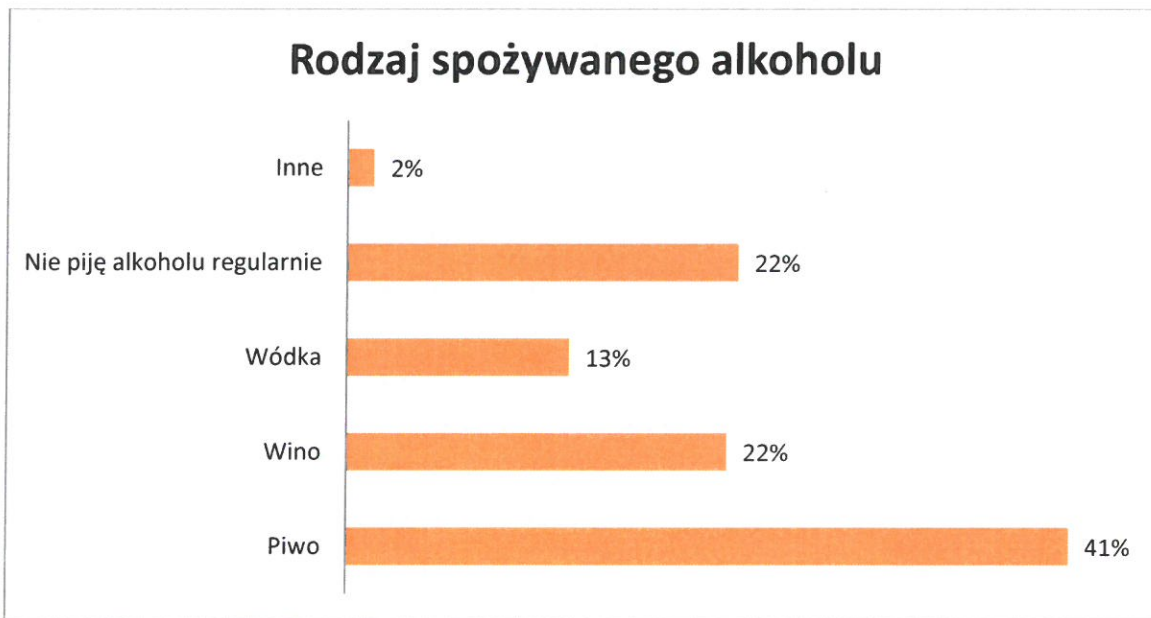
Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. 71% osób deklaruje pierwsze spożycie alkoholu po osiągnięciu pełnoletniości. 5% ankietowanych mieszkańców miasta Kętrzyn nigdy nie spożywało alkoholu.

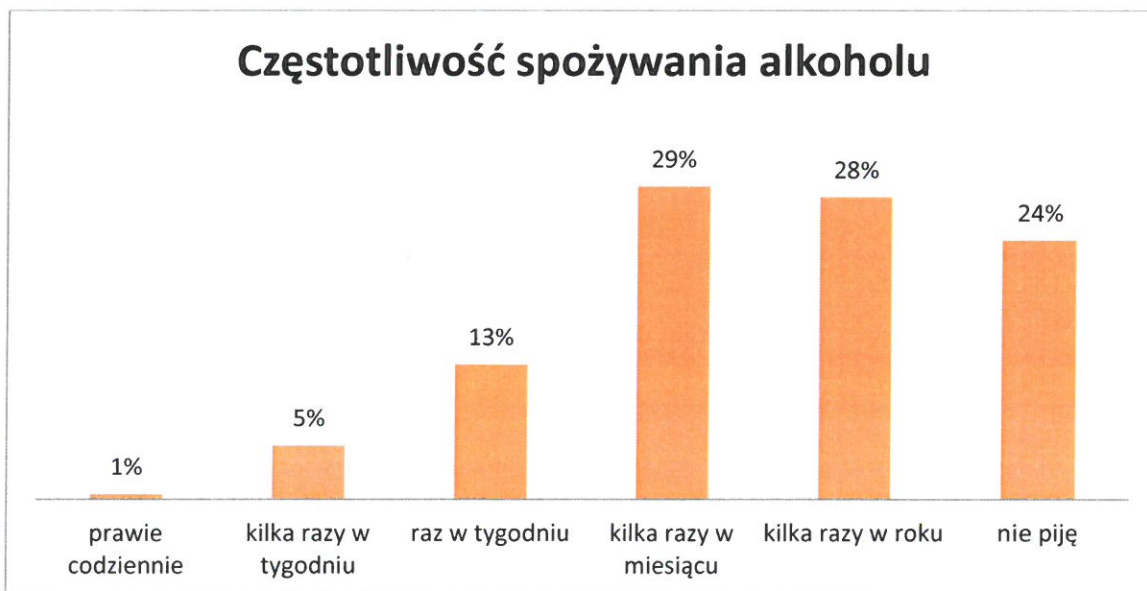
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej wśród mieszkańców jest **spotkanie z rodziną oraz wyjazd wakacyjny – po 30%**. Niepokojący jest fakt, iż aż 30% ankietowanych mieszkańców miasta Kętrzyn po raz pierwszy spróbowała alkoholu z rodziną.

W następnej kolejności zapytaliśmy mieszkańców miasta Kętrzyn o rodzaj **najczęściej spożywanego przez nich alkoholu**. Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią jest piwo (**41%**) potem wino (**22%**). 22% badanych zadeklarowało, że nie spożywa alkoholu regularnie.

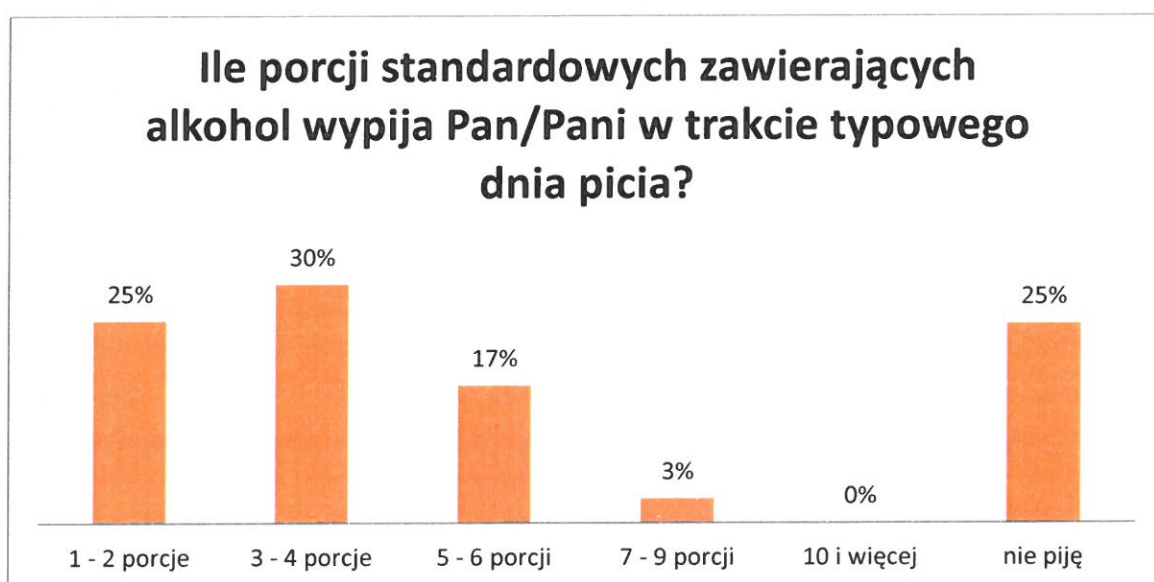

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. 24% respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w miesiącu (29%), kilka razy w tygodniu (13%), kilka razy w roku (28%). **1% badanych wskazało, że spożywa alkohol codziennie**.

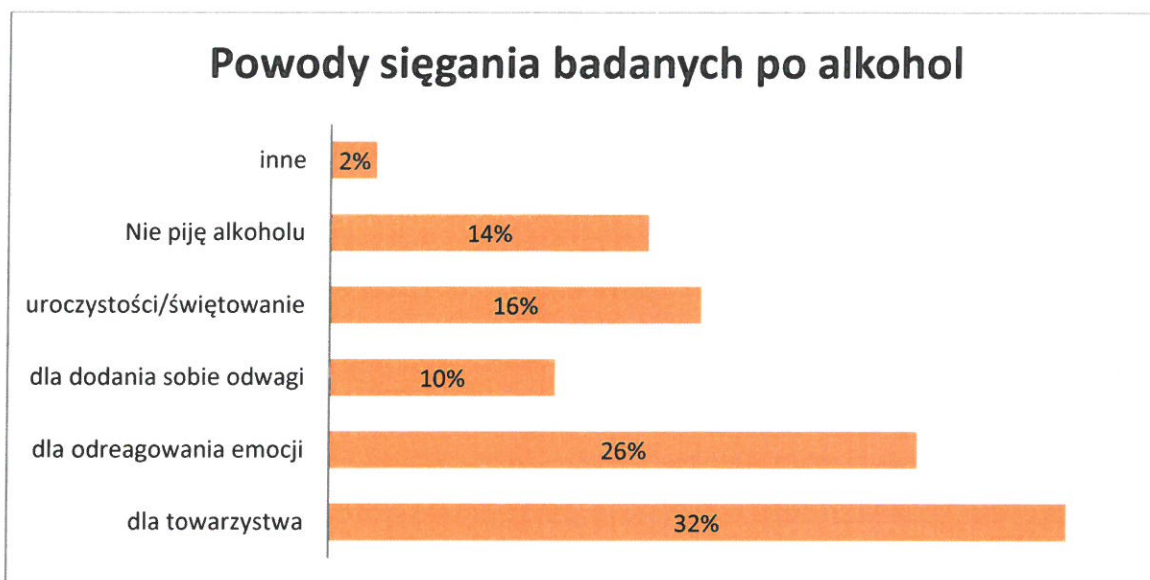
Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo: 3 –4 porcji alkoholu (30%), 1 – 2 porcji(25%), 5 – 6 porcji (17%). Tylko 3% osób zadeklarowało spożywanie 7 - 9 porcji alkoholu. W tym pytaniu 25% mieszkańców zadeklarowało abstynencję. **W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy miasta Kętrzyn odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o wysokim poziomie ryzyka.**

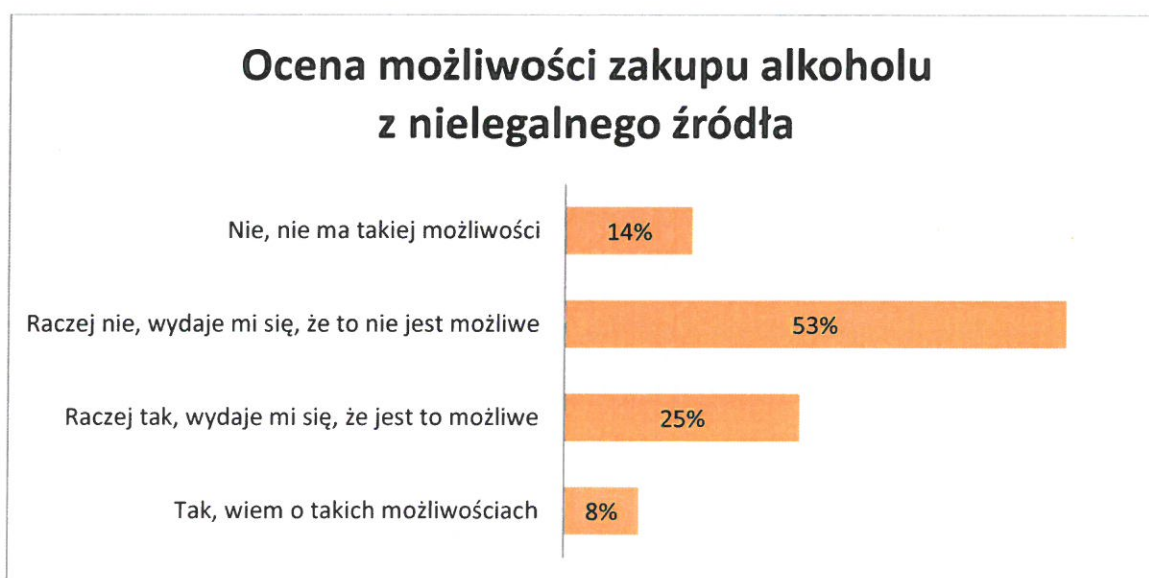
Nie tylko ilości oraz częstotliwość spożywanego alkoholu, ale także powody **sięgania** przez dorosłych są istotne dla oceny ich postaw. Do najczęściej wskazywanych okazji i motywów sięgania po alkohol należą kolejno: **dla towarzystwa- 32%, dla odreagowania emocji – 26%, uroczystości/świętowanie – 16%**. Pierwsze dwie okazje wydają się dość powszechne dla spożywania alkoholu. **Niepokojący wydaje się wskaźnik sugerujący, że łącznie dla 36% badanych alkohol jest źródłem radzenia sobie z przeżywanymi emocjami⁶.**

⁶Suma odpowiedzi: dla odreagowania emocji i dla dodania sobie odwagi.

Kolejne cztery pytania nawiązują pośrednio do **poziomu poczucia bezpieczeństwa badanych mieszkańców i ich oceny dynamiki problemów alkoholowych w lokalnej społeczności.**

Pierwsze pytanie nawiązywało do **możliwości zakupu alkoholu z nielegalnego źródła.** **53%** badanych zadeklarowało, że raczej nie, wydaje mi się, że to nie jest możliwe, a **14%** ankietowanych mieszkańców określiło, że nie ma takiej możliwości. **25%** respondentów uważa, że zakup alkoholu z nielegalnego źródła jest możliwy, a **8%** z mieszkańców miasta Kętrzyn wie o takich miejscach.

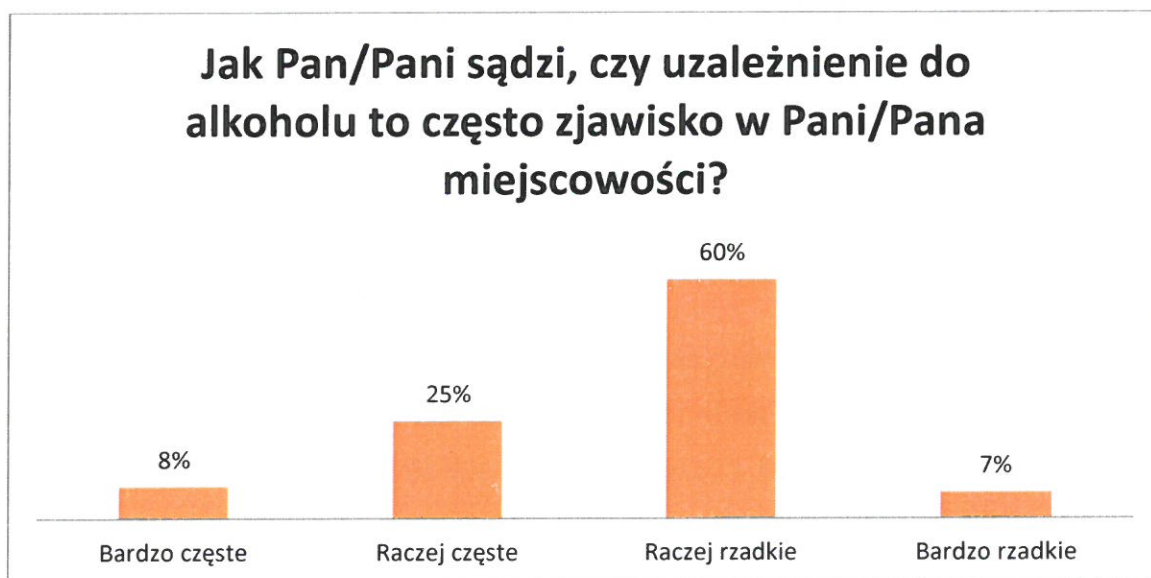

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poziomu zagrożenia, **jakie stanowią osoby spożywające alkohol w miejscu zamieszkania respondentów.** **5%** badanych twierdzi, że osoby

spożywające alkohol w okolicy zamieszkania badanego zdecydowanie nie stwarzają zagrożenia, natomiast 52% badanych uważa, że takie osoby raczej nie stwarzają zagrożenia.

Łącznie tylko 67% respondentów wskazało w badaniu, że zjawisko uzależnienia od alkoholu w ich okolicy jest raczej rzadkie i bardzo rzadkie.

Następne pytanie odnosi się do opinii badanych na temat dynamiki spożywania alkoholu w lokalnej społeczności. Mieszkańcy miasta Kętrzyn w swoich odpowiedziach wskazali, że:

- przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol są **rzadsze** – 60,5%;
- widok osób pijących w miejscach publicznych jest **rzadszy** – 58,5%;
- widok osób awanturujących się pod sklepem i będących pod wpływem alkoholu jest **rzadszy** – 58,5%.

TWIERDZENIA	Częstszy	Podobny	Rzadszy	Nie widzę zmiany
Widok osób pijących alkohol w miejscach publicznych jest bez zmian	5%	31%	58,5%	5,5%
Widok osób pijanych lub awanturujących się pod wpływem alkoholu jest bez zmian	4%	45%	46,5%	4,5%
Przypadki rozstrzygania spraw poprzez alkohol („płacenie alkoholem”, „opijanie spraw”) są rzadsze	8%	27,5%	60,5%	8%
Obecnie dorośli i nieletni piją...	18%	24,5%	57%	9,5%

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Łącznie 81% mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi⁷.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 55% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.**

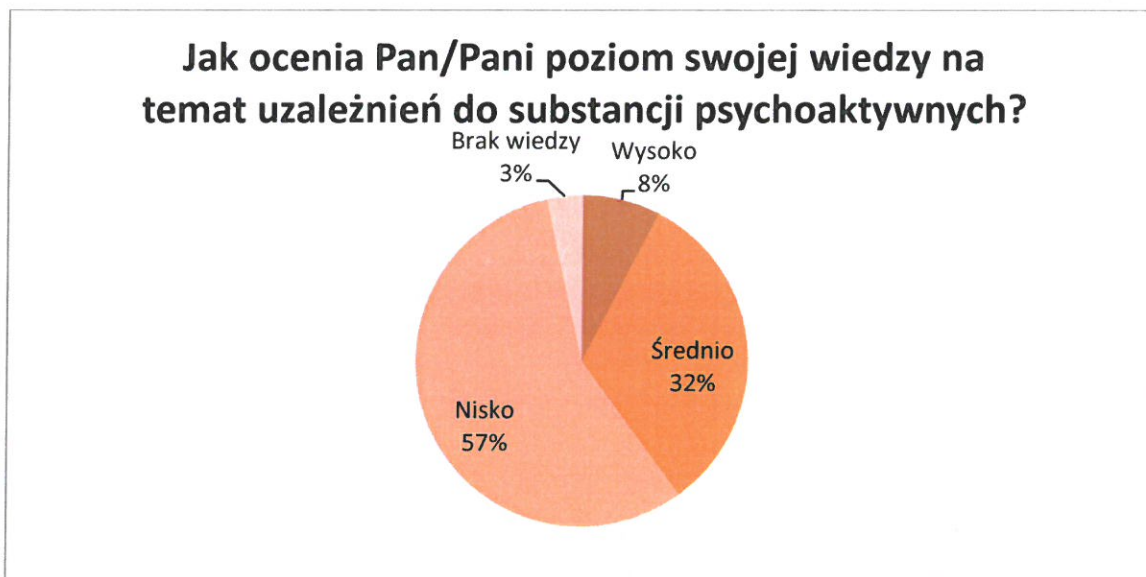
⁷Suma odpowiedzi zdecydowanie się nie zgadzam i raczej nie zgadzam się.

45% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako nie zagrażające lub raczej nie zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. Z kolei aż 47% respondentów zdecydowanie zgadza lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

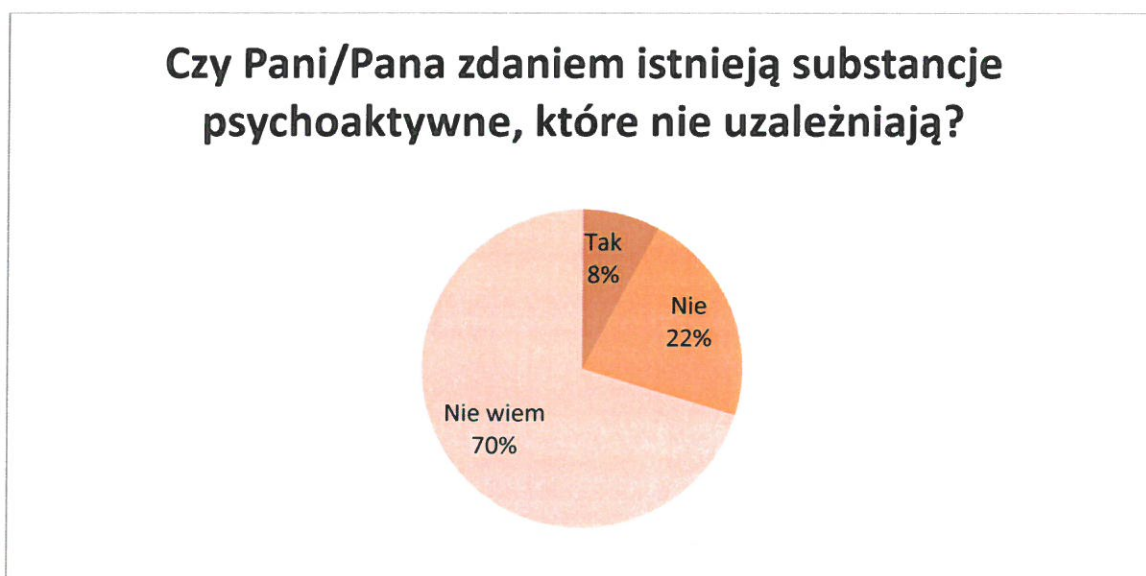
Można uznać, że część respondentów przyjmuje konstruktywne postawy wobec alkoholu. W kwestiach takich, jak traktowanie alkoholu, jako rozwiązania trudnych sytuacji 26% mieszkańców odpowiedziało pozytywnie. Zgody na prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu nie wyraża 94,5% z respondentów, podobnie jak na picie w czasie ciąży (97%).

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	6%	13%	36%	45%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	20%	35%	24,5%	20,5%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	21,5%	33,5%	38,5%	6,5%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	19%	28%	33%	20%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	13%	13%	30,5%	43,5%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	0%	5,5%	44%	50,5%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	0%	2,5%	39%	58,5%

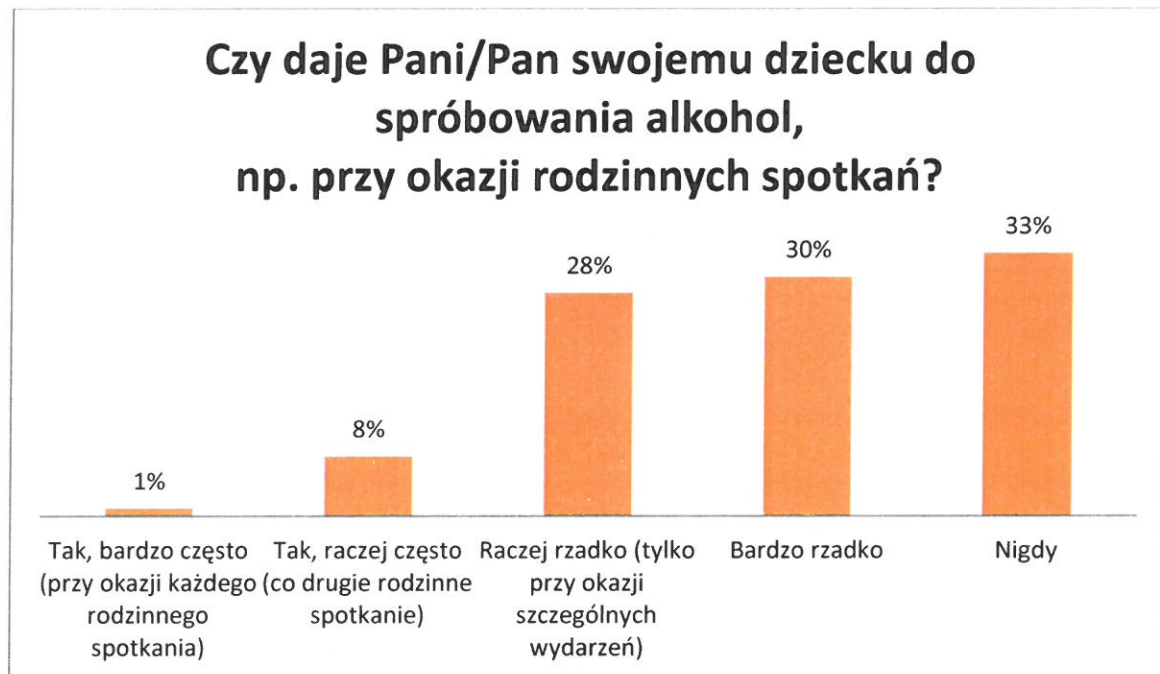
Postawy dorosłych mieszkańców wobec alkoholu odnoszą się także do **wiedzy** na jego temat oraz opinii na temat spożywania i dostępu do alkoholu przez najmłodszych. Przede wszystkim, **badani respondenci na terenie miasta Kętrzyn oceniają swój poziom wiedzy na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych jako: niski (57%); średni (32%).** Brak wiedzy zadeklarowało 3% badanych.

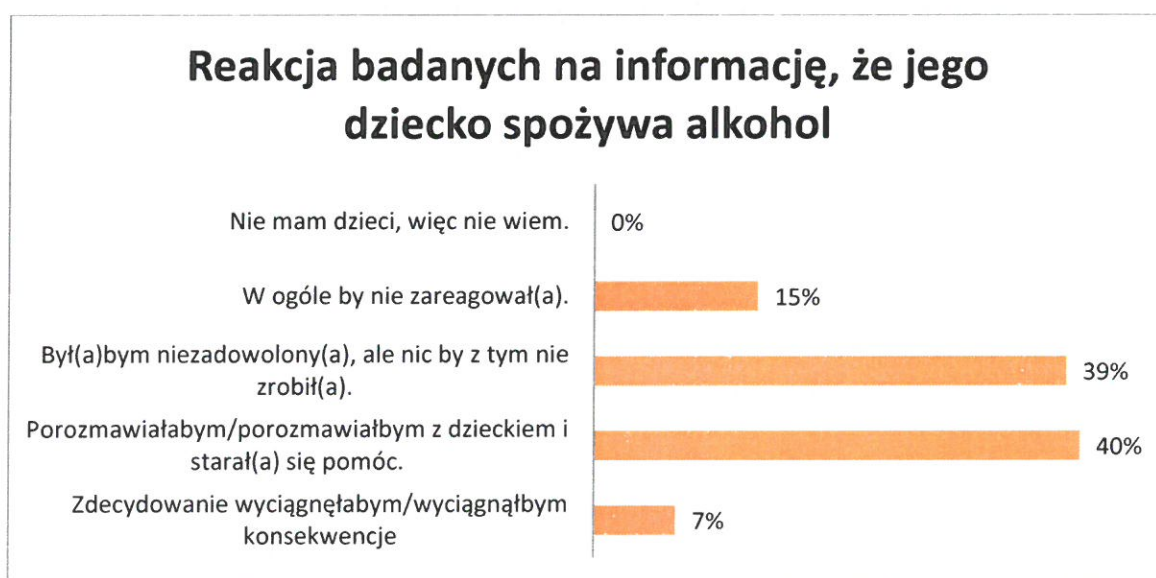
Jednym ze wskaźników potwierdzających powyższe deklaracje badanych, jest odpowiedź na pytanie: „Czy Pani/Pana zdaniem istnieją substancje psychoaktywne, które nie uzależniają?” Struktura odpowiedzi prezentuje się następująco: 22% badanych udzieliło poprawnej, tj. przeczącej odpowiedzi; 8% błędnej a 70% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi.

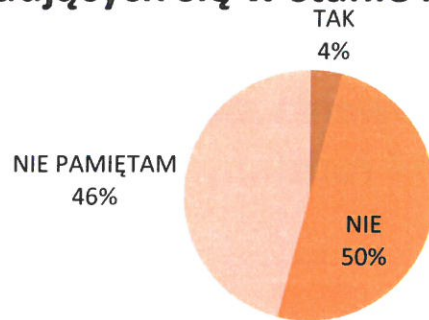
Kolejne dwa pytania odnoszą się do postaw dorosłych mieszkańców miasta Kętrzyn wobec spożywania alkoholu przez najmłodszych, często swoich dzieci. Przede wszystkim 30%, pozwala próbować alkoholu swojemu dziecku bardzo rzadko; 28% robi to raczej rzadko. 33% badanych osób nigdy nie pozwala próbować alkoholu swojemu dziecku.

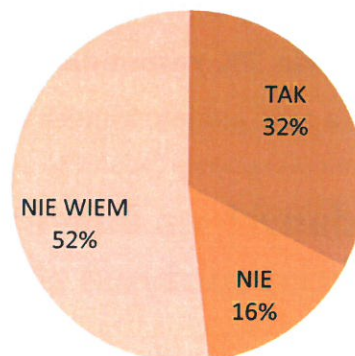
W kwestionariuszu zadaliśmy także pytanie o reakcję badanego na informację, że jego dziecko spożywa alkohol. **Zaledwie 7% respondentów deklaruje, że zdecydowanie wyciągnęłoby konsekwencje**, a 15% ankietowanych w ogóle by nie zareagowało.

Czy w ostatnim okresie 3 miesięcy zdarzyło się Pani/Panu doznać przykrych i niepokojących przeżyć, czy sytuacji związanych z działaniem osób trzecich, znajdujących się w stanie nietrzeźwości?

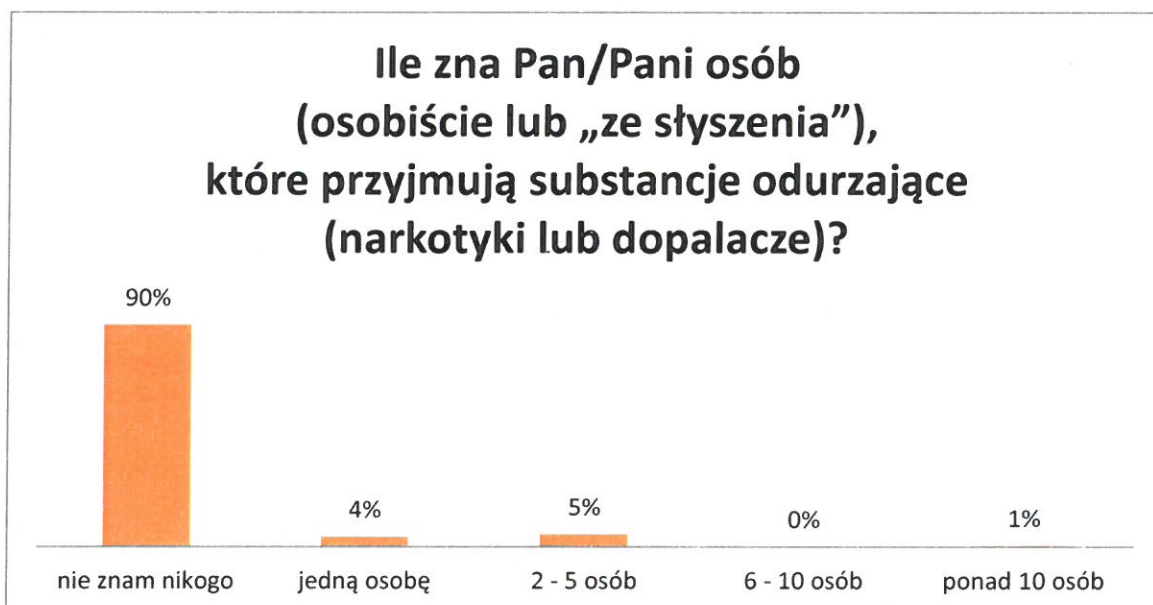

Czy potrafiłaby/potrafiłby Pani/Pan rozpoznać, że Pani/Pana dziecko znajduje się w stanie upojenia alkoholowego?

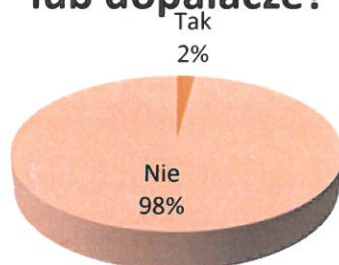
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Kolejne badania postaw mieszkańców miasta Kętrzyn wobec substancji psychoaktywnych rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywującego do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczyło ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku respondentów. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. **10% respondentów zna przynajmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze, a 90% odpowiedzi wskazuje, że badani w swoim środowisku nie mają osób przyjmujących substancje odurzające.**

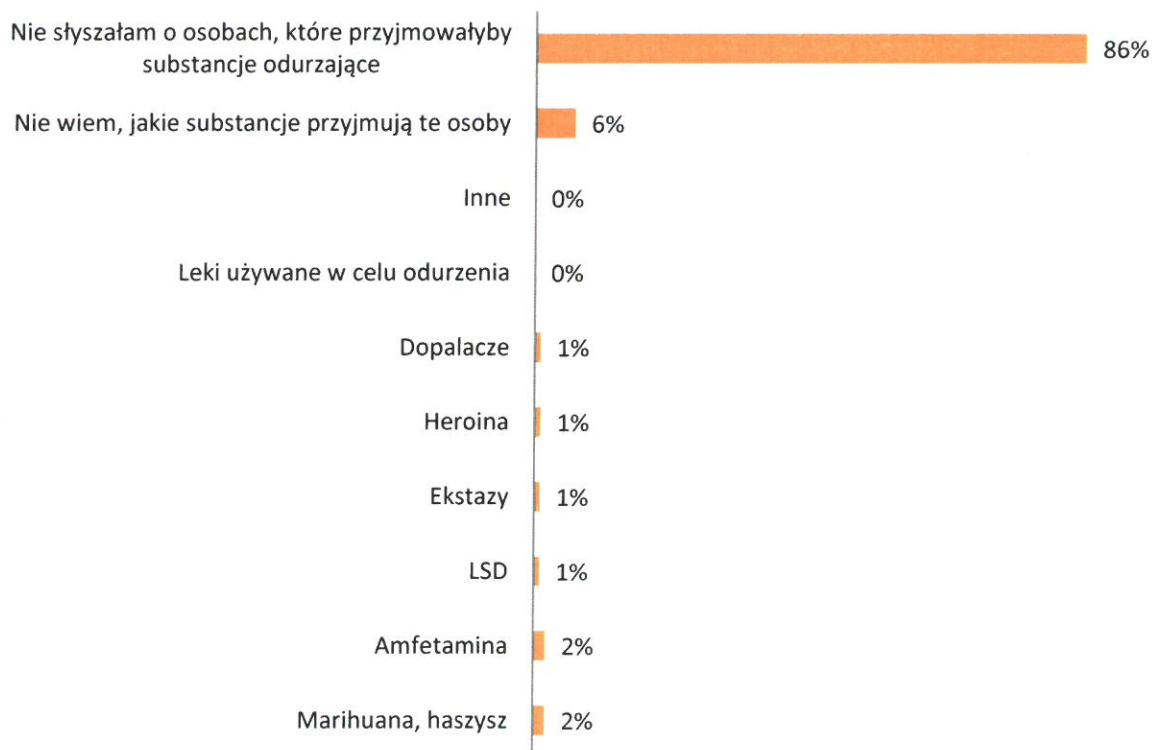
98% deklaruje brak wiedzy na temat, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Czy wie Pan/Pani gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana, haszysz i amfetamina – 2% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje.

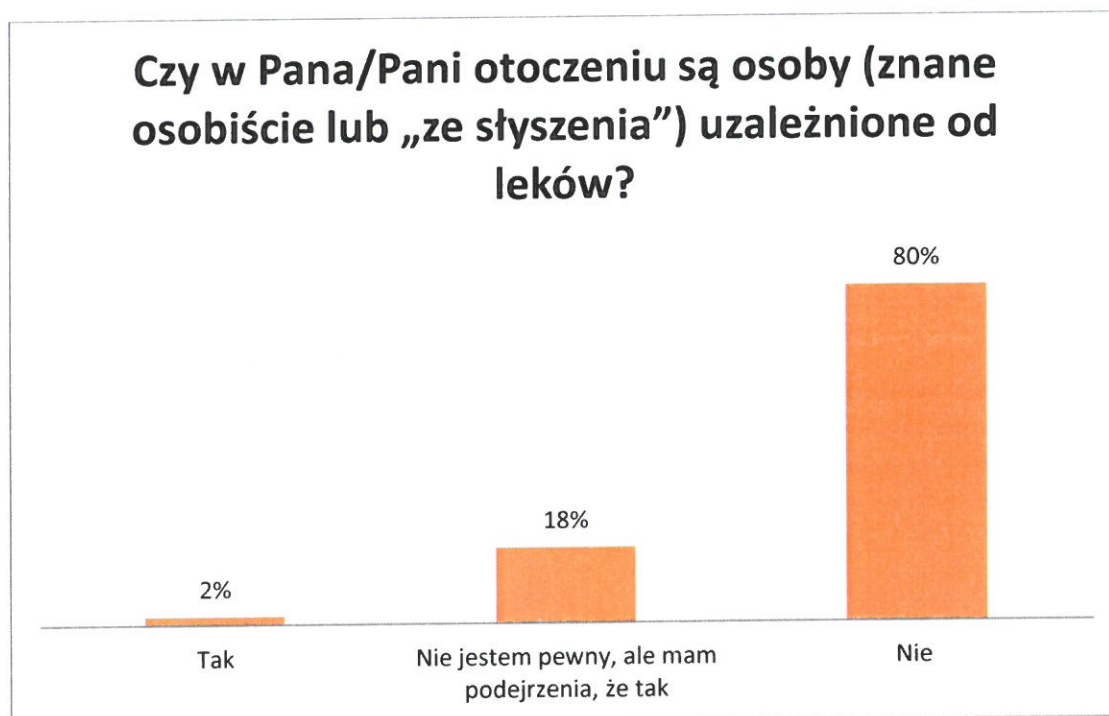
Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

W polskim społeczeństwie, oprócz narkotyków i dopalaczy, poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich, np. pseudoefedryna, wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania

efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej: *Sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją⁸.*

Okazuje się, że w środowisku lokalnym ten problem jest spotykany. **18% nie jest pewnych, ale ma podejrzenia, że osoby w ich otoczeniu mogą być uzależnione.** Z kolei, 80% badanych stwierdza, że takich osób w swoim najbliższym otoczeniu nie ma. 2% odpowiedzi wskazuje przeciwnie.

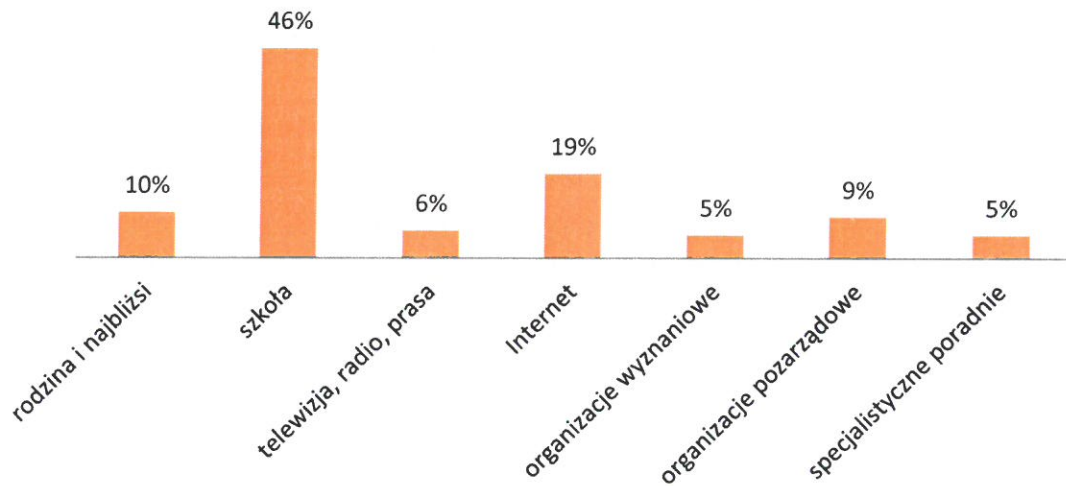

Ze względu na coraz większą dostępność substancji psychoaktywnych, w tym narkotyków i dopalaczy, zapytano także badanych o ich **opinie na temat miejsc i podmiotów, które powinny być odpowiedzialne za edukację młodych ludzi**, kształtujących ich świadomość m.in. na temat konsekwencji podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych. **Okazuje się, że na pierwszym miejscu jest szkoła (46%), a następnie Internet(19%).**

⁸Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 25.11.2018).

Kto powinien edukować dzieci i młodzież o negatywnych zjawiskach przyjmowania narkotyków i dopalaczy?

PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź nie.

Stwierdzenie: „**Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa**” w 48% łącznie⁹ spotkało się z brakiem akceptacji wśród respondentów.

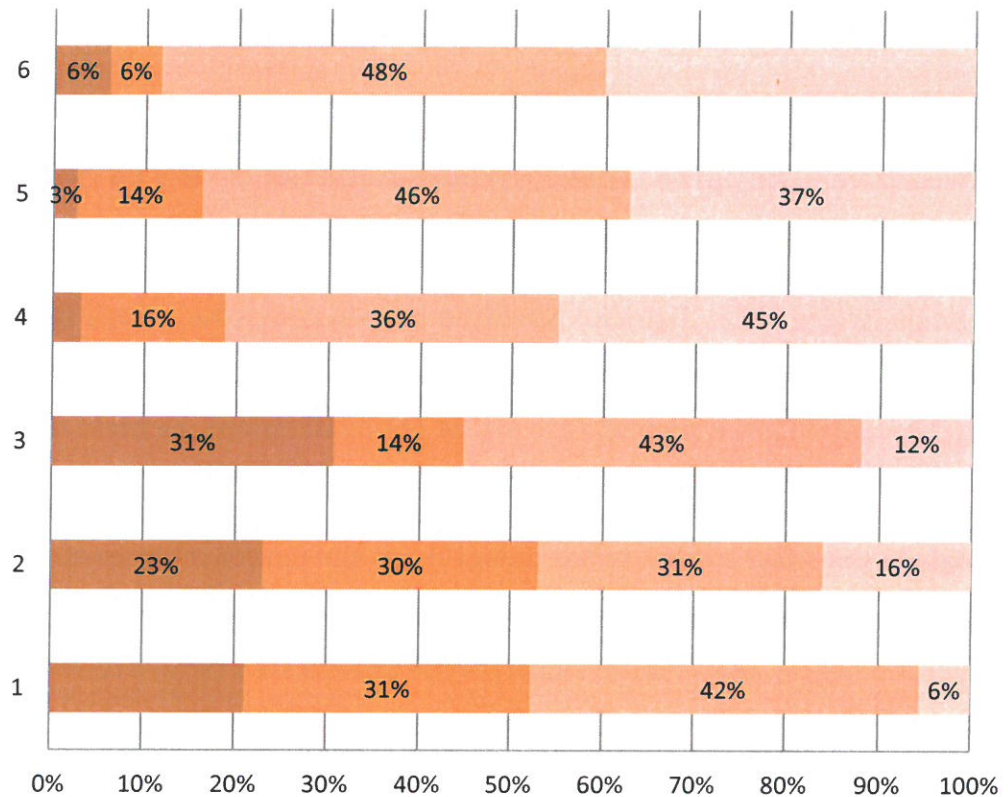
Kolejne twierdzenie: „**Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek**” również w pewnym stopniu odzwierciedla złe podejście badanych do wychowania. **12% z nich zgadza się ze stwierdzeniem, że bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.**

Poglądy mieszkańców na temat delegalizacji kar fizycznych prezentują się następująco: **łącznie 45% badanych opowiada się za prawnym zakazem stosowania kar fizycznych.** Co więcej, aż **81% mieszkańców nie zgadza się z twierdzeniem, że kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.**

Postawy badanych mieszkańców wobec przemocy w kontekście wychowania opisują zdecydowanie inaczej kolejne dwa pytania: **Łącznie aż 17% respondentów nie utożsamia kary fizycznej z przemocą w rodzinie.** Co więcej, **łącznie aż 53% respondentów zdecydowanie zgodziło się z tym, że rodzice powinni budzić w dziecku strach.**

⁹Łącznie – suma odpowiedzi raczej nie zgadzam się i zdecydowanie się nie zgadzam.

Przekonania dotyczące wychowania

	1	2	3	4	5	6
■ zdecydowanie tak	21%	23%	31%	3%	3%	6%
■ raczej tak	31%	30%	14%	16%	14%	6%
■ raczej nie	42%	31%	43%	36%	46%	48%
■ zdecydowanie nie	6%	16%	12%	45%	37%	40%

■ zdecydowanie tak ■ raczej tak ■ raczej nie ■ zdecydowanie nie

1 - Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa.

2 - Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek.

3 - Stosowanie kar fizycznych powinno być zakazane prawem.

4 - Kary fizyczne hartują dziecko i pozwalają mu lepiej radzić sobie w przyszłości.

5 - Łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie.

6 - Bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców.

ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecce (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)¹⁰.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

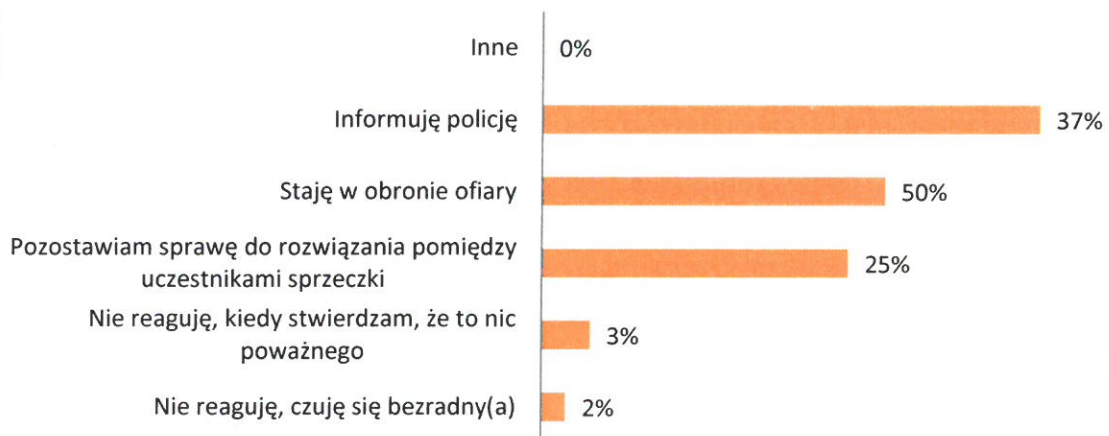
2% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie, a 16% podejrzewa, że tak się dzieje. W sytuacji zachowań przemocowych 28% respondentów deklaruje, że stanęłoby w obronie ofiary a 41% zawiadomiłoby policję. Zjawisko przemocy w rodzinie, w zamieszkiwanej miejscowości, jest rzadkie – 49% oraz bardzo rzadkie – 10%. 38% odpowiedzi wskazujących, że jest ono raczej częste oraz 3% określiło je jako bardzo częste.

¹⁰ CBOS, Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu, Warszawa, kwiecień 2019

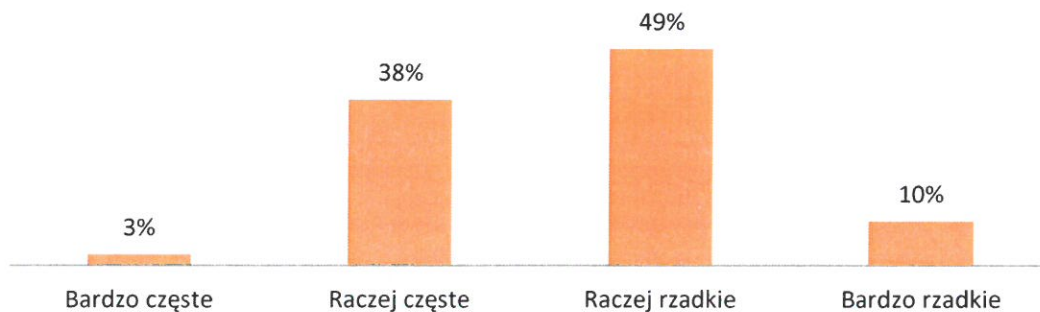
Czy w Pana/Pani otoczeniu są osoby (znane osobiście lub "ze słyszenia") doświadczające przemocy w rodzinie?

W jaki sposób zareagowałby/aby Pan/Pani na przejaw przemocy w rodzinie?

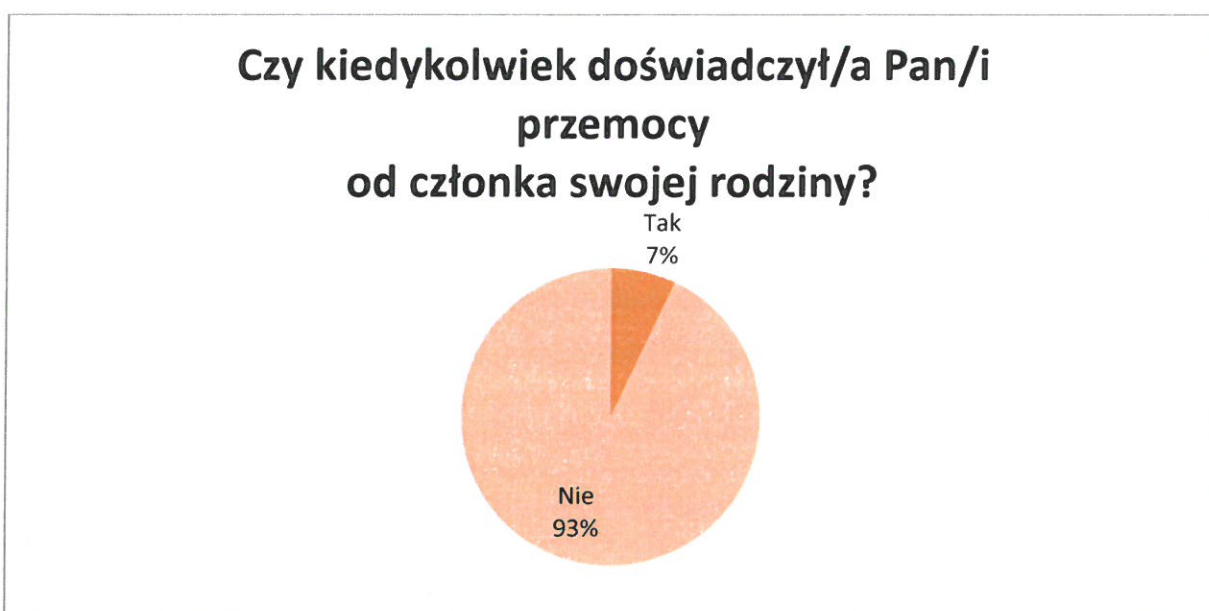
Jak częste jest, w Pani/Pana opinii, zjawisko przemocy w rodzinie w Pani/Pana miejscowości?

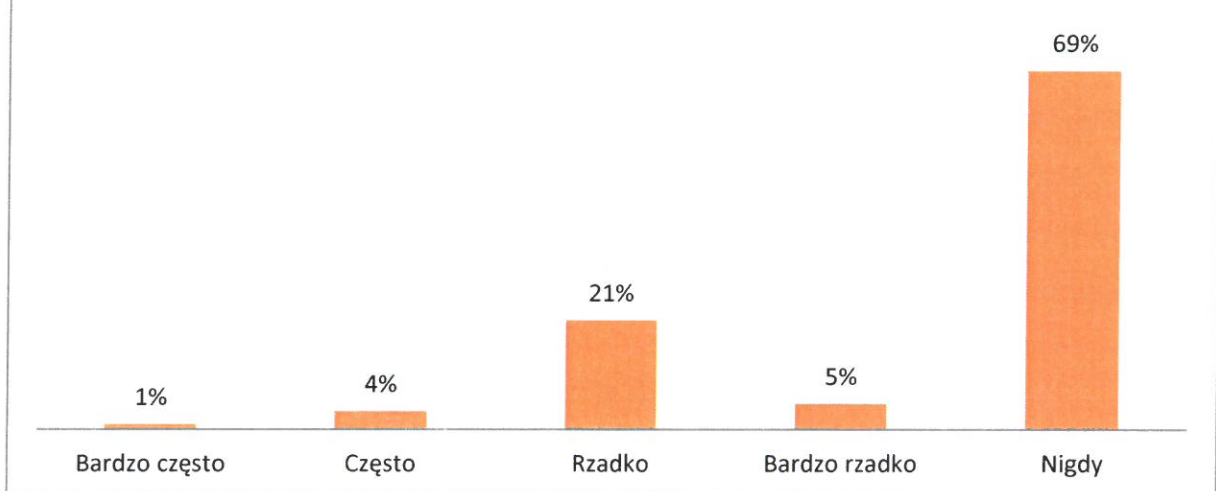
Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie miasta Kętrzyn koncentruje się na potrzebach i problemach mieszkańców. Wobec czego, w kwestionariuszu badani mieli możliwość udzielenia informacji zwrotnej na temat doświadczanej przemocy w rodzinie.

Wśród badanej grupy 200 osób 5% doświadczyło przemocy od członka swojej rodziny.

Kolejne pytanie odnosiło się do częstotliwości doświadczania przemocy. **Odpowiedzi badanych pozwalają sądzić, że przemoc domowa w ich bezpośrednim otoczeniu występuje bardzo rzadko (5%) i rzadko (21%) a w przypadku 69% respondentów niw występuje.**

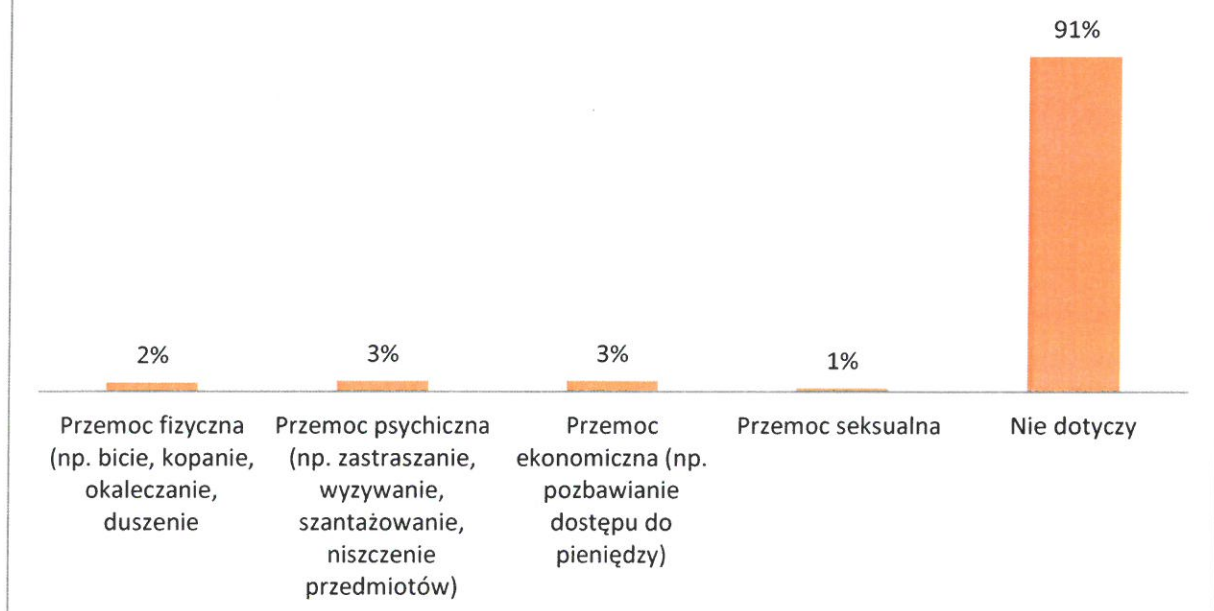

Jak często zdarzyło się Pani/Panu lub osobie z Pani/Pana otoczenia doświadczyć przemocy w rodzinie?

W dalszej kolejności kwestionariusza badani zostali zapytani o **rodzaj doświadczanej przez powyższe osoby przemocy**. Wśród odpowiedzi najczęściej pojawiała się przemoc psychiczna – 3% oraz ekonomiczna -3%.

Jakiego rodzaju była to przemoc?

Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie należałoby na przykład przeprowadzić na terenie miasta kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doświadczającym przemocy.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 39% badanych zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

W społeczeństwie obecne jest przekonanie, że przemoc nie zdarza się w tzw. „dobrych domach”. Jednak mieszkańcy miasta raczej nie są skłonni myśleć schematycznie o przemocy w **rodzinie i łącznie 55%¹¹ uświadamia sobie, że przemoc może wystąpić w każdej rodzinie. Podobnie 60,5% zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.**

Odpowiedzi respondentów określają, że funkcjonujące wśród badanych przekonania na temat przemocy są bardzo pozytywne:

- „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” - raczej nieprawdziwe oraz zdecydowanie nieprawdziwe - 95%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” - zdecydowanie nieprawdziwe i raczej nieprawdziwe - 99%;
- „Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy” - zdecydowanie nieprawdziwe i raczej nieprawdziwe (89%);
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” - zdecydowanie nieprawdziwe oraz raczej nieprawdziwe - 96,5%.

¹¹Suma odpowiedzi: *raczej nieprawdziwe* i *zdecydowanie nieprawdziwe*.

Należy jednak zwrócić uwagę na odpowiedzi „Nie ma czegoś takiego, jak gwałt w małżeństwie” - zdanie to jest „raczej prawdziwe” dla 16% badanych, a dla **aż 6%** zgadza się z tym stwierdzeniem. Odpowiedź „Zdecydowanie nieprawdziwe” oceniło 40% osób.

Twierdzenie	Zdecydowanie prawdziwe	Raczej prawdziwe	Raczej nie-prawdziwe	Zdecydowanie nieprawdziwe
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	6,5%	32,5%	55,5%	5,5%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	2,5%	42,5%	43%	12%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	43%	17,5%	39%	0,5%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	5%	51%	44%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0,5%	0,5%	57%	42%
Gdyby ofiara naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy.	5%	6%	57%	32%
Nie ma czegoś takiego jak gwałt w małżeństwie.	6%	16%	38%	40%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	3,5%	51%	45,5%

Zdaniem mieszkańców miasta Kętrzyn przyczyn agresji wobec członków rodziny należy poszukiwać kolejno w: stresie (23%); chorobie psychicznej (17%); nieumiejętności radzenia sobie z negatywnymi emocjami (15%); braku posłuszeństwa dzieci (12%); braku pracy wśród członków rodziny (12%), odmienne zdanie członków rodziny (11%); i złej sytuacji materialnej (9%).

Skąd według Pana/Pani bierze się agresja w stosunku do członków rodziny?

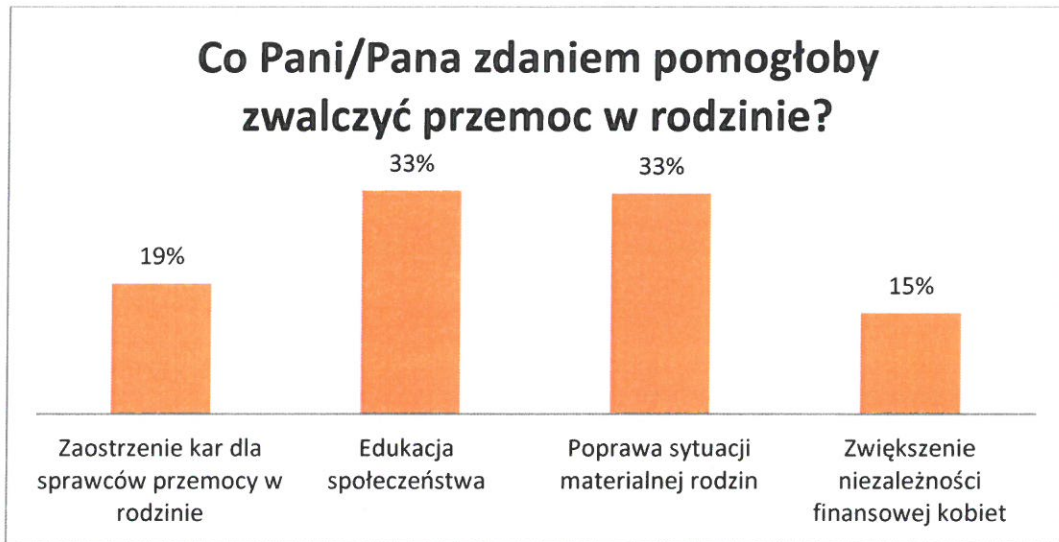
Kolejne pytanie odnosiło się do następującej kwestii: **Jak często Pana/Pani zdaniem w przypadku przemocy w rodzinie zdarza się:**

TWIERDZENIA	Bardzo często	Czasami	Raczej rzadko	Nigdy
Niepodejmowanie interwencji przez policję, mimo zgłoszenia.	3,5%	36,5%	55%	5%
Wycofanie zgłoszenia przez osobę zgłaszającą.	10,5%	68%	19%	2,5%
Umarzanie sprawy przez prokuraturę.	4,5%	43,5%	50,5%	1,5%
Złe warunki i procedury przesłuchiwania poszkodowanych.	3,5%	45%	50,5%	1%
Orzekanie zbyt łagodnych wyroków.	10%	38,5%	50%	1,5%
Długotrwałe dochodzenie i postępowanie sądowe.	11%	39,5%	49%	0,5%

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło **opinii badanych na temat możliwych rozwiązań ograniczających przemoc w rodzinie:**

- edukacja społeczeństwa (33%);
- poprawa sytuacji materialnej rodzin (33%).

- zaostrenie kar dla sprawców przemocy w rodzinie (19%);
- zwiększenie niezależności finansowej kobiet (15%).

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w mieście są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich, jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie miasta Kętrzyn. Grupa badana stanowiła 23 kobiety i 7 mężczyzn. 28 spośród respondentów to pracownicy punktów, natomiast 2 osoby to właściciele danego punktu. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 39 lat.

CEL BADANIA

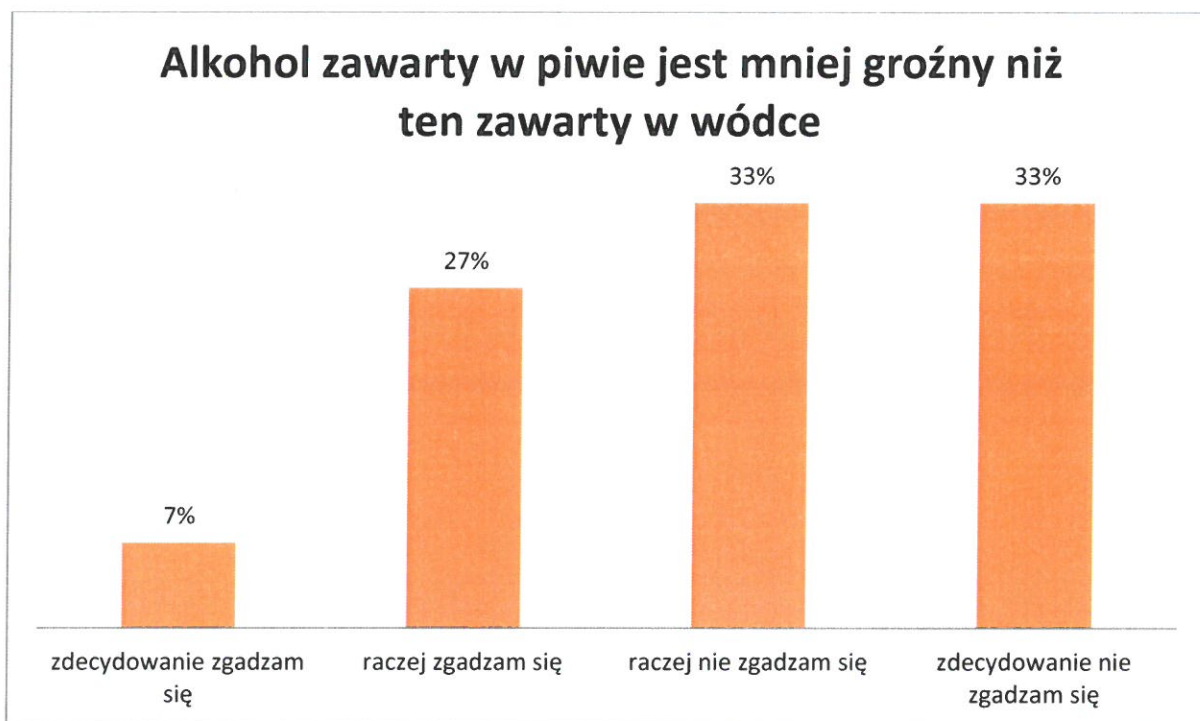
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

66% badanych sprzedawców napojów alkoholowych nie zgodziło się z twierdzeniem, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce¹². Świadczy, to o wysokim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

¹²Połączone odpowiedzi „raczej nie zgadzam się” oraz „zdecydowanie nie zgadzam się”.

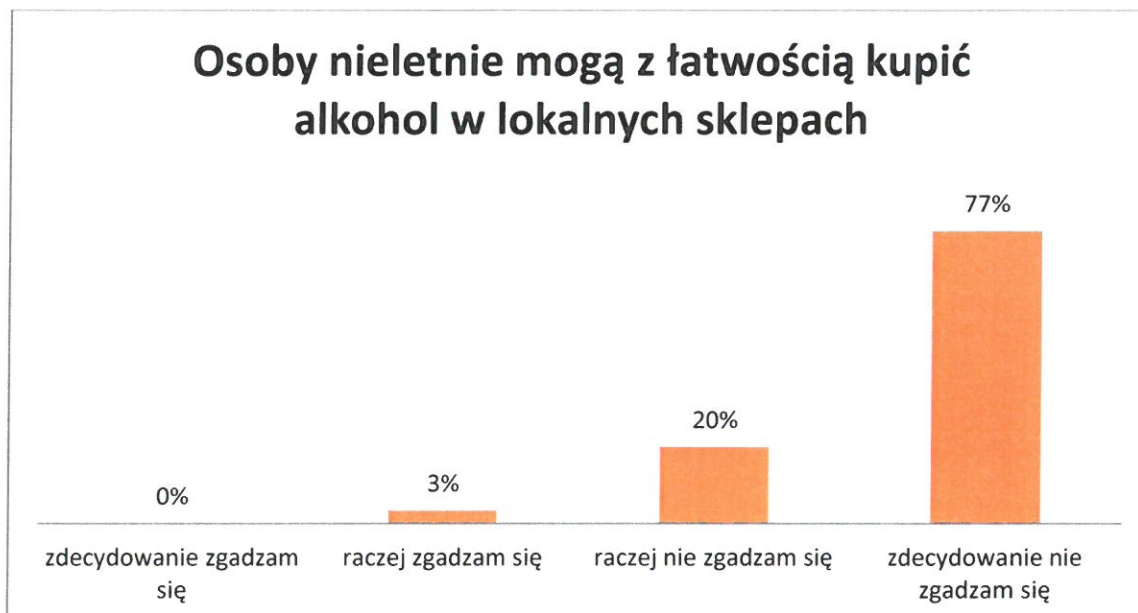
Łącznie 30% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Pozytywnym wskaźnikiem jest fakt, że łącznie 77% respondentów nie zgodziło się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18-stego roku życia. **Łącznie 97% sprzedawców ocenia, że trudno jest kupić napój alkoholowy w lokalnych sklepach osobie poniżej 18 roku życia.**

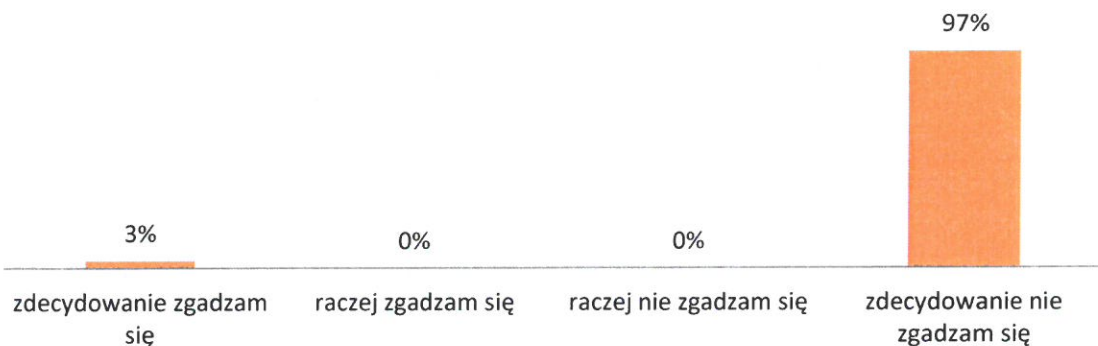

Kolejne pytania odzwierciedlały postawy sprzedawców wobec spożywania alkoholu, a przede wszystkim wiedzę na temat jego szkodliwości i działania na organizm człowieka. **100% sprzedawców uważa, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych¹³. Sprzeciw wobec spożywania alkoholu w ciąży oraz prowadzeniu samochodu pod wpływem nawet niewielkiej ilości alkoholu wyraziło 97% badanych.**

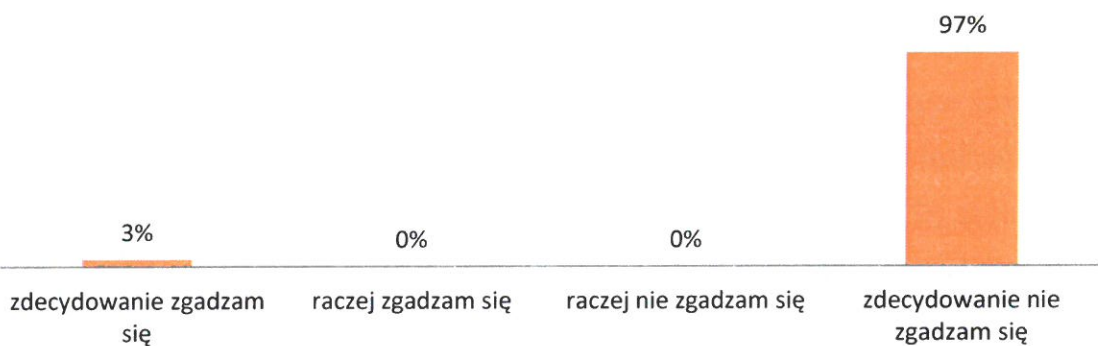

¹³Połączone odpowiedzi „raczej nie zgadzam się” oraz „zdecydowanie nie zgadzam się”.

Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne

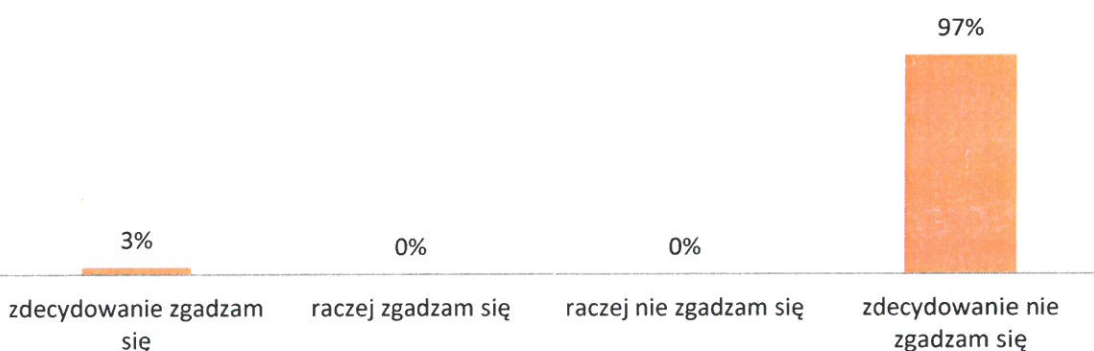

Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu

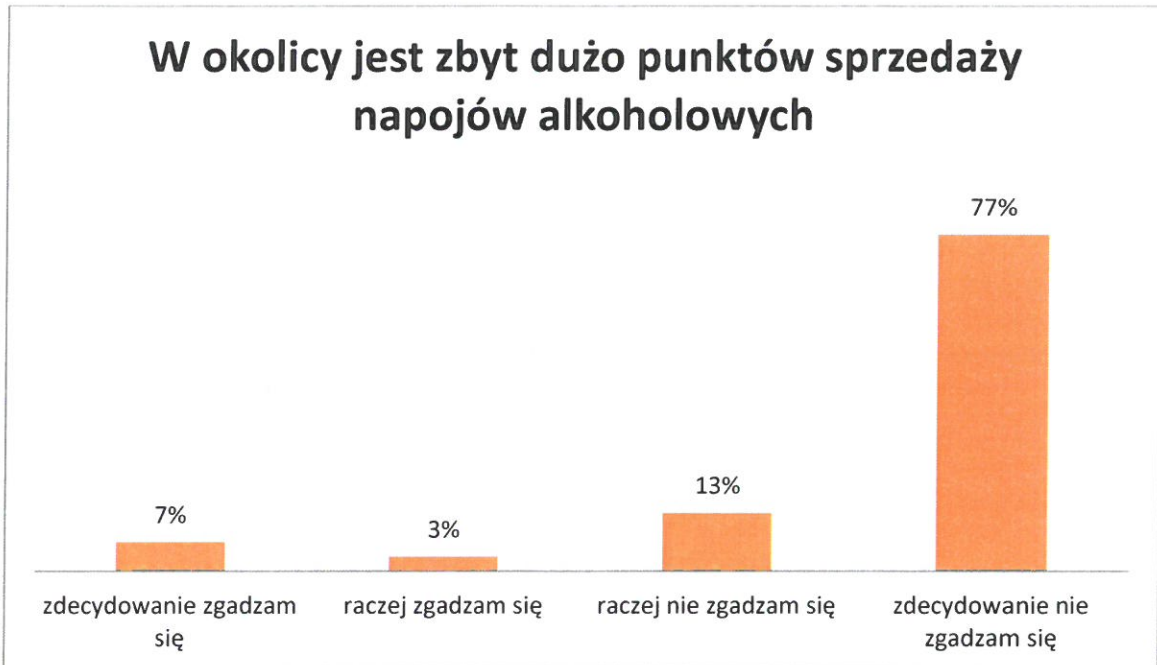

97% Sprzedawców napojów alkoholowych w mieście Kętrzyn **uważa, że alkohol powinien być niedostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

Alkohol powinien być dostępny dla osób poniżej 18 roku życia

Tylko 10% sprzedawców uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

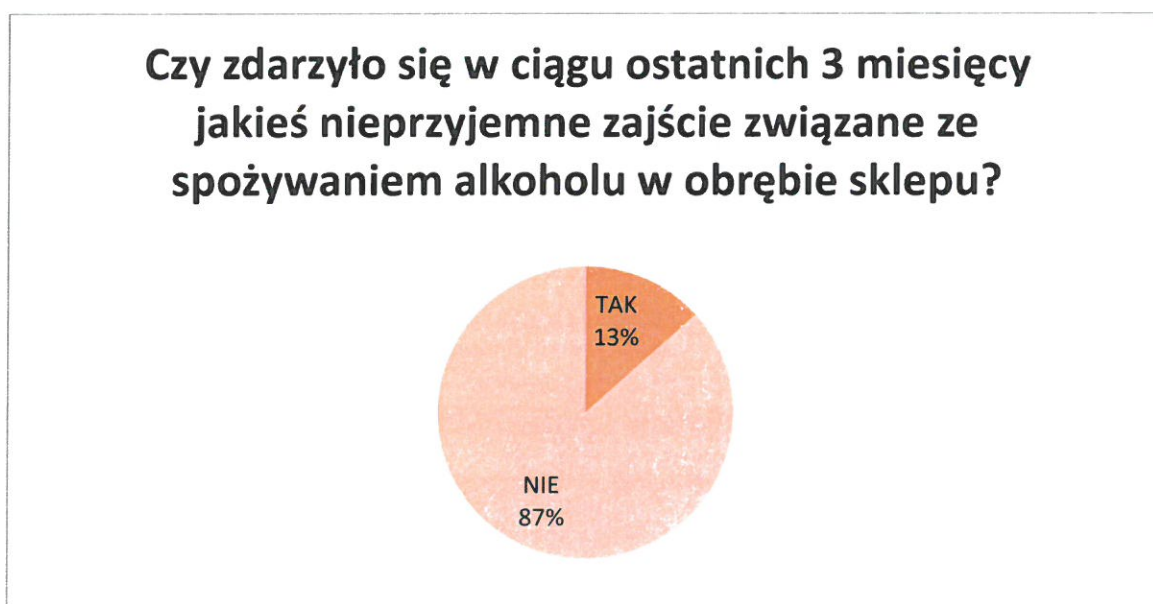
Sprzedawcy napojów alkoholowych w mieście Kętrzyn deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18. roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (57%)**. Pozostałe wartości odnoszą się do prób zakupu alkoholu kilka razy w miesiącu (13%) i kilka razy w tygodniu (13%). **W 10% z badanych punktów sprzedaży alkoholu niepodejmowane są próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie.**

Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być stosunkowo rzadkim zjawiskiem – **17% przebadanych sprzedawców przyznaje, że takie incydenty zdarzają się kilka razy w miesiącu, 30% twierdzi, że zdarzają się kilka razy w roku. 53% ankietowanych deklaruje, że takie sytuacje się u nich nie zdarzają.**

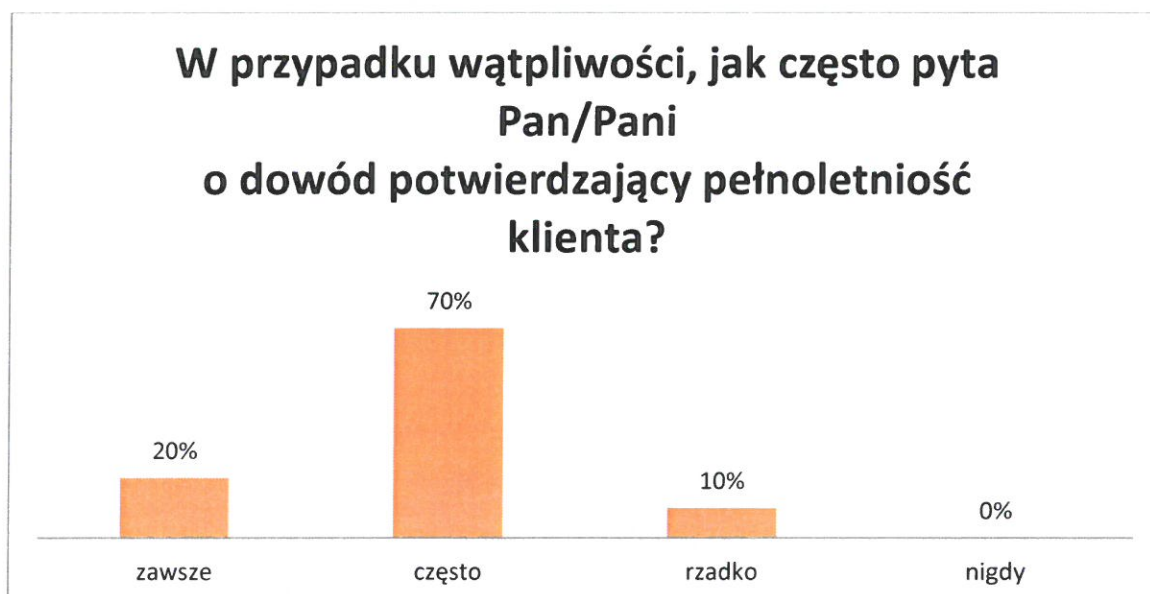
13% sprzedawców przyznało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu. Do tych zdarzeń nie było trzeba wzywać Straży Miejskiej ani Policji z prośbą o interwencję.

97% sprzedawców wskazało, że nigdy nie sprzedało osobom nieletnim alkoholu. Z kolei 3% badanych nie jest tego pewna.

W przypadku wątpliwości co do wieku kupującego, **20% badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a często robi to 70% osób.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w mieście Kętrzyn. Łącznie 94% badanych oceniło jej działania bardzo dobrze lub raczej dobrze.

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że wszystkie pytania zostaną wypełnione.

CEL BADANIA

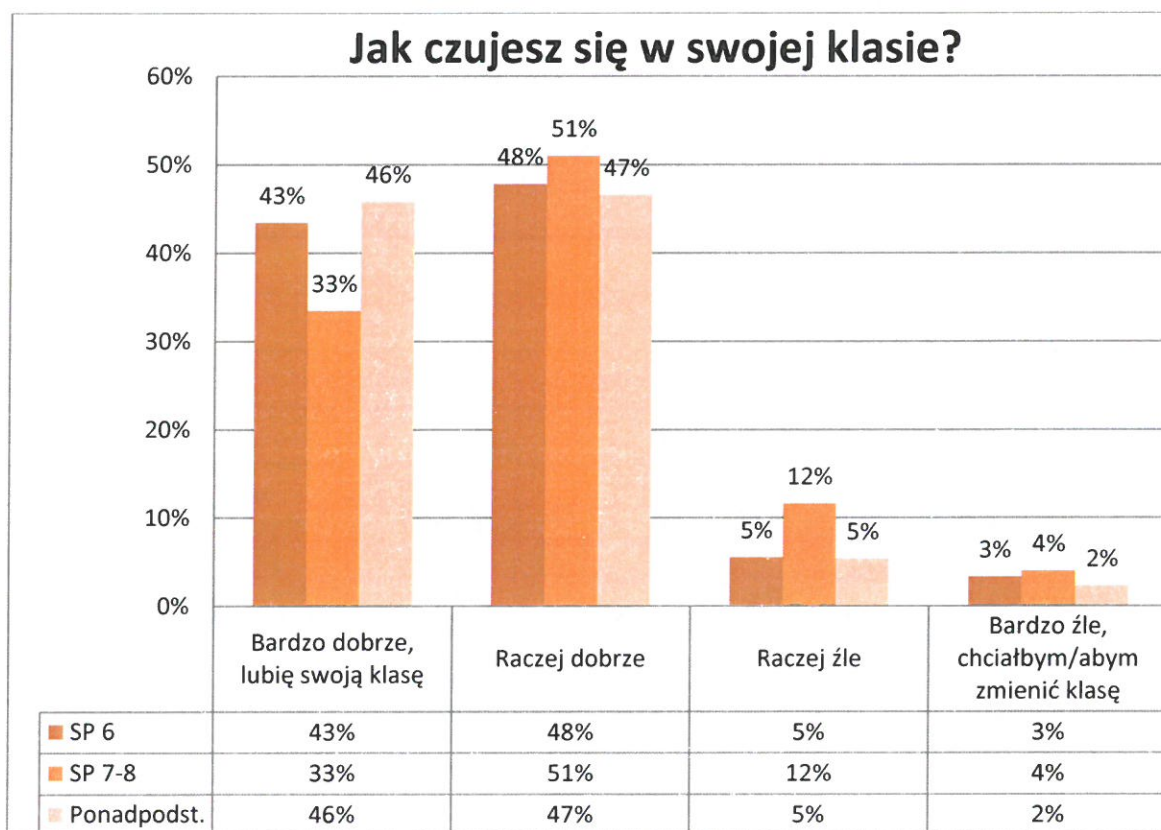
Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, dopalaczy) oraz przemocy.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

Liczebność grup badanych	
Szkoły Podstawowe klasa 6	190
Szkoły Podstawowe klasy 7 – 8	328
Klasy Ponadpodstawowe	135
ŁĄCZNIE	653

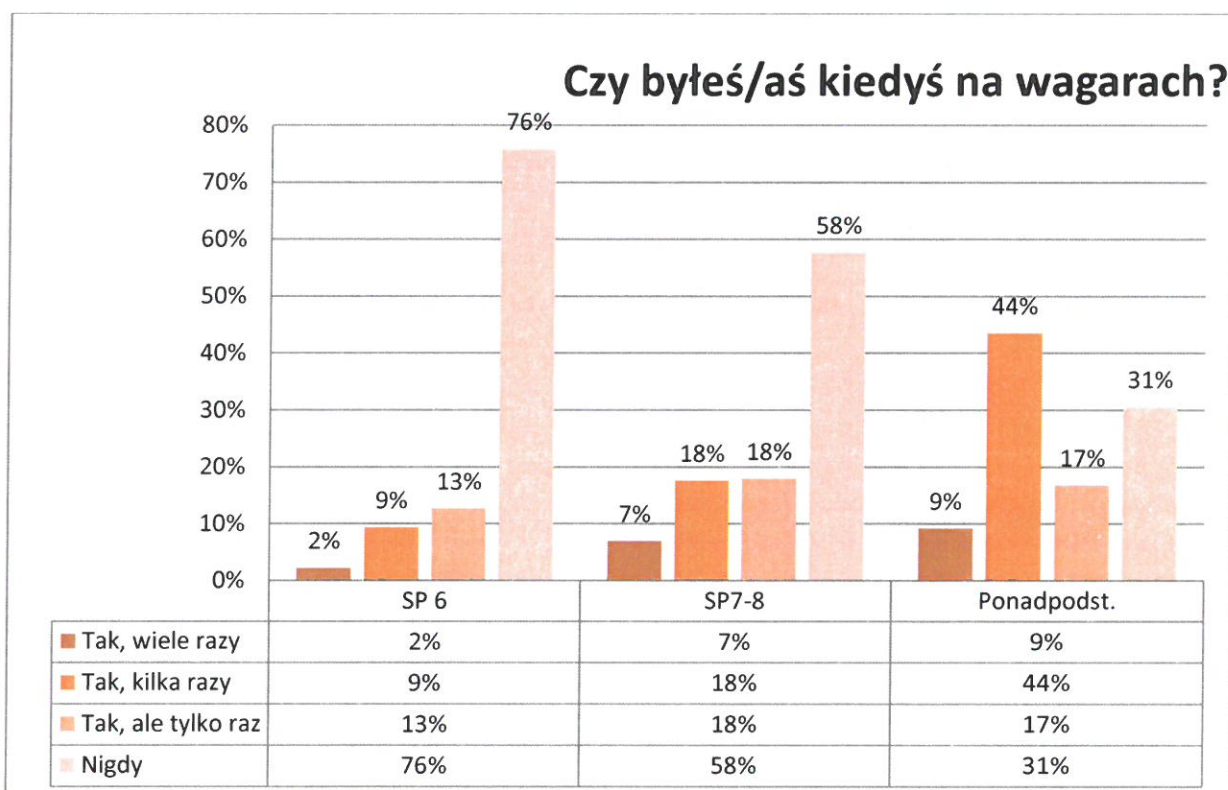
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstotliwość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające: najlepiej w klasie czują się uczniowie klas szkół ponadpodstawowych (łącznie 92%¹⁴). Podobnego zdania jest prawie 91% uczniów klas 6 oraz 84% uczniów klas 7-8 szkół podstawowych.

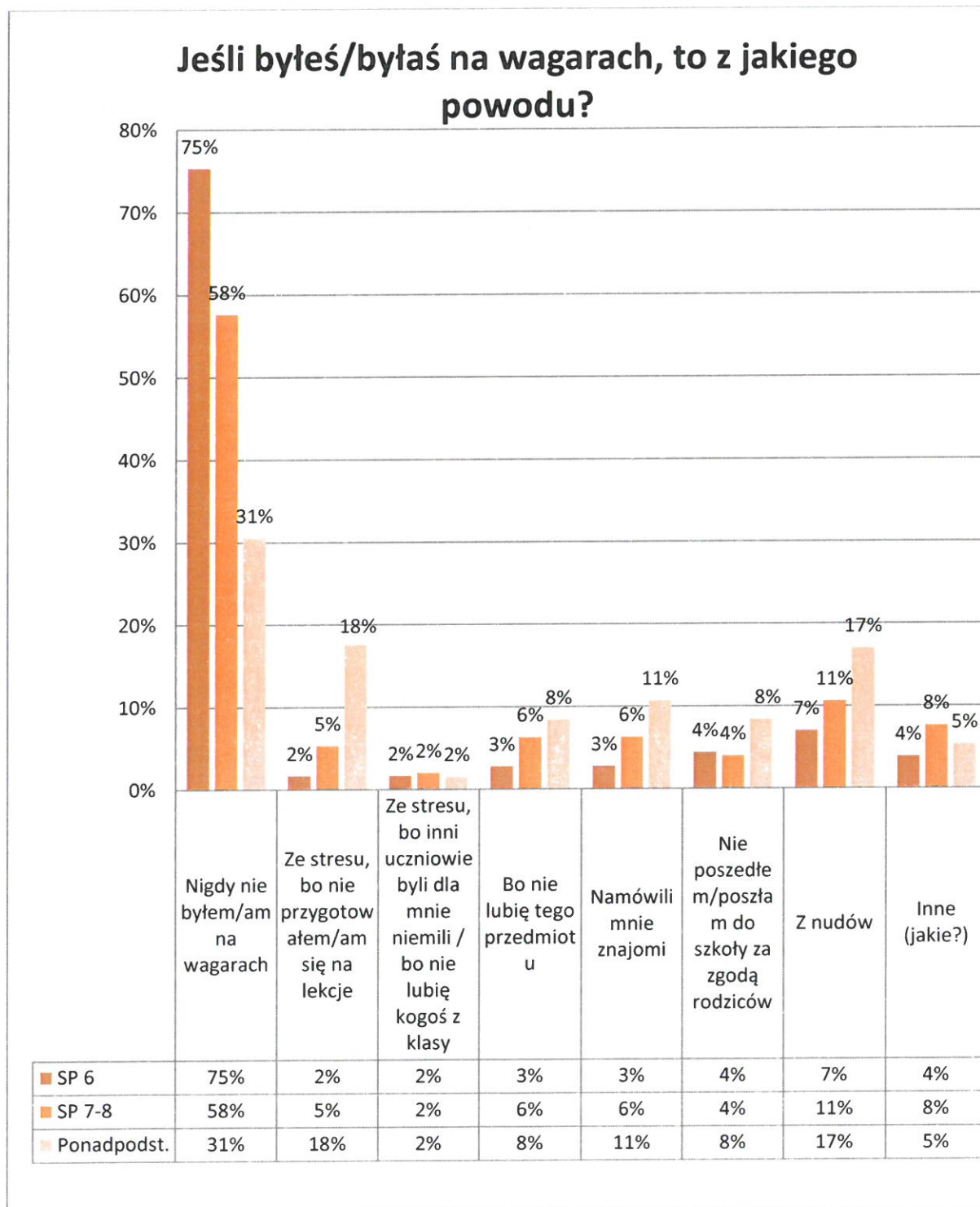
¹⁴ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę* i *raczej dobrze*.

Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie klas 6 szkół podstawowych w przeważającej części nigdy nie byli na wagarach (76%) lub byli na nich tylko raz (13%).** Odsetek osób wagarujących wzrasta wraz z wiekiem – w klasach 7-8 szkół podstawowych 58% uczniów przyznaje, że nigdy nie wagarowało. Najczęściej zdarza się wagarować uczniom klas szkół ponadpodstawowych -44% zadeklarowało, że było na wagarach kilka razy.

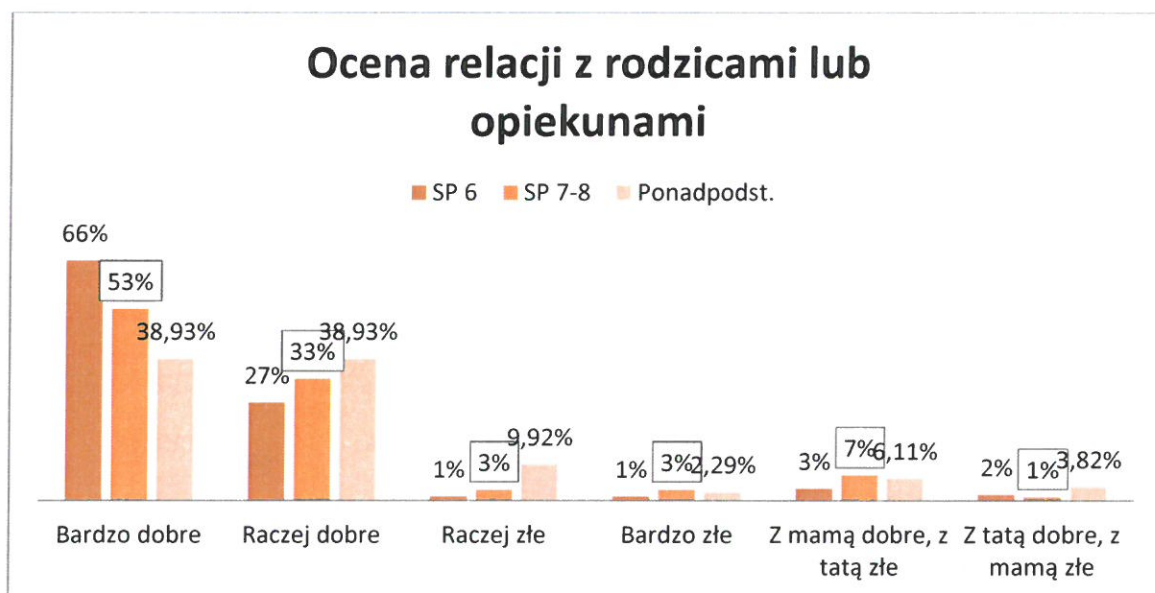
Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Na pytanie (wielokrotnego wyboru) „Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?” uzyskaliśmy odpowiedzi jak poniżej.

Uczniowie, jeśli opuszczali lekcje, to często z nudów lub pod wpływem znajomych, rzadziej z powodu braku sympatii do przedmiotu lub niechęci do kogoś z klasy.

Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, które stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie miasta Kętrzyn deklarują w przeważającej większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami.** Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, nie zmienia się wraz z wiekiem – i uczniowie starsi oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie szkół podstawowych, jako mocne i zażyłe.

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic – nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom, m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postawi budowanie sieci wsparcia.

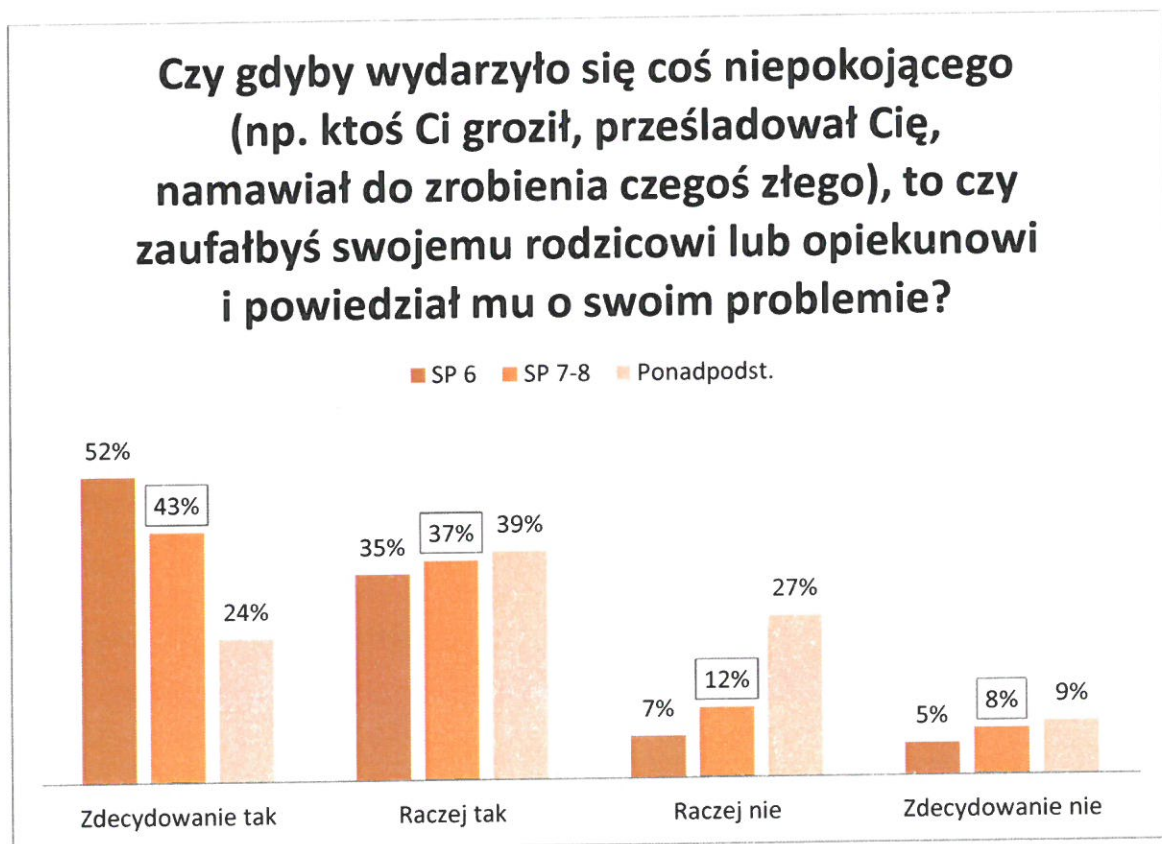

W ankiecie uczniowie odpowiedzieli również na podobne pytanie dotyczące osobno rodziców lub opiekunów oraz nauczycieli. Pytanie dotyczyło reakcji ucznia na niepokojące wydarzenie (np. groźby, prześladowanie, namawianie do zrobienia czegoś złego), czy zaufałyby swojemu rodzicowi lub opiekunowi albo nauczycielowi i powiedział mu o swoim problemie.

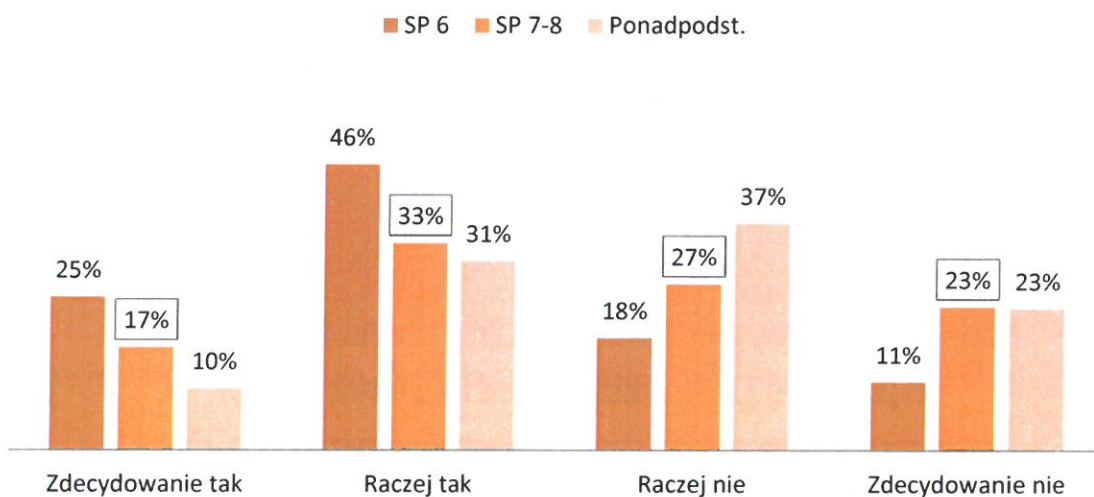
Łącznie 87% uczniów SP 6 odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast 71% nauczyciela.

Łącznie 80% uczniów SP 7-8 odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast już tylko 50% nauczyciela.

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych łącznie 63% uczniów odpowiedziało, że obdarzyłoby zaufaniem rodzica lub opiekuna, natomiast już tylko 41% nauczyciela. Odpowiedzi negatywne (nauczyciel) to aż 60%. **Świadczy to o niskim poziomie zaufania do nauczycieli w szkole.**

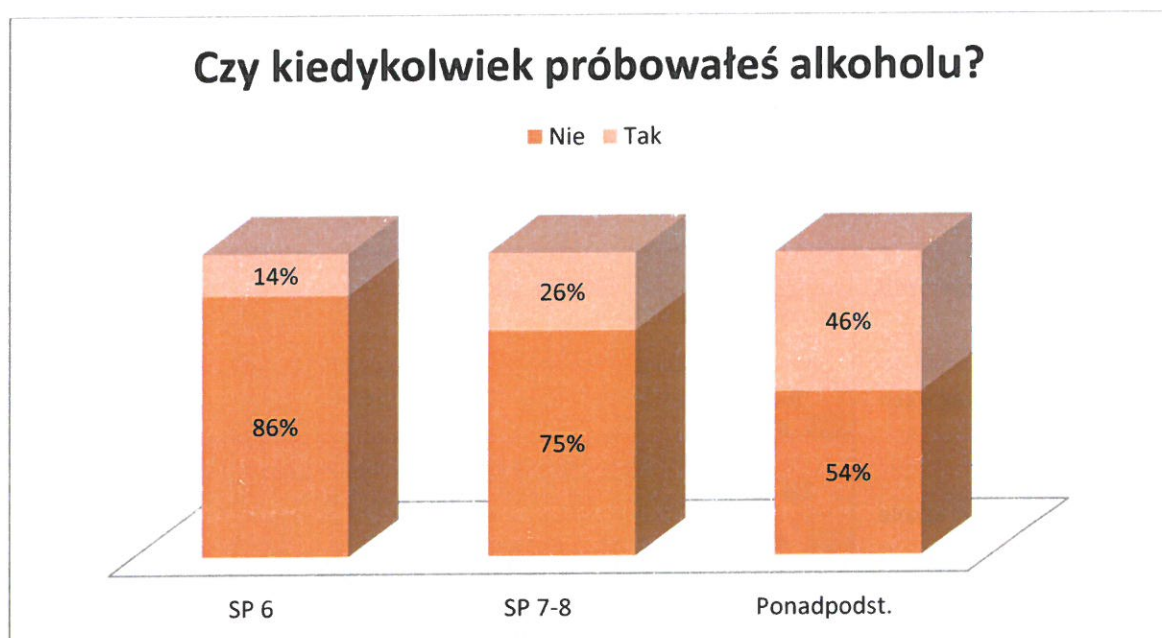
**Czy gdyby wydarzyło się coś niepokojącego
(np. ktoś Ci groził, prześladował Cię,
namawiał do zrobienia czegoś złego), to czy
zaufałybyś któremuś z nauczycieli i powiedział
mu o swoim problemie?**

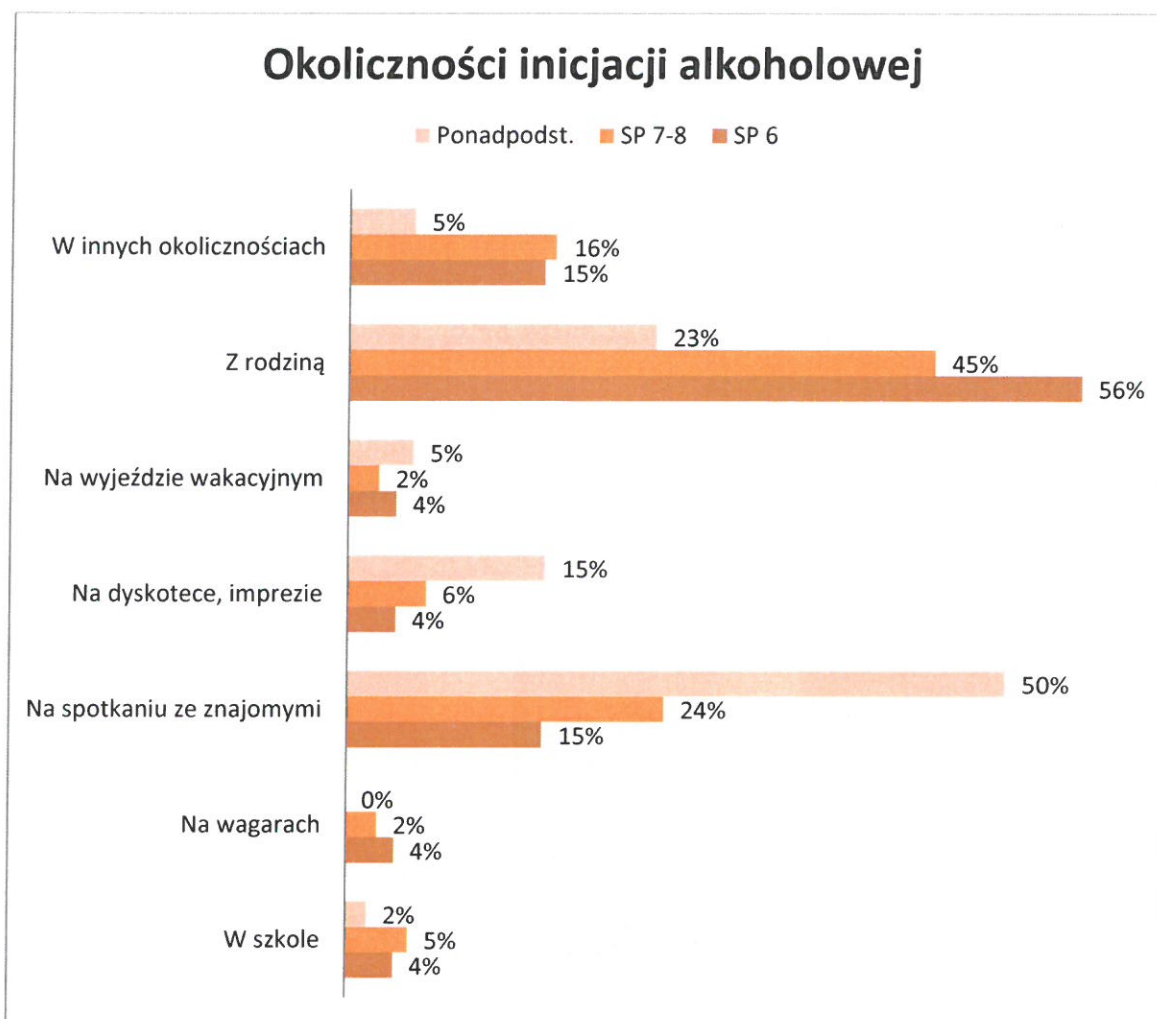
WYNIKI

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Inicjację alkoholową ma za sobą 14% uczniów SP 6, 26% uczniów SP 7-8 oraz 49% uczniów szkół ponadpodstawowych.

Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów szkoły podstawowej, zarówno dla młodszych, jak i starszych uczniów SP, jest towarzystwo rodziny (odpowiednio 23%, 45%, 56%). Wśród uczniów szkoły ponadpodstawowej deklarowanymi okolicznościami pierwszego spożycia alkoholu są spotkania za znajomymi (50%).

Wynik wydaje się potwierdzać prawidłowość związaną z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży, warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

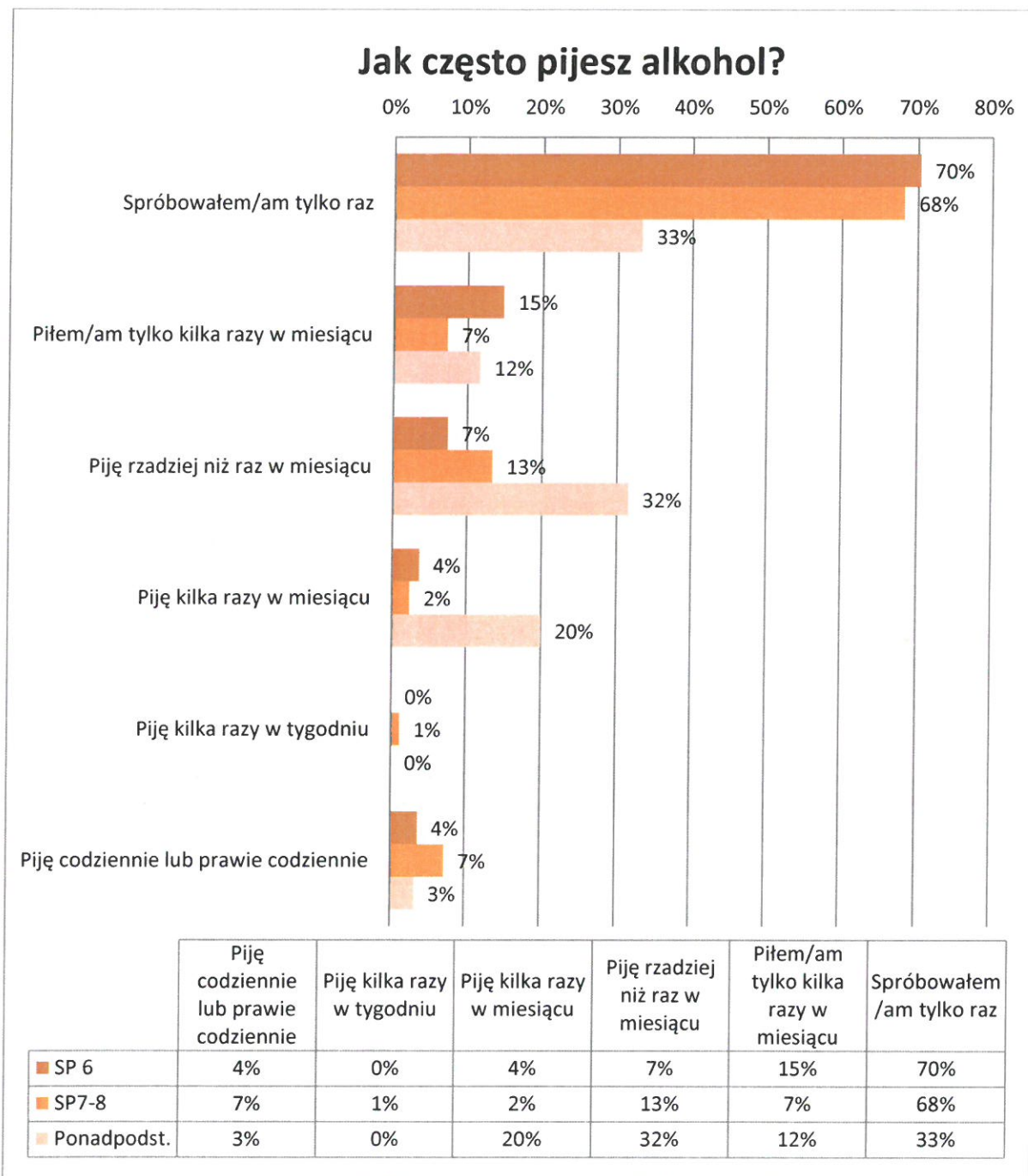
Dla oceny postaw badanych uczniów wobec alkoholu istotna jest wiedza, jaką opinię mają uczniowie na temat jego spożywania. Tylko 1% uczniów SP 6 przyznało, że spożywanie alkoholu w ich wieku jest normalne. Wraz z wiekiem wzrasta tolerancja uczniów na podejmowanie prób picia alkoholu. 23% uczniów SP 7-8 i 45% uczniów szkół

ponadpodstawowych odpowiedziało, że to normalne dla ich okresu rozwoju. 38% uczniów SP 6 zadeklarowało, że jest zdecydowanym przeciwnikiem picia alkoholu. Dla porównania, tę opcję wybrało 26% uczniów SP 7-8 i tylko 18% uczniów klas ponadpodstawowych.

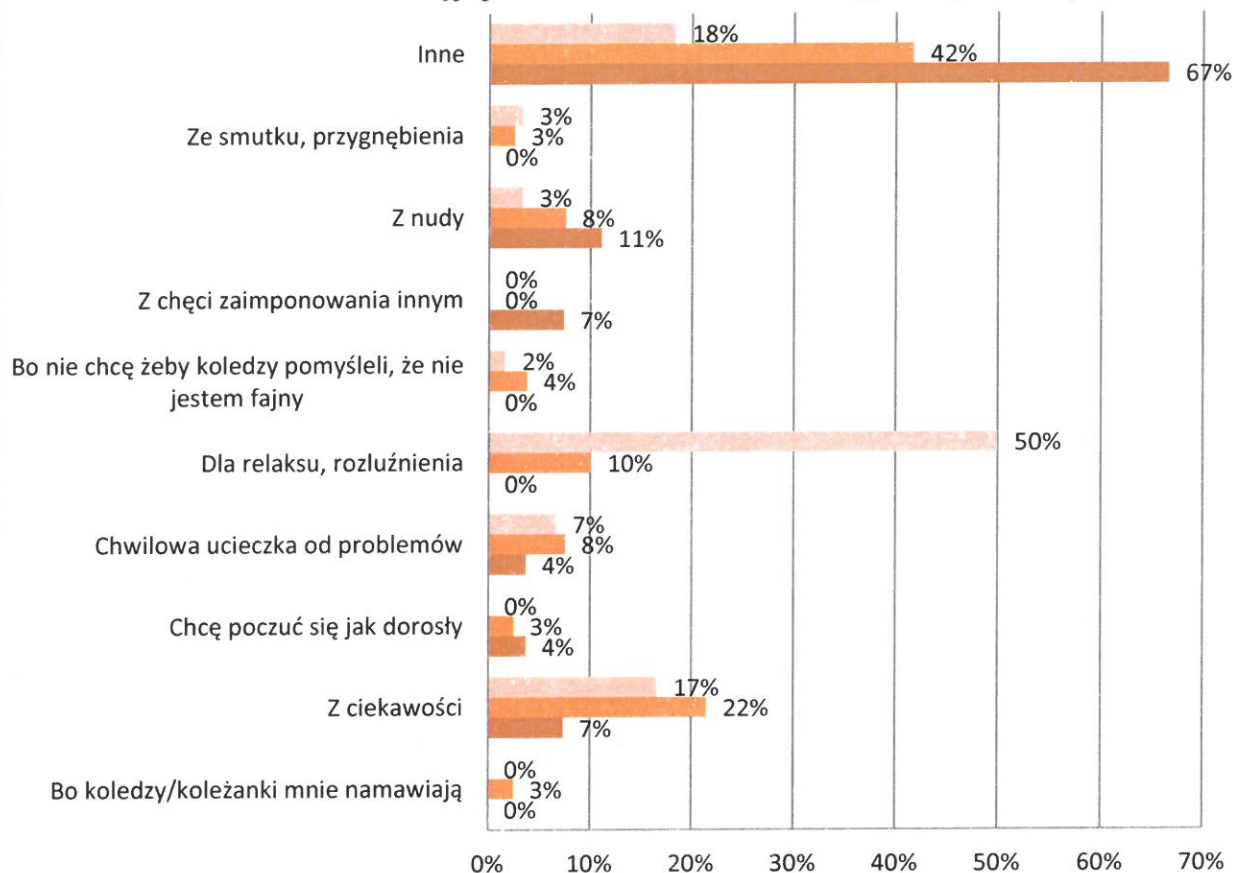
Ważną kwestią było dla nas to, jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol. **70% uczniów szkół SP6; 68% uczniów SP7-8 i 33% uczniów szkół ponadpodstawowych miało jednorazowy kontakt z alkoholem. Rzadziej niż raz w miesiącu spożywanie alkoholu deklaruje 7% uczniów klas 4-6; 13% uczniów szkół podstawowych 7-8 i**

32% uczniów klas ponadpodstawowych. 20% uczniów szkoły ponadpodstawowej deklaruje, że pije alkohol kilka razy w miesiącu.

Nie tylko częstotliwość, ale także **powody sięgania przez uczniów po alkohol** są bardzo ważne przy projektowaniu działań profilaktycznych.

Z jakich powodów najczęściej sięgasz po alkohol? (pytanie wielokrotnego wyboru)

	Bo koledzy/koleżanki mnie namawiają	Z ciekawości	Chcę poczuć się jak dorosły	Chwilowa ucieczka od problemów	Dla relaksu, rozluźnienia	Bo nie chcę żeby koledzy pomyśleli, że nie jestem fajny	Z chęci zaimponowania innym	Z nudy	Ze smutku, przygnębienia	Inne
SPP	0%	17%	0%	7%	50%	2%	0%	3%	3%	18%
SP7-8	3%	22%	3%	8%	10%	4%	0%	8%	3%	42%
SP6	0%	7%	4%	4%	0%	0%	7%	11%	0%	67%

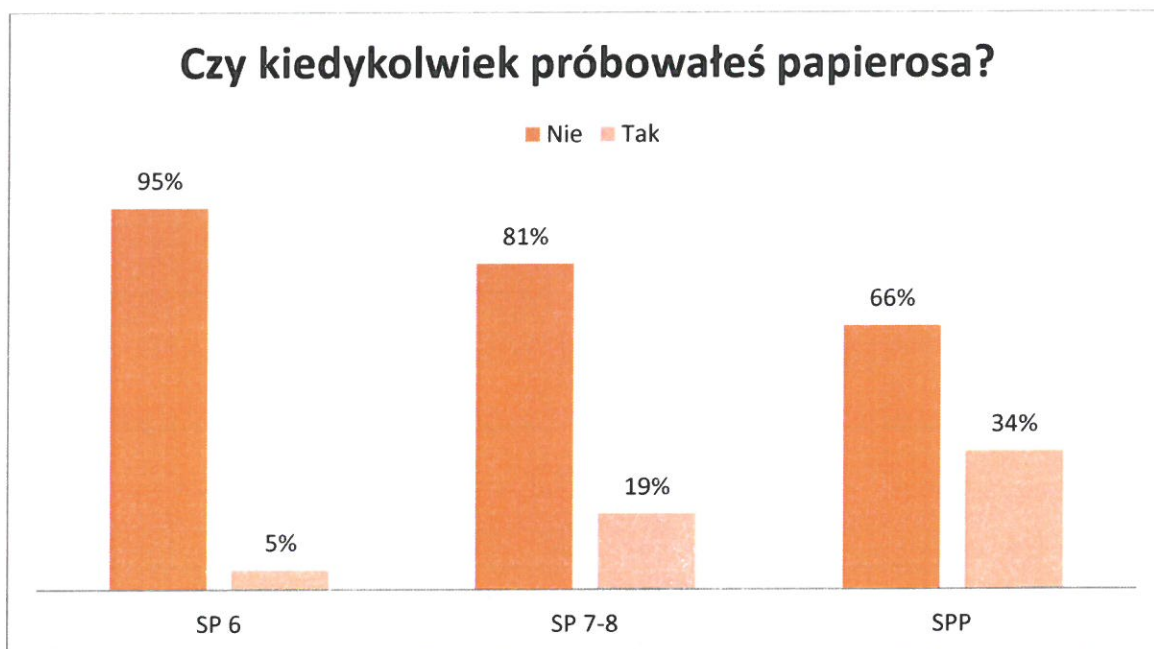
Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie, było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej**

wyniki sugerują, że 42% uczniów SP6; 33% uczniów SP7-8 i 15% uczniów szkół ponadpodstawowych nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonego 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabywania alkoholu. Raczej łatwy i bardzo łatwy zakup alkoholu deklaruje: 12% uczniów SP6; 32% uczniów SP7-8 i 55% uczniów SPP.

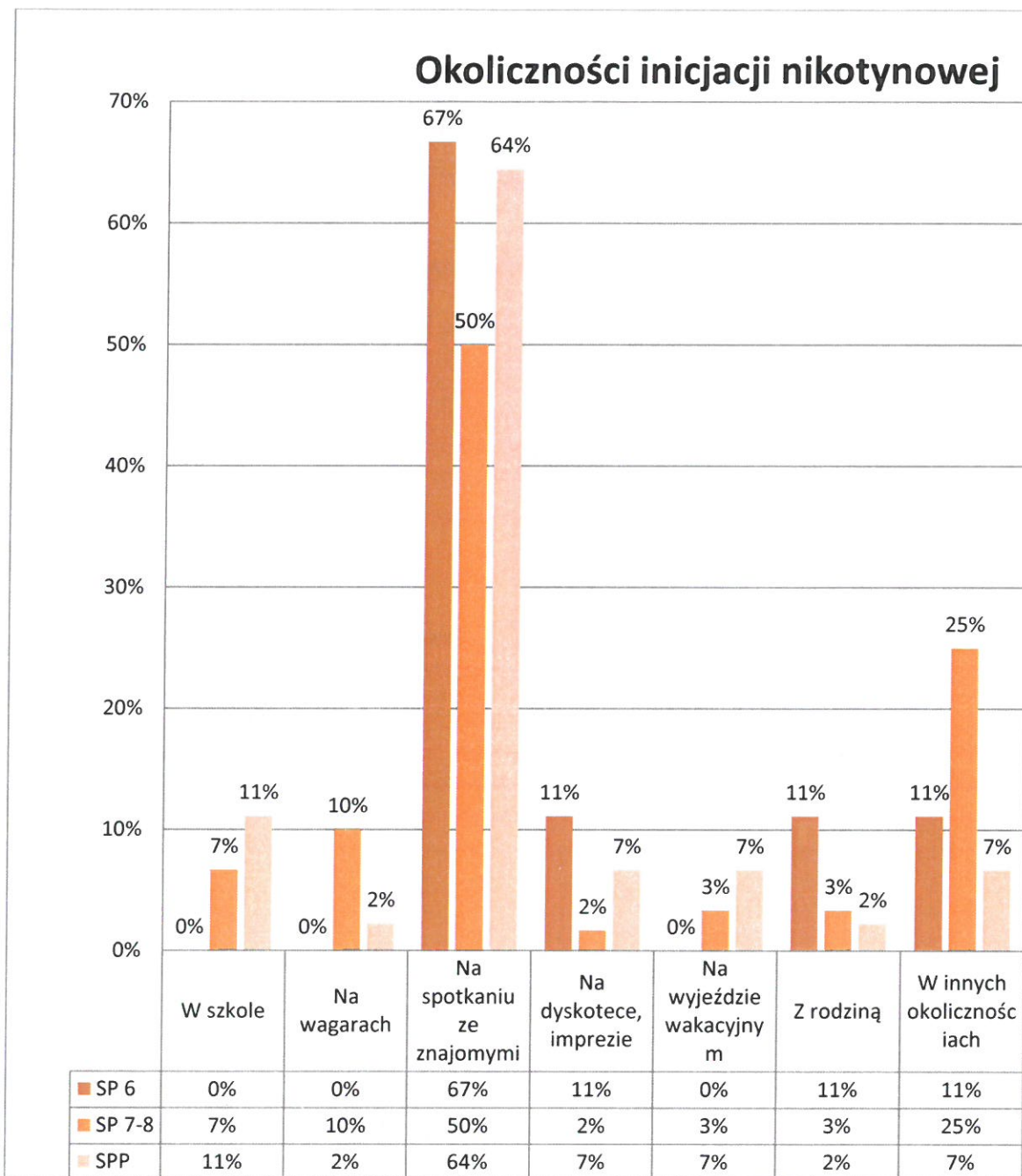

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów z miasta Kętrzyn, czy kiedykolwiek próbowali papierosa oraz w jakich okolicznościach miało to miejsce. **Inicjację nikotynową ma za sobą 5% uczniów SP 6; 19% uczniów klas SP7-8 oraz 34% uczniów SPP.**

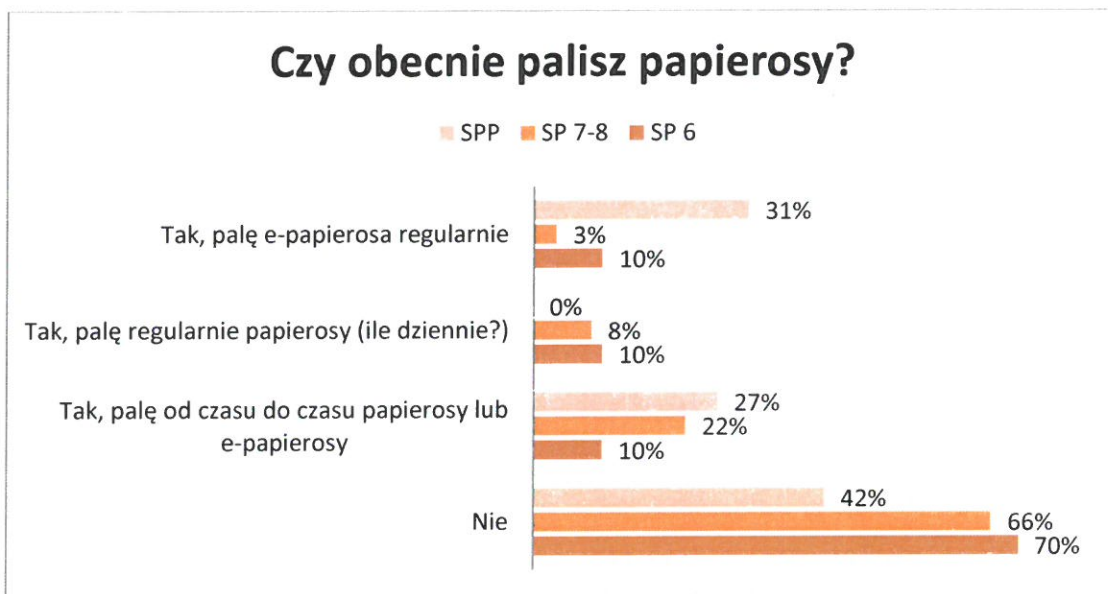

Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP 6: 67%; SP 7-8: 50%; SPP: 64%).

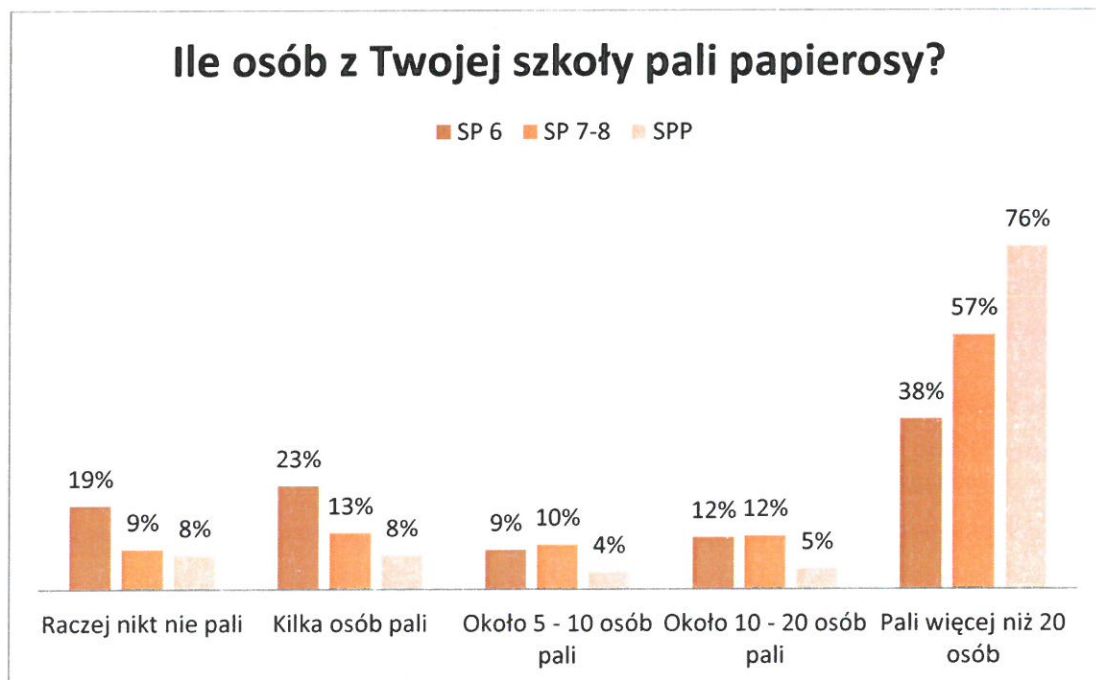

Większość uczniów z miasta Kętrzyn, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (łącznie SP 6: 70%; SP 7-8: 66%; SPP: 42%).

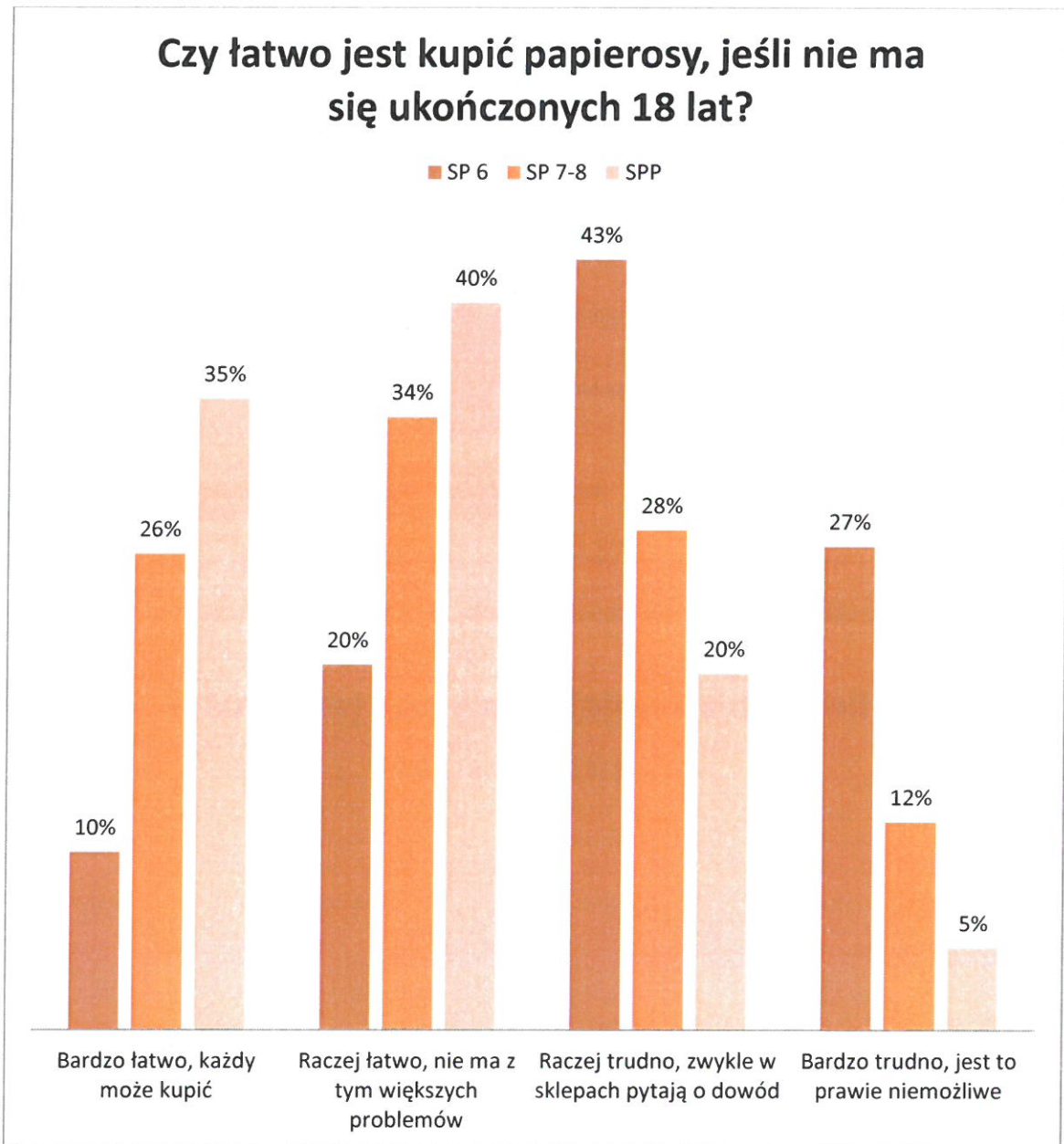
27% najstarszych uczniów przyznaje, że od czasu do czasu pali papierosy lub e-papierosy.

Uczniowie wszystkich klas w większości oceniają, że ich koledzy raczej palą papierosy.

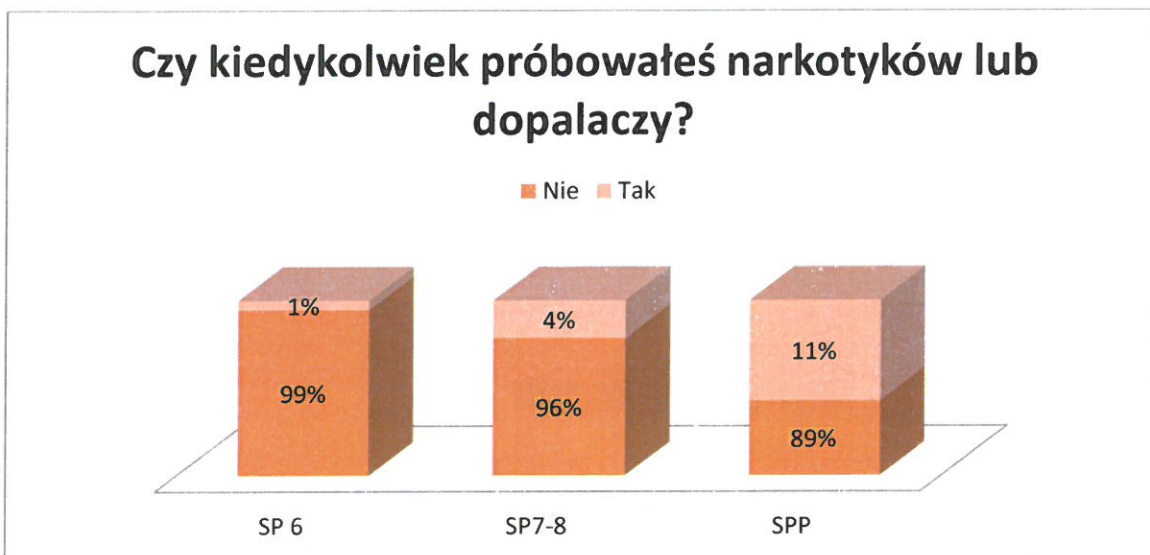

W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. 25% uczniów SPP wskazało, że jest to trudne lub raczej trudne, a łącznie 70% uczniów SP 6 i 40% uczniów klas 7-8 oceniło, że raczej i bardzo trudno jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia.

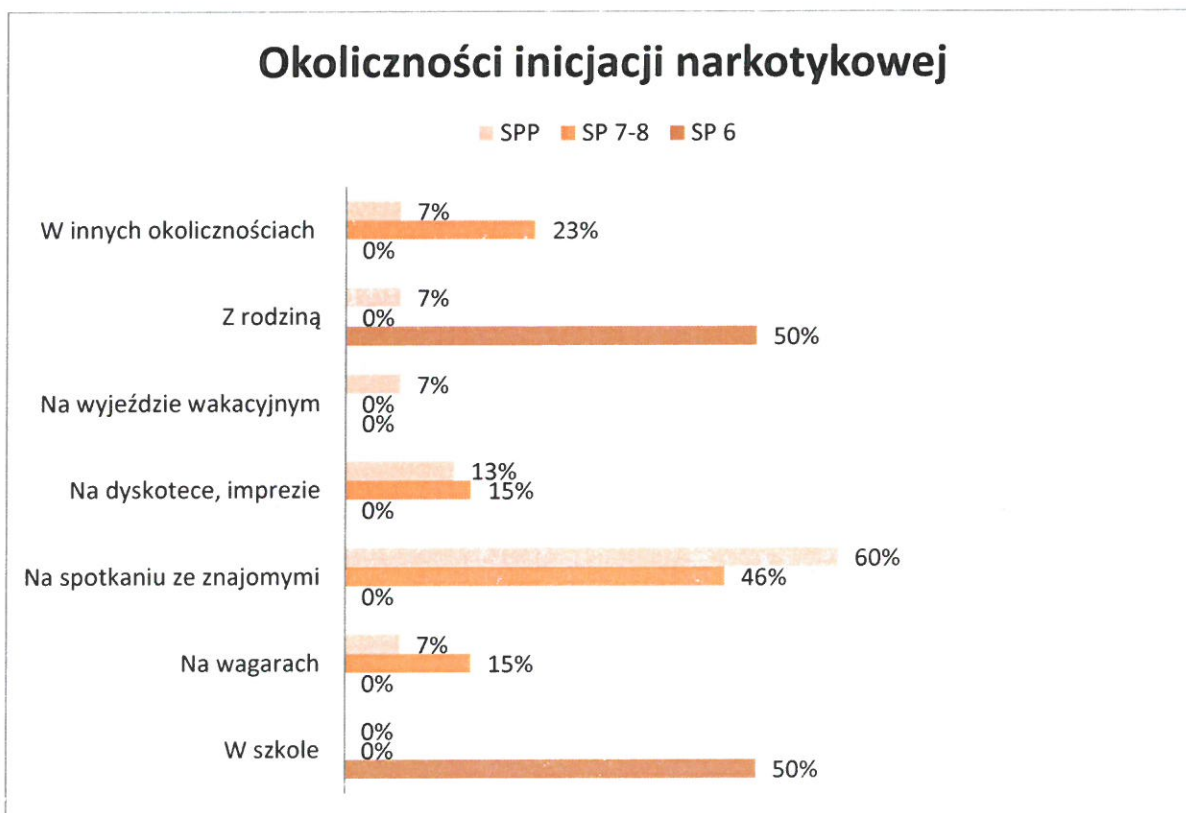

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

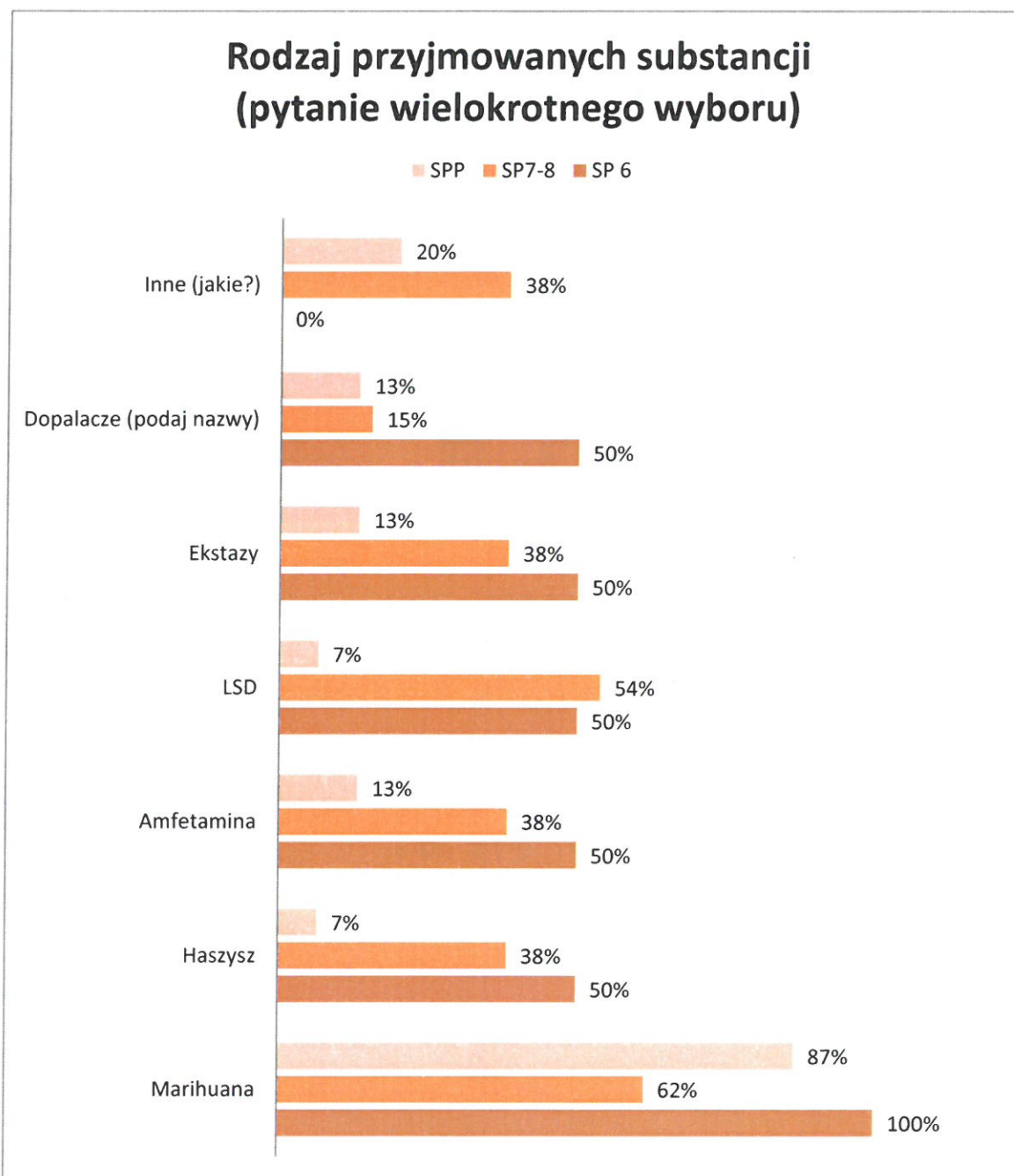
Wyniki badań wskazują, że 99% uczniów SP6; 96% uczniów SP7-8 i 89% uczniów SPP nie miało kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami.

Niepokojąco jest, że część uczniów miało swój pierwszy kontakt z tymi substancjami na spotkaniu ze znajomymi (SPP - 60%, SP 7-8 - 46%) czy z rodziną!

Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami (kolejno było to 7, 37, 24 osoby) to głównie marihuana (SP 6: 100%; SP7-8: 62%; SPP – 87%).

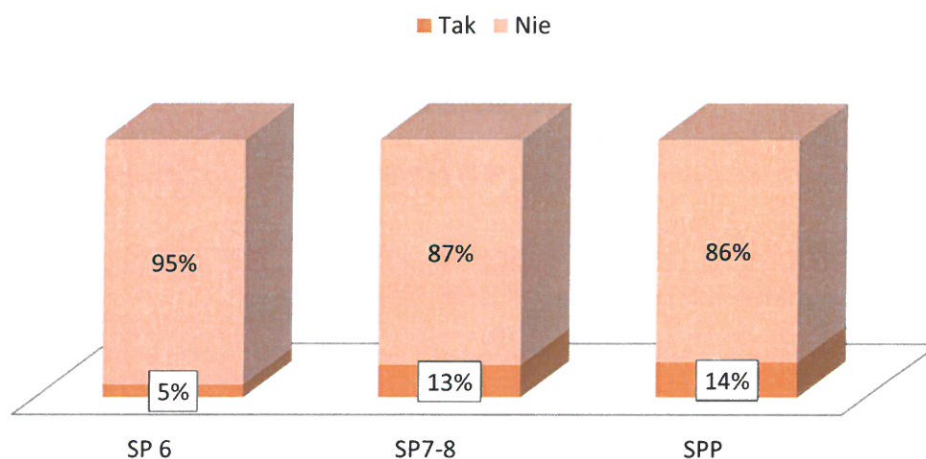

Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie SPP w większości odpowiedzi deklarowali, że przyjmowali tylko kilka razy w życiu (73%).

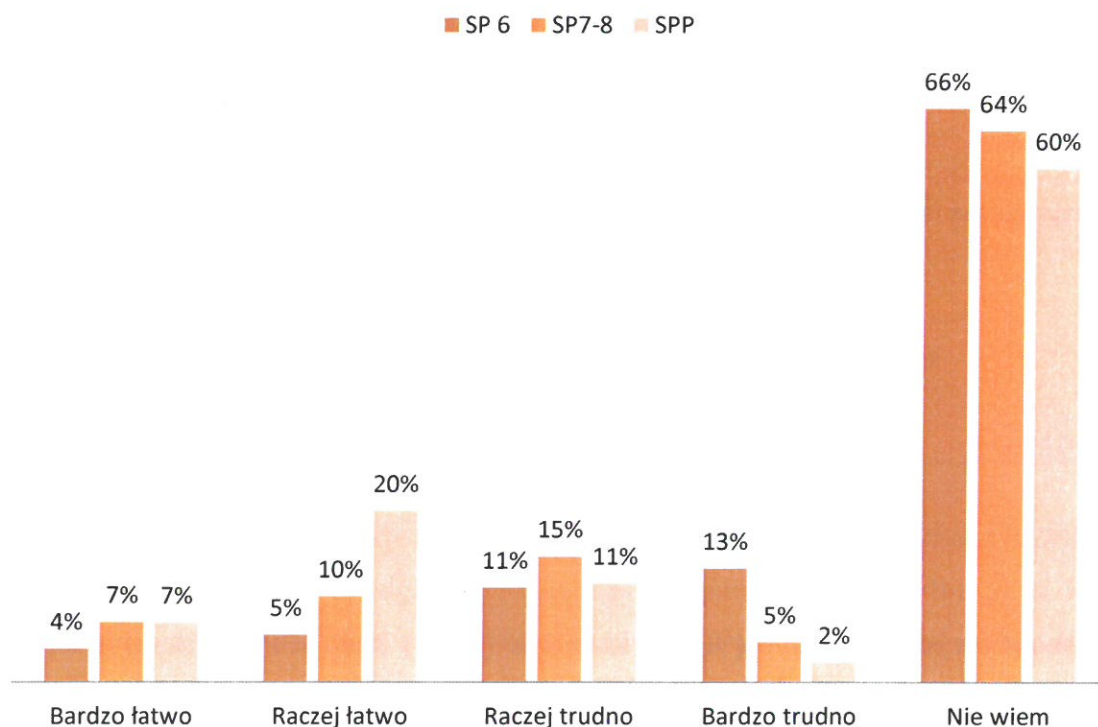

Wykresy na kolejnej stronie przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość uczniów klas 6 (95%); klas 7-8 (87%) klas SPP (86%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.** Jednocześnie, 66% uczniów SP6; 64% uczniów SP7-8 i 60% uczniów SPP deklaruje, że nie wie, czy łatwo jest kupić narkotyki lub dopalacze. Łącznie 27% najstarszych uczniów przyznaje, że łatwo lub raczej łatwo, co może wskazywać, że mają oni lub ich rówieśnicy za sobą pierwsze próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

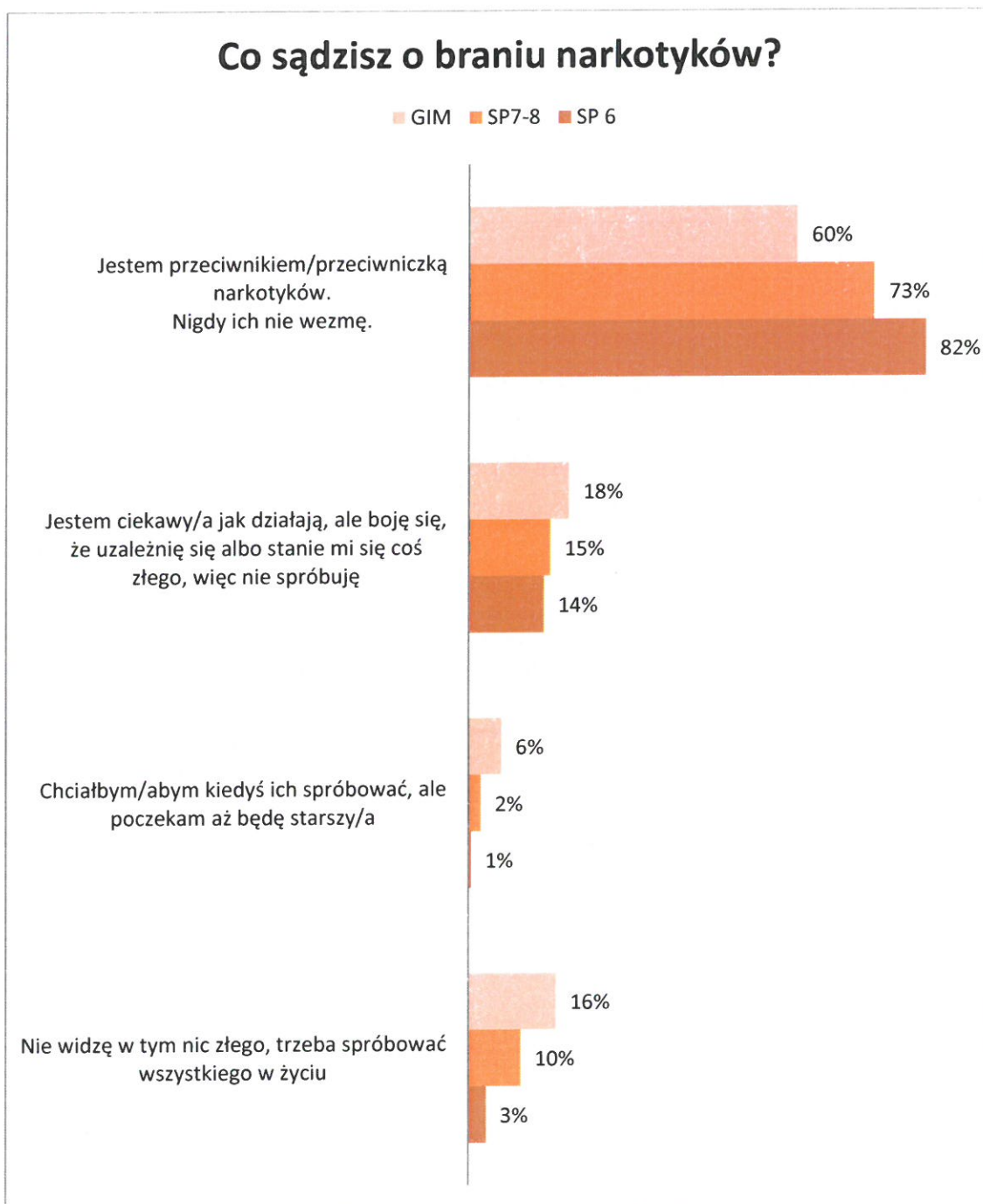
Czy wiesz, gdzie lub u kogo można kupić narkotyki lub dopalacze?

Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?

Zdecydowana większość uczniów SP6 jest przeciwnych braniu narkotyków/dopalaczy (82%). Ponad połowa badanych uczniów SP 7-8 jest podobnego zdania (73%) i podobny odsetek uczniów SPP (60%).

POSTAWY WOBEC SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP6				
Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	26%	38%	18%	18%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	11%	27%	31%	31%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	62%	16%	8%	13%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	2%	4%	20%	75%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	11%	8%	26%	55%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	5%	20%	31%	44%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	5%	3%	15%	76%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	58%	21%	6%	15%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	8%	15%	27%	49%

Aż 64% uczniów SP 6 wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Ponadto aż 79% uczniów uważa, iż jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem,

to się nie uzależni. Wyniki świadczą bezpośrednio o bardzo niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP - 7-8				
Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	26%	42%	14%	18%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	20%	30%	23%	27%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	45%	29%	12%	14%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	6%	8%	25%	61%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	14%	13%	24%	50%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	8%	19%	25%	49%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	6%	8%	19%	67%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	60%	18%	8%	14%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	9%	10%	25%	56%

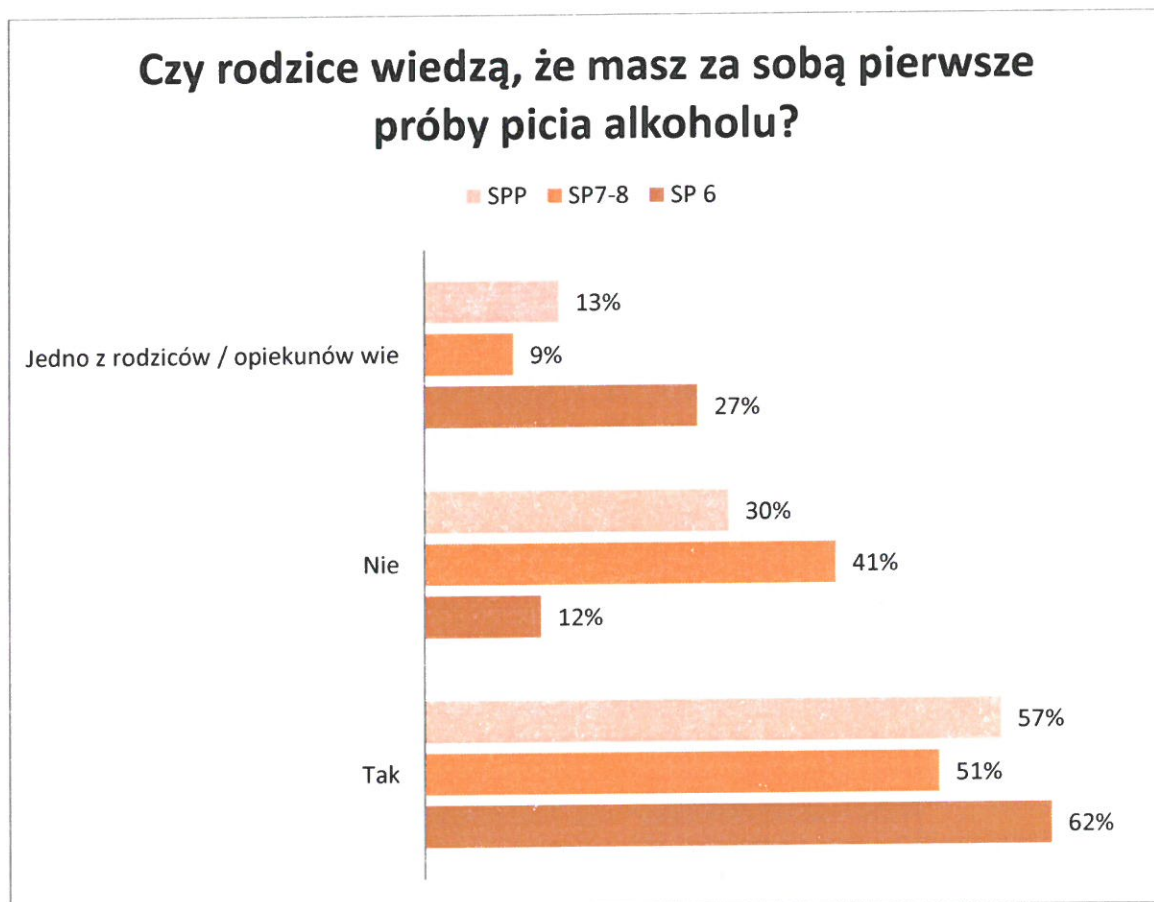
Aż 68% uczniów SP 7-8 wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Wynik świadczy bezpośrednio o niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień. Ponadto aż 50% uczniów uważa, iż picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych –Ponadpodstawowe.

Twierdzenia	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	17%	34%	26%	23%
Picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach.	14%	37%	34%	16%
Alkohol jest szkodliwy, szczególnie dla osób poniżej 18 roku życia.	34%	40%	17%	8%
To normalne, że osoby w moim wieku piją regularnie alkohol. Warto korzystać ze wszystkich sposobów na dobrą zabawę.	6%	16%	42%	36%
Bez alkoholu nie można się dobrze bawić na imprezie.	10%	5%	32%	53%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	4%	10%	20%	66%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	3%	14%	33%	50%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	69%	17%	5%	8%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	2%	12%	38%	47%

Aż 51% uczniów szkoły ponadpodstawowej wskazało, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Wynik świadczy bezpośrednio o niskim poziomie wiedzy na temat uzależnień. Ponadto aż 51% uczniów uważa, iż picie alkoholu pomaga się wyluzować i zapomnieć o smutkach, a 14% deklaruje, że palenie papierosów jest modne w szkole.

Jedno z pytań dotyczyło bezpośrednio rodziców. Aż 62% uczniów SP 6, 51% uczniów SP7-8 i 57% uczniów szkół ponadpodstawowych wskazało, że ich rodzice wiedzą, że mają za sobą pierwsze próby picia alkoholu.

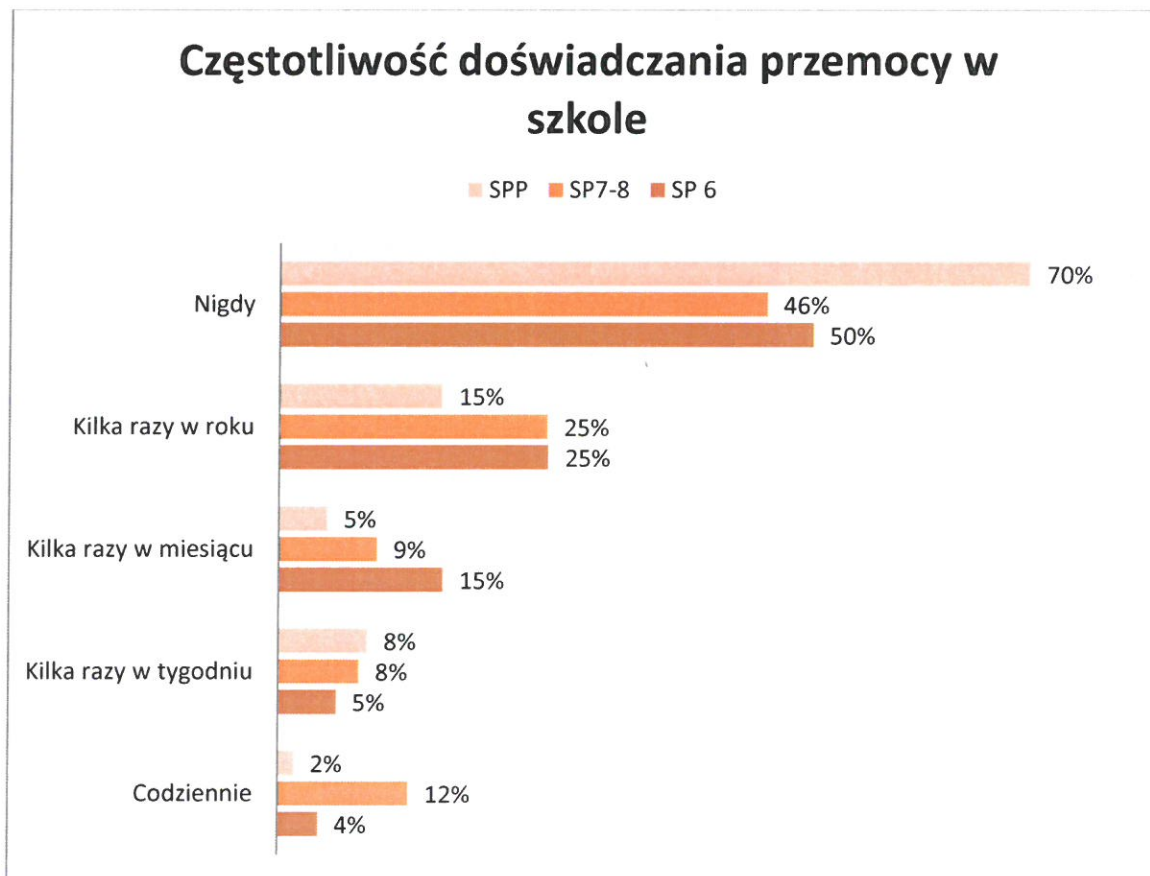

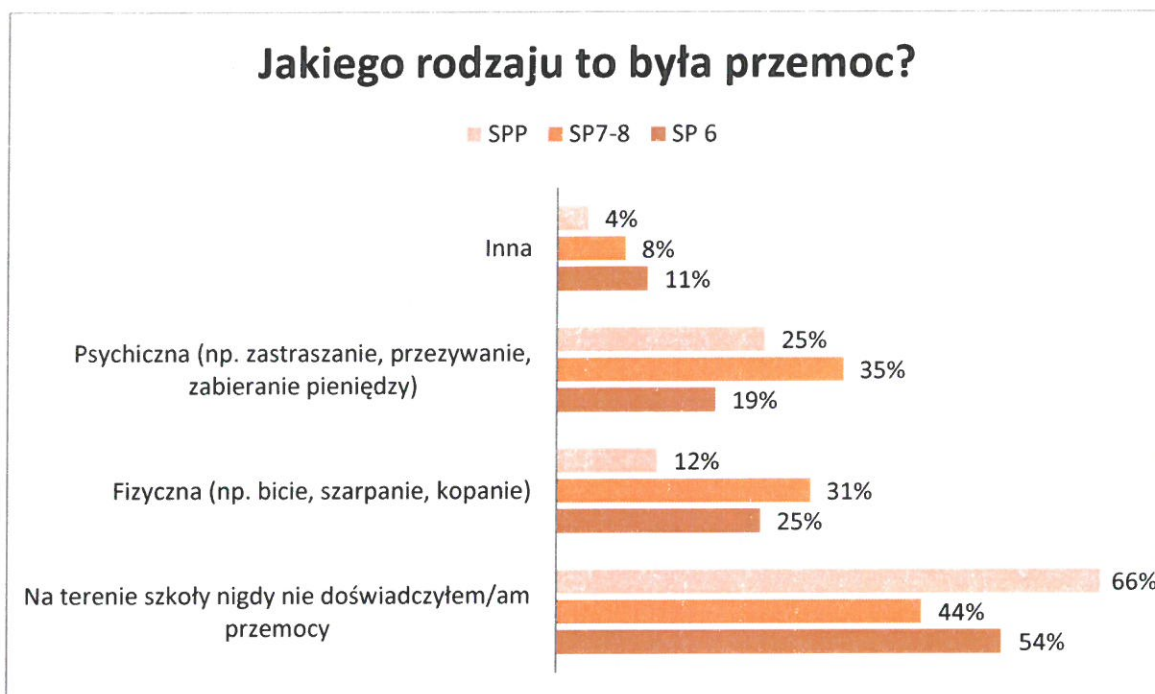
PRZEMOC W SZKOLE

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w mieście Kętrzyn pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

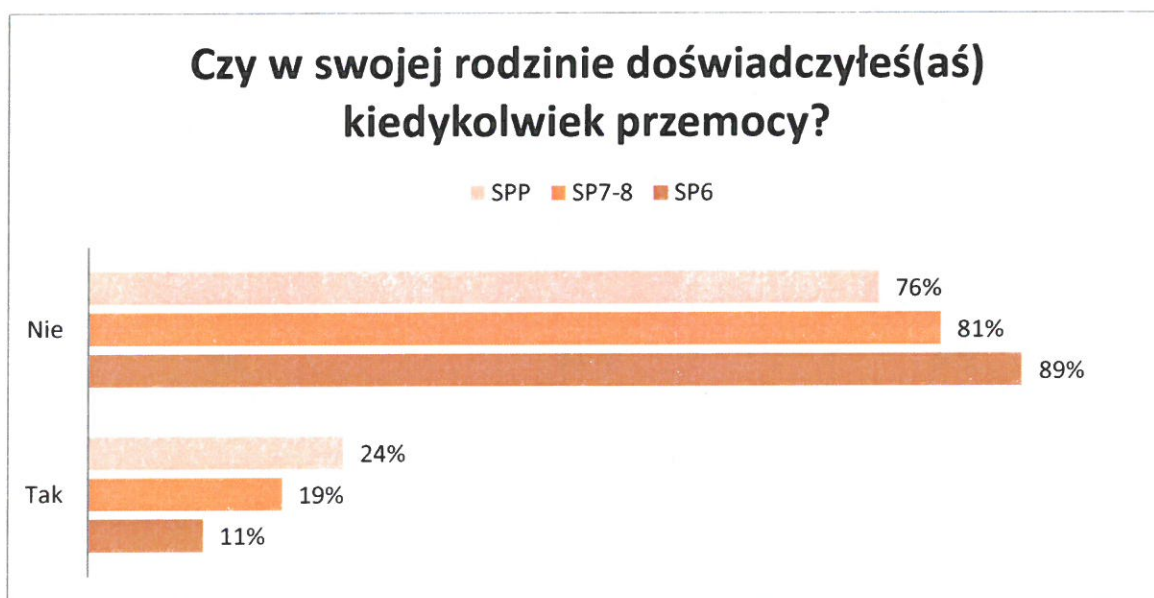
W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy).

Zapytano uczniów jak często doświadczają przemocy w szkole. 50% uczniów SP 6, 46% SP 7-8 oraz 70% SPP wskazało, że nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole. Przemocy psychicznej doświadczają uczniowie SP 7-8 – 54%, SPP – 30%, natomiast SP4 6 aż 50%.

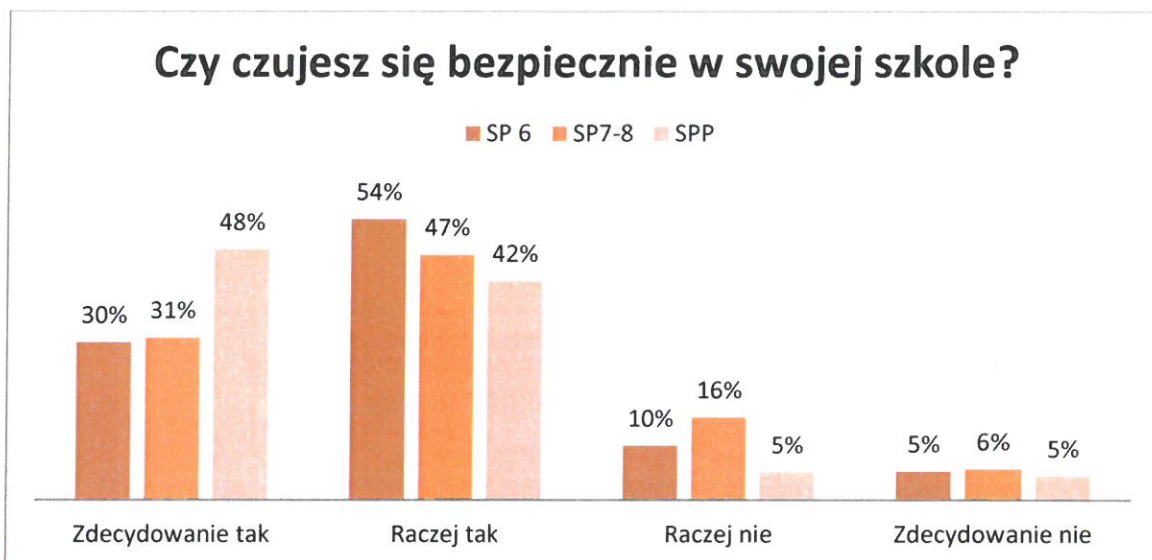

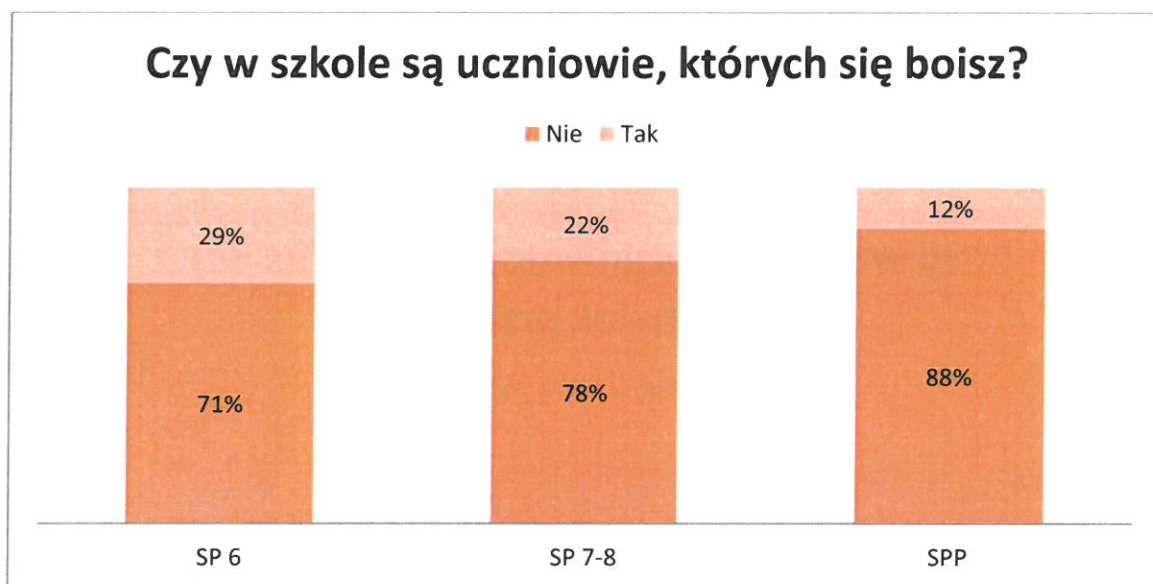
Obok częstotliwości doświadczania przemocy w szkole zapytaliśmy również o doświadczenie przemocy w domu. Rozkład odpowiedzi jednoznacznie wskazuje, że zarówno uczniowie młodszy, jak i starsi doświadczali przemocy w rodzinie: SP6 – 11%; SP7-8 – 19%; SPP – 24%.

W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało łącznie 84% uczniów SP 6; 78% uczniów klas SP 7-8 i aż 90% uczniów szkoły ponadpodstawowej czuje się w szkole bezpiecznie.

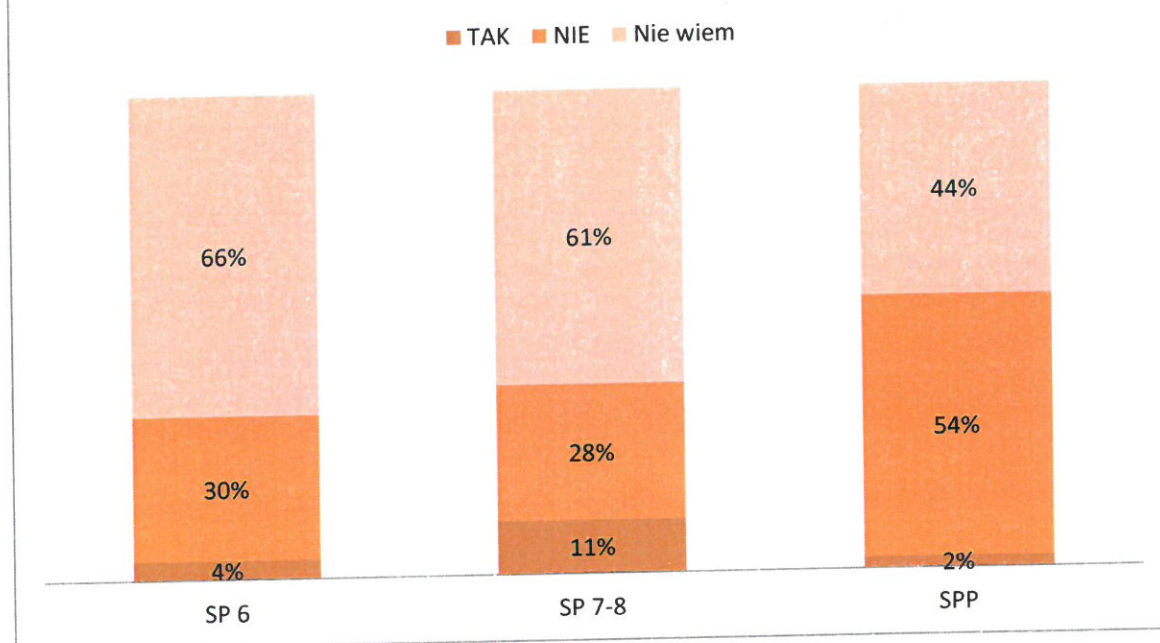

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. **29% uczniów SP 6; 22% uczniów SP 7-8 oraz 12% uczniów SPP wskazało, że na jej terenie są uczniowie, których muszą się obawiać.**

Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że **w szkołach raczej nieobecny jest zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów.**

Czy w szkole jest zwyczaj prześladowania najmłodszych uczniów (tzw. „kocenie”, „chrzest” lub „fala”)?

Na podstawie powyższych danych nie należy uznawać zjawiska tzw. chrztu jako marginalnego. Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

Powyższe wnioski potwierdzają również odpowiedzi uczniów na temat reakcji ich rówieśników na sytuację, kiedy staliby się oni świadkami bójk na szkolnym korytarzu. 20% uczniów SP 6 zgłosiłoby podobną sytuację nauczycielowi, 81% uczniów SP7-8 najprawdopodobniej dopingowałoby kolegów, nagrywając całe zdarzenie telefonem komórkowym. Podobnie odpowiedziało 36% uczniów SPP.

36% najstarszych uczniów zadeklarowało aktywną postawę, polegającą na rozdzieleniu kolegów. 18% uczniów SP 6; 2% uczniów SP 7-8 i 18% uczniów SPP zadeklarowało bierność.

Odpowiedzi	Jak uczniowie w Twojej szkole zareagowaliby na bójkę na szkolnym korytarzu?		
	SP6	SP 7-8	SPP
Uczniowie przyglądaliby się bójce, dopingowali lub nagrywali zdarzenie telefonami.	48%	81%	36%
Uczniowie staraliby się rozdzielić bijących się uczniów.	14%	16%	36%
Uczniowie udawaliby, że nic nie widzą.	18%	2%	18%
Uczniowie zgłosiliby sytuację nauczycielowi.	20%	0%	11%

UZALEŻNIENIE OD INTERNETU I CYBERPRZEMOC

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹⁵.

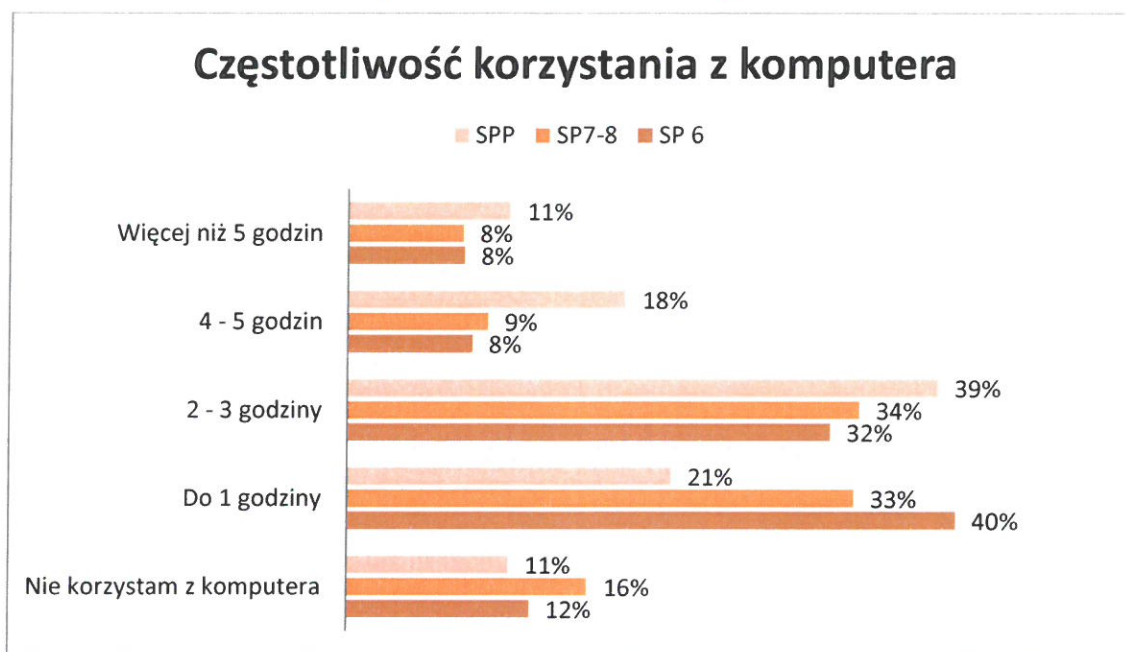
Poczynając od 2013 roku coraz więcej czasu spędzają w Internecie – w 2018 roku było to przeciętnie ponad cztery godziny na dobę. Do najpopularniejszych aktywności w sieci należy kontaktowanie się ze znajomymi, co deklaruje trzy czwarte badanych, a trzy piąte twierdzi, że w zasadzie cały czas są online, na bieżąco otrzymując wiadomości i reagując na nie. Trzy czwarte słucha muzyki, ponad połowa głównie ogląda seriale, połowa spędza czas na portalach społecznościowych (z których najpopularniejszy jest Facebook – 98% badanych deklaruje, że ma konto na Facebooku), jedna trzecia badanych szuka tam informacji potrzebnych do nauki.

W tym „życiu w sieci” na pewno pomagają smartfony – posiadane przez niemal wszystkich badanych uczniów – które łączą w sobie funkcje telefonu komórkowego i komputera. O tym, jak bardzo „wrósł” on w życie młodych ludzi, świadczy choćby fakt, że ponad połowa uczniów nie uważa za niewłaściwe używania smartfonów do przeglądania Internetu, portali społecznościowych lub aplikacji podczas lekcji.¹⁶

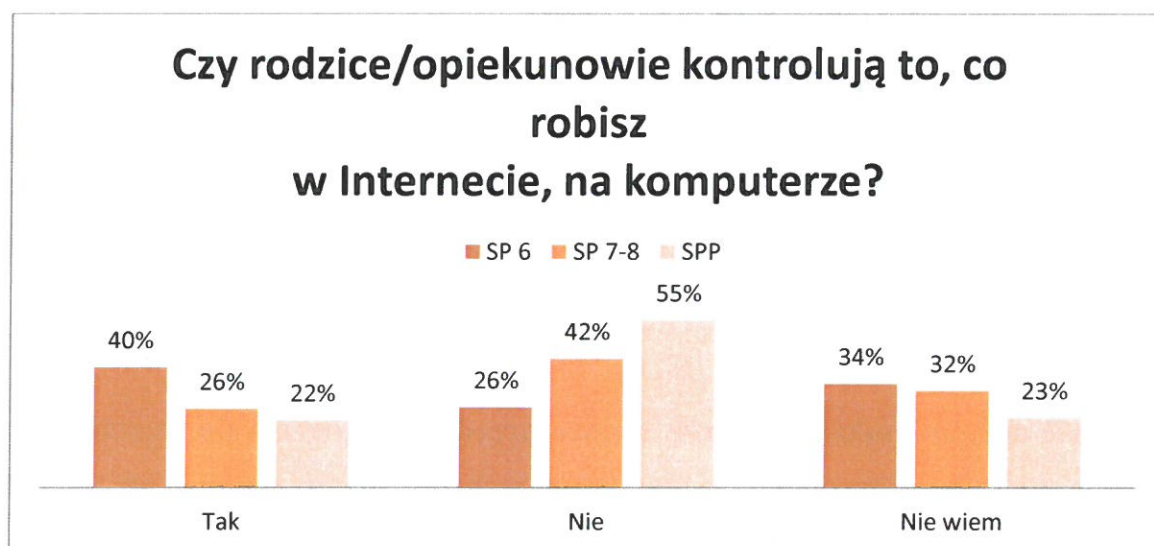
Większość uczniów miasta Kętrzyn spędza przed komputerem do trzech godzin dziennie. Aż 11% najstarszych uczniów spędza przed komputerem więcej niż 5 godzin, co w praktyce może oznaczać, że po przyjeździe ze szkoły korzystanie z komputera jest wśród tych uczniów jedyną formą spędzania czasu.

¹⁵L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

¹⁶ Mirosława Grabowska, Magdalena Gwiazda, na podstawie danych Centrum Badania Opinii Społecznej oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019

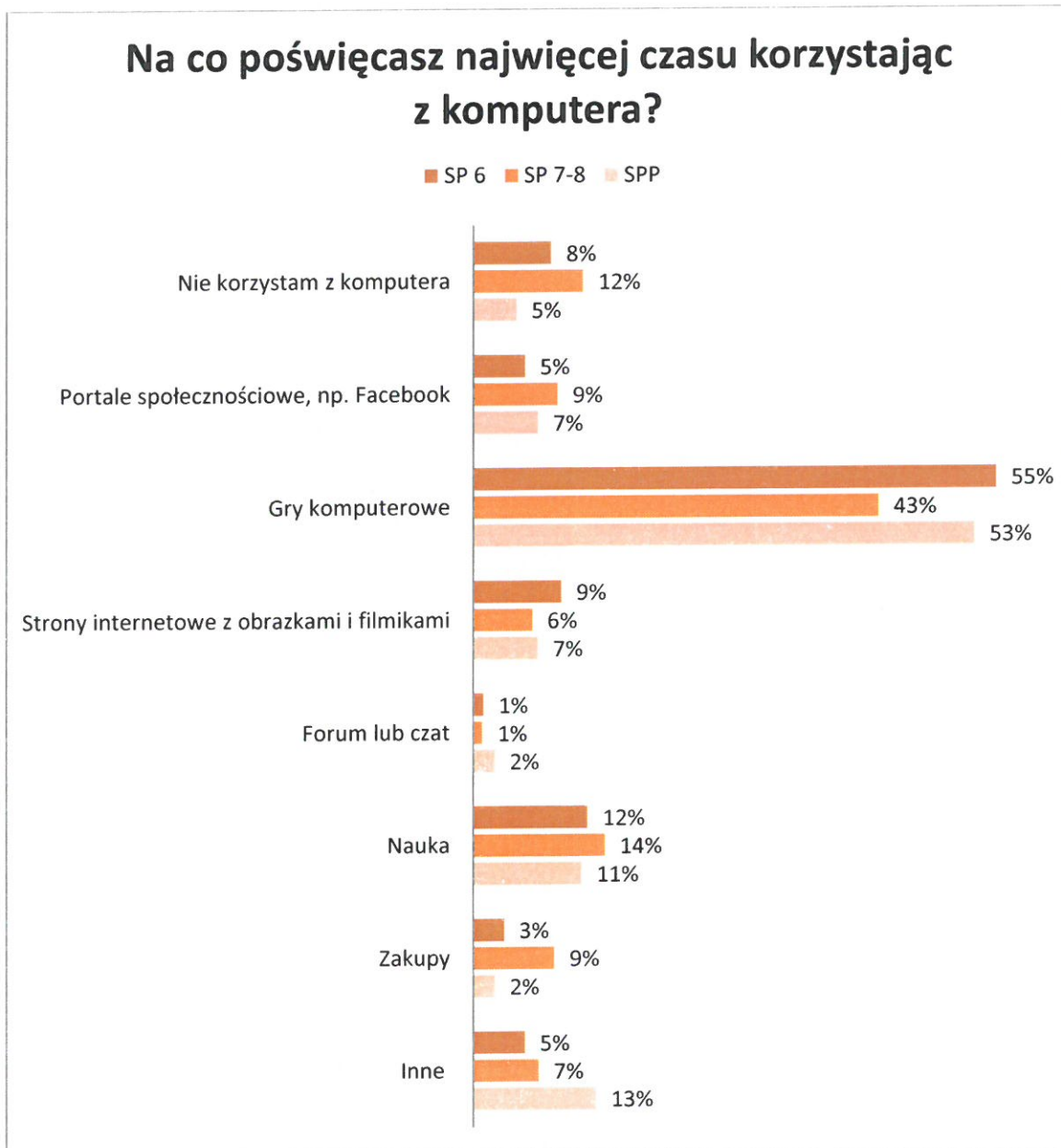

Jednym z czynników chroniących młodych ludzi jest także kontrola rodzicielska. Dlatego zapytaliśmy się uczniów o ich subiektywną opinię na ten temat. 40% uczniów SP 6 deklaruje, że rodzice kontrolują, to co robią w Internecie i przy komputerze. Ten odsetek wśród uczniów klas szkół podstawowych 7-8 i ponadpodstawowych jest zdecydowanie niższy (SP 7-8. – 26%; SPP – 22%).

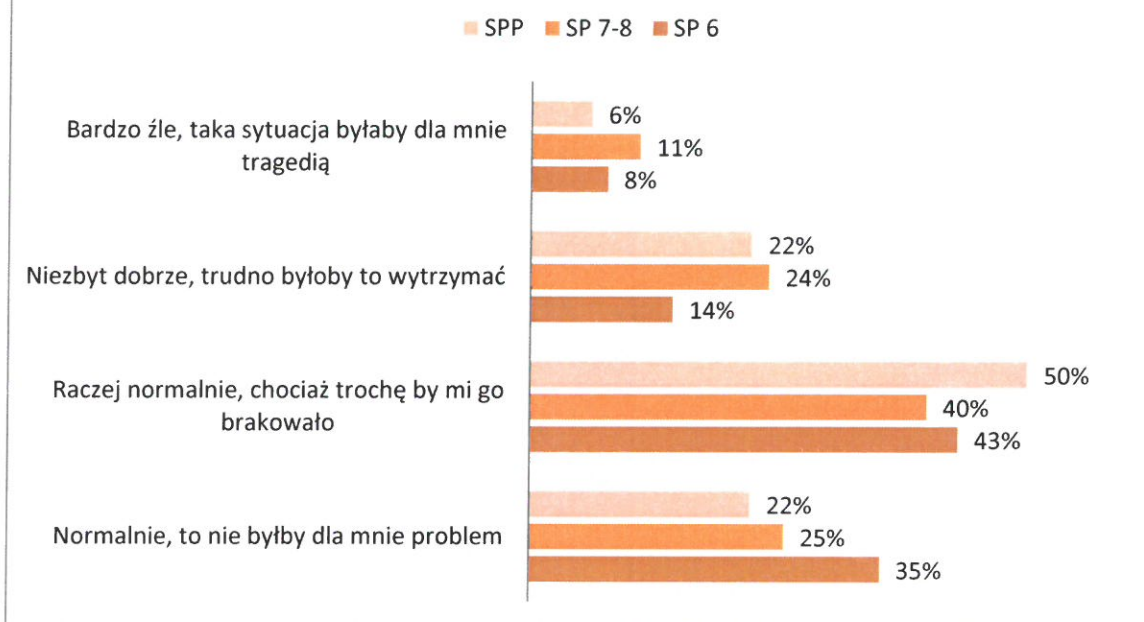
Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być gry komputerowe.**

Wśród wszystkich uczniów równie popularne okazują się być strony internetowe ze śmiesznymi obrazkami i filmami oraz portale społecznościowe.

Tylko 35% uczniów SP 6; 25% uczniów SP 7-8; 22% SPP deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Spora część uczniów przyznaje, że odczułoby w niewielkim stopniu brak dostępu do Internetu. Jednocześnie grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie. Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

Jakbyś się czuł/a, gdybyś przez cały tydzień nie byłoby dostępu do internetu?

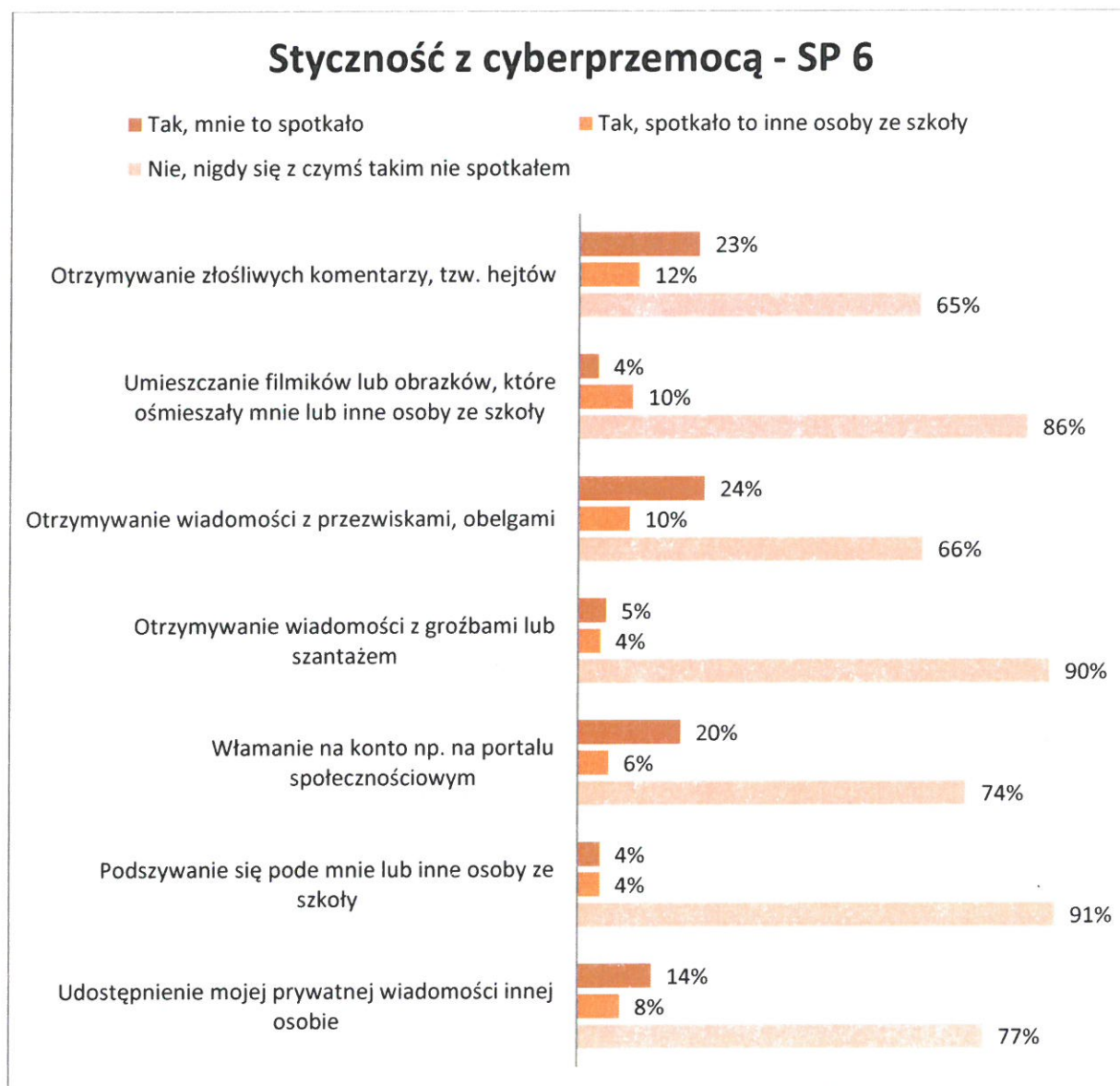

Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w mieście Kętrzyn nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

Uczniowie miasta Kętrzyn doświadczyli w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami oraz często padali też ofiarami włamania na konto.

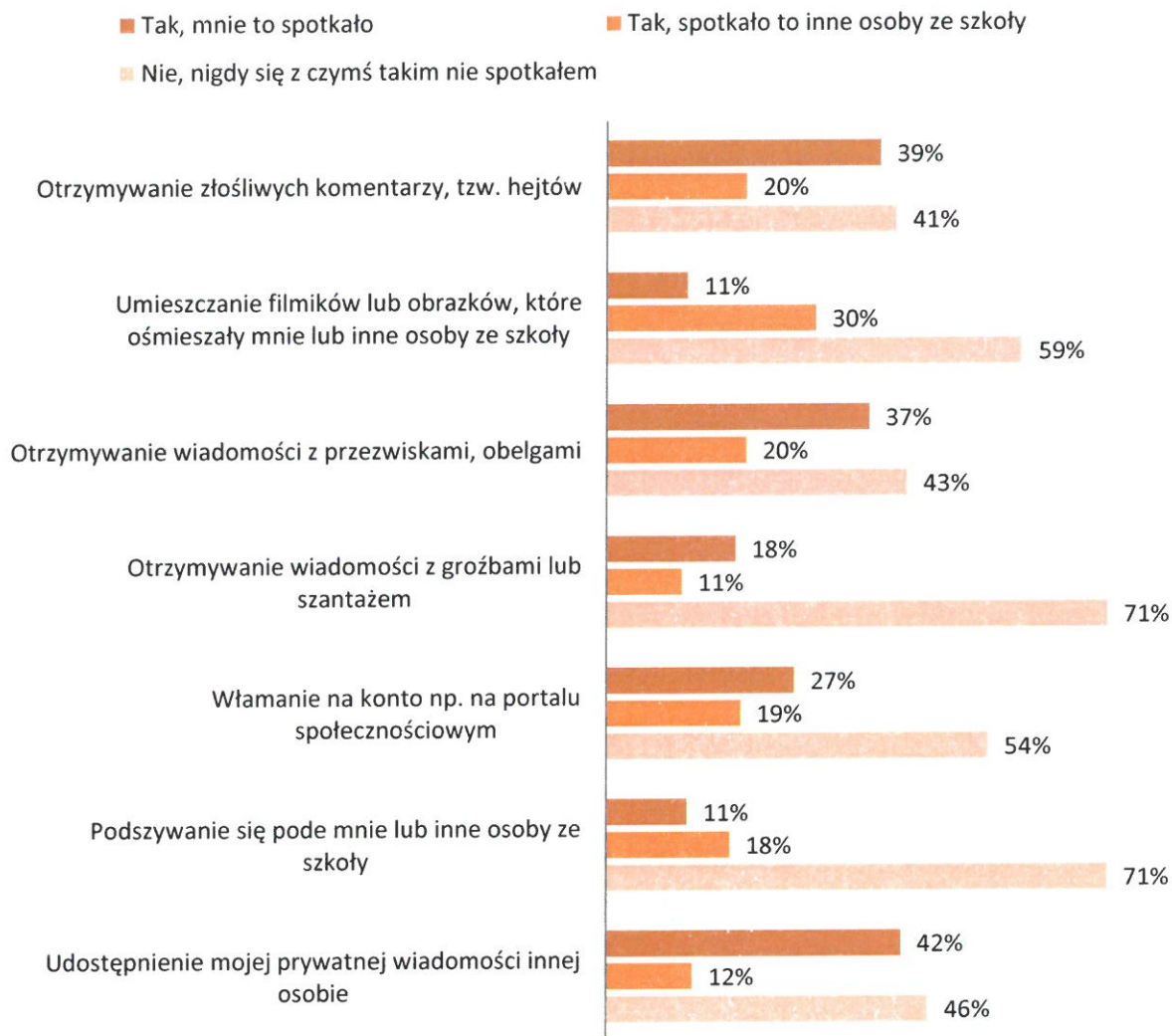
Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą - SP 7-8

Styczność z cyberprzemocą - SPP

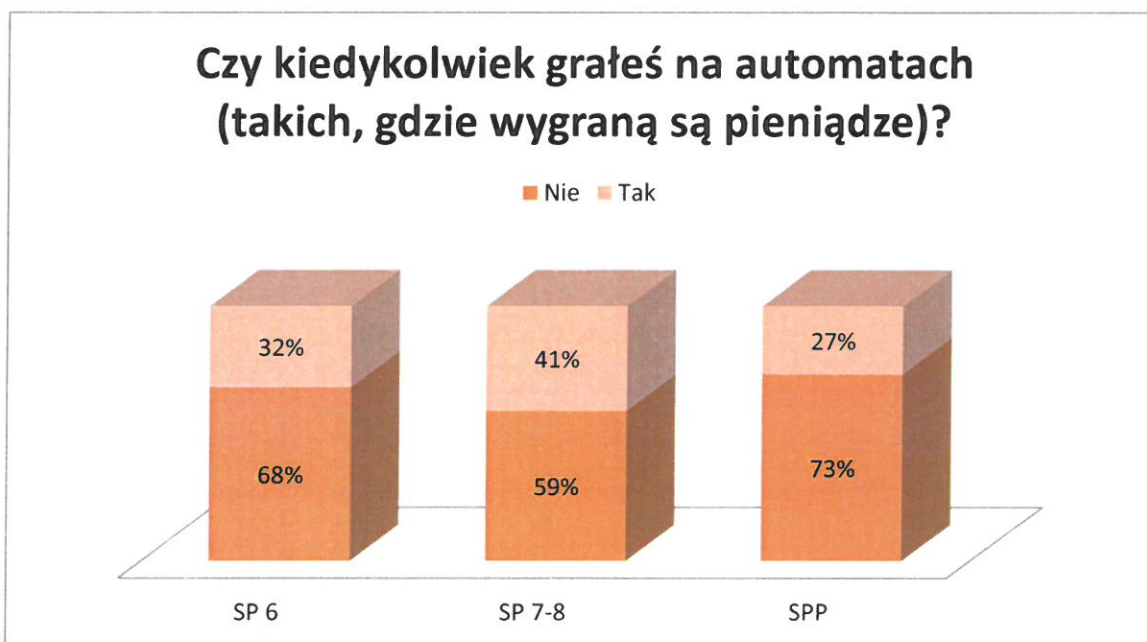

HAZARD

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹⁷. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹⁸. Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹⁹.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców miasta Kętrzyn.

Większość uczniów nie korzystała nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach. Aczkolwiek, ogólny odsetek uczniów, którzy mieli kontakt z grą na automatach, jest zauważalny.

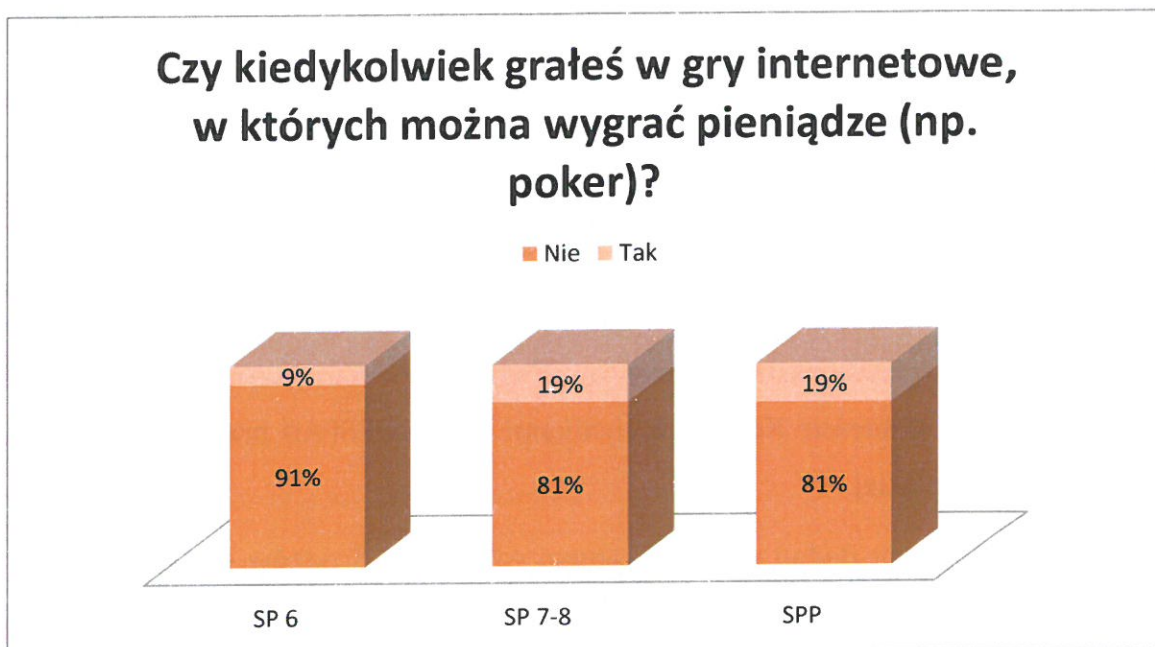

¹⁷P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹⁸ M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹⁹ M. Griffiths M., Gambling Addiction on the Internet, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.

W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród dzieci i młodzieży miasta Kętrzyn.

Wybrane zagadnienia z ESPAD. Porównanie wyników badania uczniów z miasta Kętrzyn z wynikami próby ogólnopolskiej z 2019 r.

METODOLOGIA

W niniejszym rozdziale zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego w mieście Kętrzyn z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania przeprowadzane są co cztery lata według tych samych wystandardyzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach losowych uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2019 roku objęło 5903 uczniów.

W ankiecie zrealizowanej na potrzeby niniejszej diagnozy w roku 2020 zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2019. Porównania dokonywano w ramach tych samych grup wiekowych tj. uczniowie klas ponadpodstawowych z miasta Kętrzyn i z próby ogólnopolskiej.

CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym:

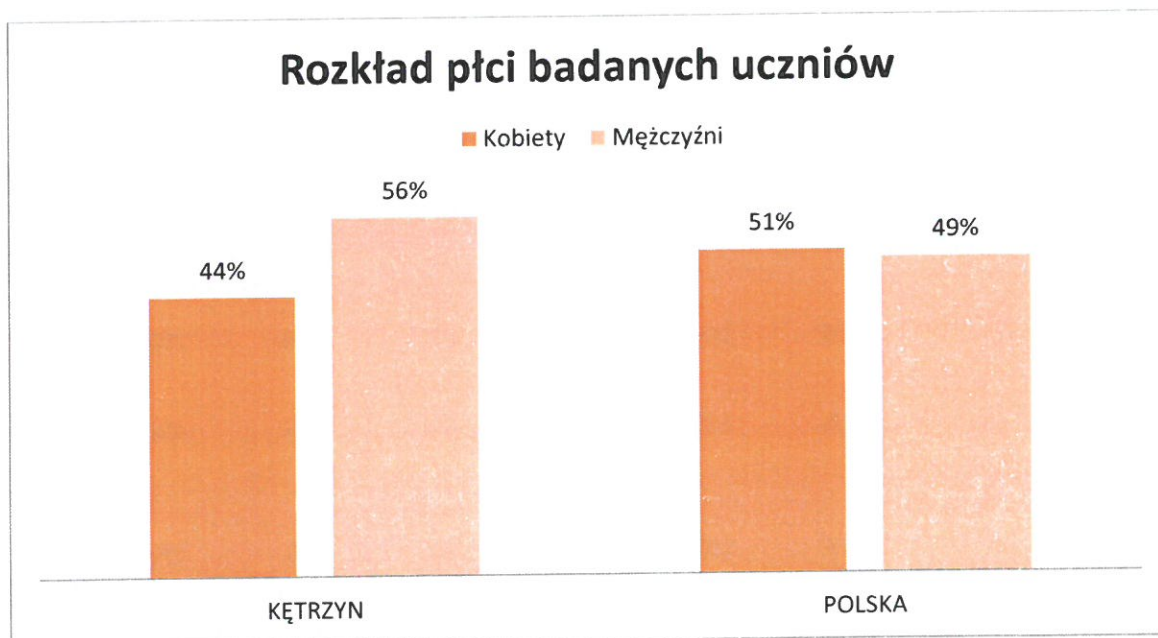
- napojów alkoholowych;
- papierosów;
- narkotyków, leków i substancji wziewnych,

a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2019.

GRUPA BADANA

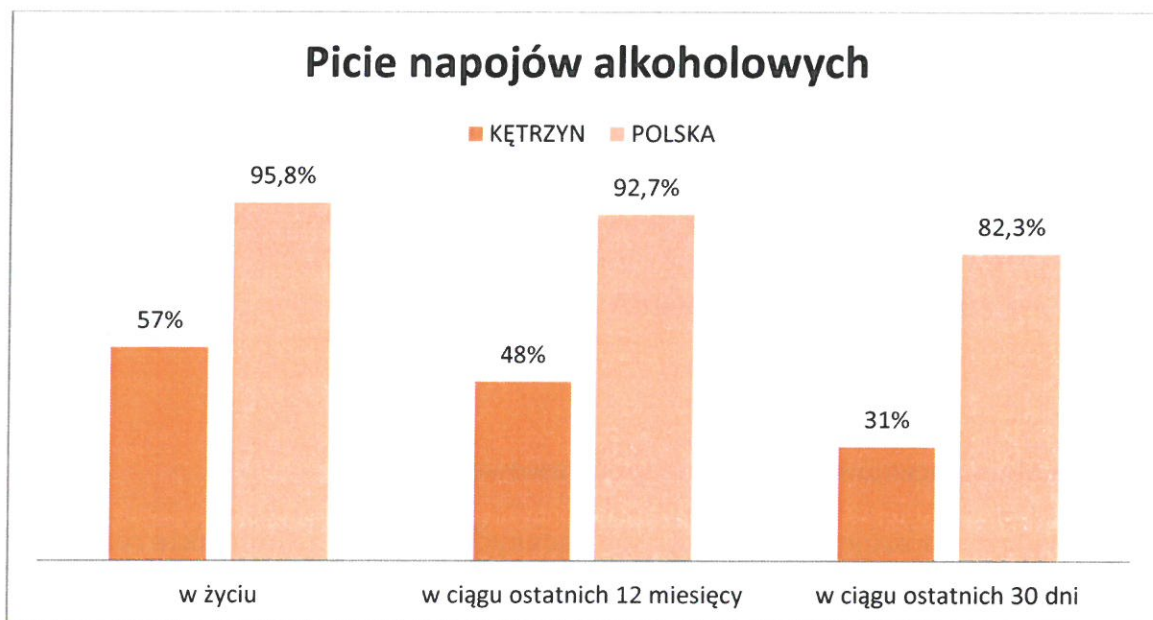
Badaniami objęto uczniów szkoły ponadpodstawowej.

Poniższy wykres obrazuje rozkład płci osób badanych. Zawarto na nim także rozkład płci osób badanych w ramach ESPAD-u.

WYNIKI Z KOMENTARZEM

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów miasta Kętrzyn, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie w miastach Kętrzyn średnio o 40% rzadziej sięgają po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski²⁰, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu.

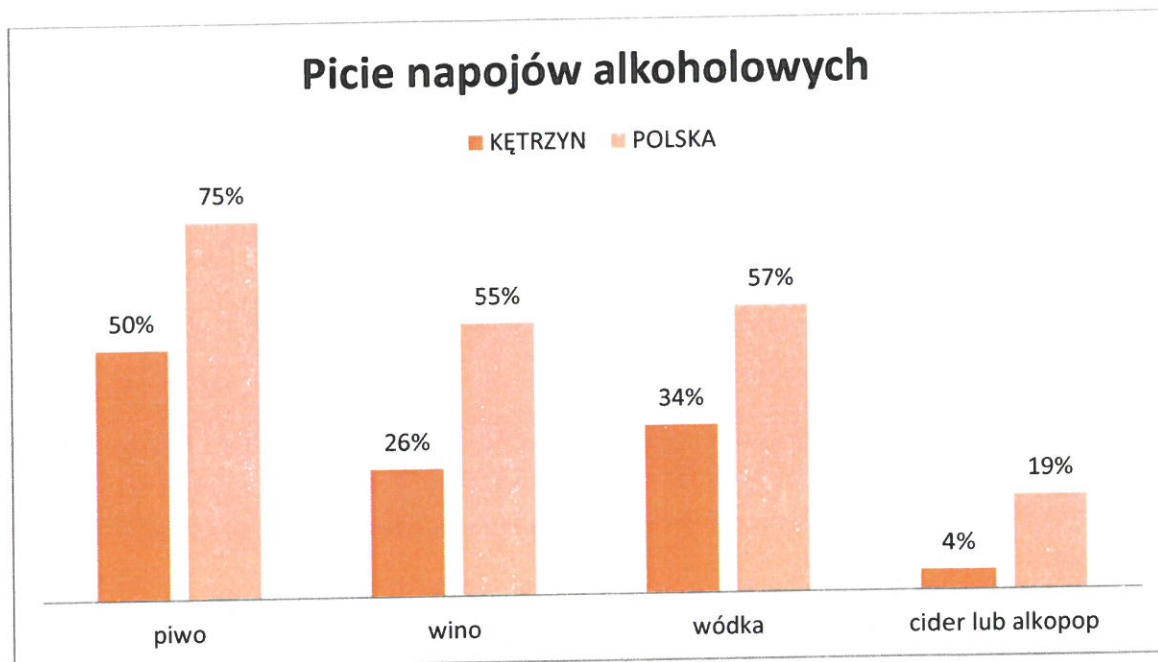

W poniższej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów z zakresu picia napojów alkoholowych.

Uczniowie szkoły ponadpodstawowej KĘTRZYN	Nie piłem	1-2 razy	3-5 razy	6-9 razy	10-19 razy	20-39 razy	40 razy lub więcej
W życiu	43%	16%	9%	8%	10%	2%	11%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	52%	15%	11%	6%	9%	4%	2%
W ciągu ostatnich 30 dni	69%	19%	6%	2%	1%	0%	2%

²⁰ Aczkolwiek, należy mieć na uwadze, że liczba badanych uczniów klasy w mieście Kętrzyn jest w znacznej dysproporcji wobec ogólnopolskiego badania ESPAD. W związku z czym, wskazanie w analizie pojawiających się tendencji, podobieństw, czy różnic jest znacznie utrudnione.

W kategorii spożywania poszczególnych napojów alkoholowych uczniowie z miasta Kętrzyn, rzadziej niż ich rówieśnicy z terenu Polski, spożywają alkohol typu wino lub wódka.

Wyniki pokazują również, iż młodzież z miasta Kętrzyn rzadziej niż młodzież ogólnopolska sięga po piwo oraz napoje alkoholowe typu cider lub alkopop

W kolejnej tabeli zawarto pełne wyniki badania uczniów z miasta Kętrzyn z zakresu **spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych** (podczas ostatniej okazji picia napojów alkoholowych).

Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji picia napojów alkoholowych

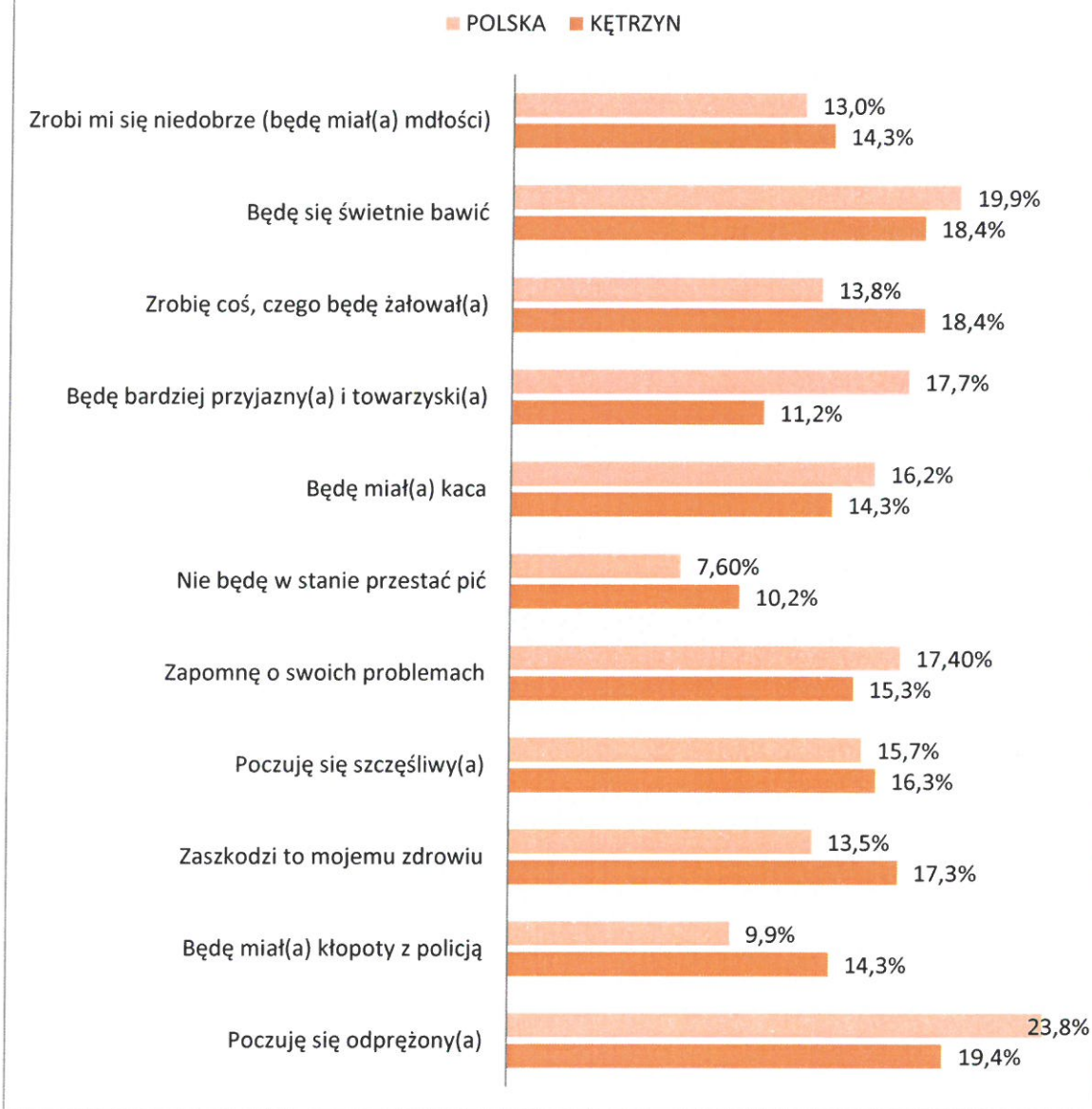
PIWO	KĘTRZYN
<i>Nigdy nie piję piwa</i>	50%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) piwa</i>	20%
<i>Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)</i>	13%
<i>1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)</i>	11%
<i>3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)</i>	2%
<i>5 lub więcej typowych butelek lub puszek (powyżej 2 litrów)</i>	3%
WINO	KĘTRZYN
<i>Nigdy nie piję wina</i>	74%
<i>Ostatnim razem nie piłem(am) wina</i>	8%
<i>Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 100 gram)</i>	4%
<i>1-2 kieliszki (powyżej 100 gram do 200 gram)</i>	7%
<i>Pół butelki (ok. 370 gram)</i>	2%
<i>Butelkę lub więcej (750 gram lub więcej)</i>	4%

**Wielkość spożycia poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przy ostatniej okazji
picia napojów alkoholowych**

WÓDKA		KĘTRZYN
Nigdy nie piję wódki		66%
Ostatnim razem nie piłem(am) wódki		8%
Mniej niż jeden kieliszek (poniżej 50 gram)		5%
1-2 kieliszki (powyżej 50 gram do 100 gram)		1%
3-5 kieliszków (powyżej 100 gram do 250 gram)		5%
6 kieliszków lub więcej (300 gram lub więcej)		14%
CIDER		KĘTRZYN
Nigdy nie piję tego napoju		96%
Ostatnim razem nie piłem(am) tego napoju		97%
Mniej niż jedną zwykłą butelkę lub puszkę (poniżej 0,5 litra)		80%
1-2 typowe butelki lub puszki (powyżej 0,5 do 1 litra)		83%
3-4 typowe butelki lub puszki (powyżej 1 litra do 2 litrów)		88%
5 lub więcej typowych butelek lub puszek (powyżej 2 litrów)		88%

Na kolejnej stronie zaprezentowano wartości odzwierciedlające strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?” Oczekiwania uczniów miasta Kętrzyn wobec alkoholu niewiele różnią się od próby ogólnopolskiej.

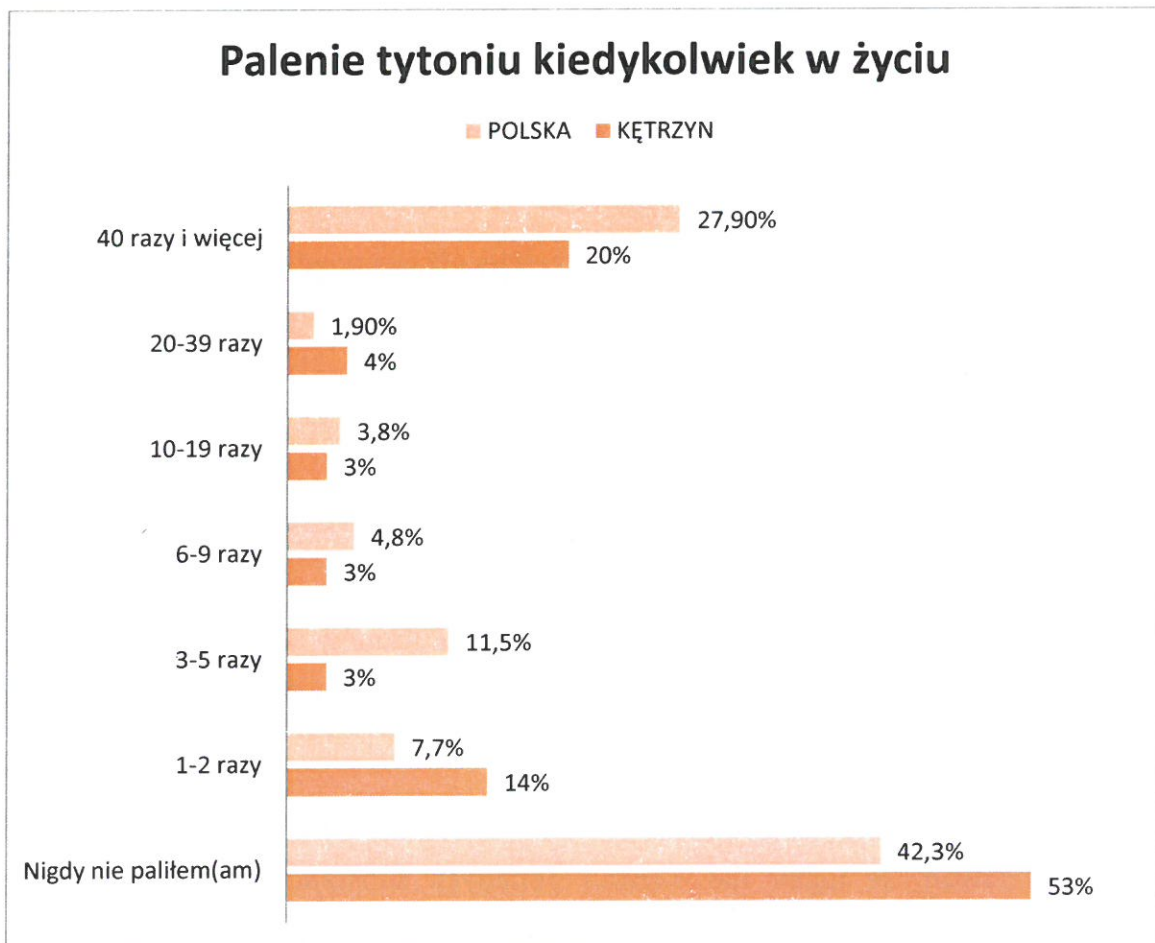
Picie napojów alkoholowych odpowiedź: "bardzo prawdopodobne"

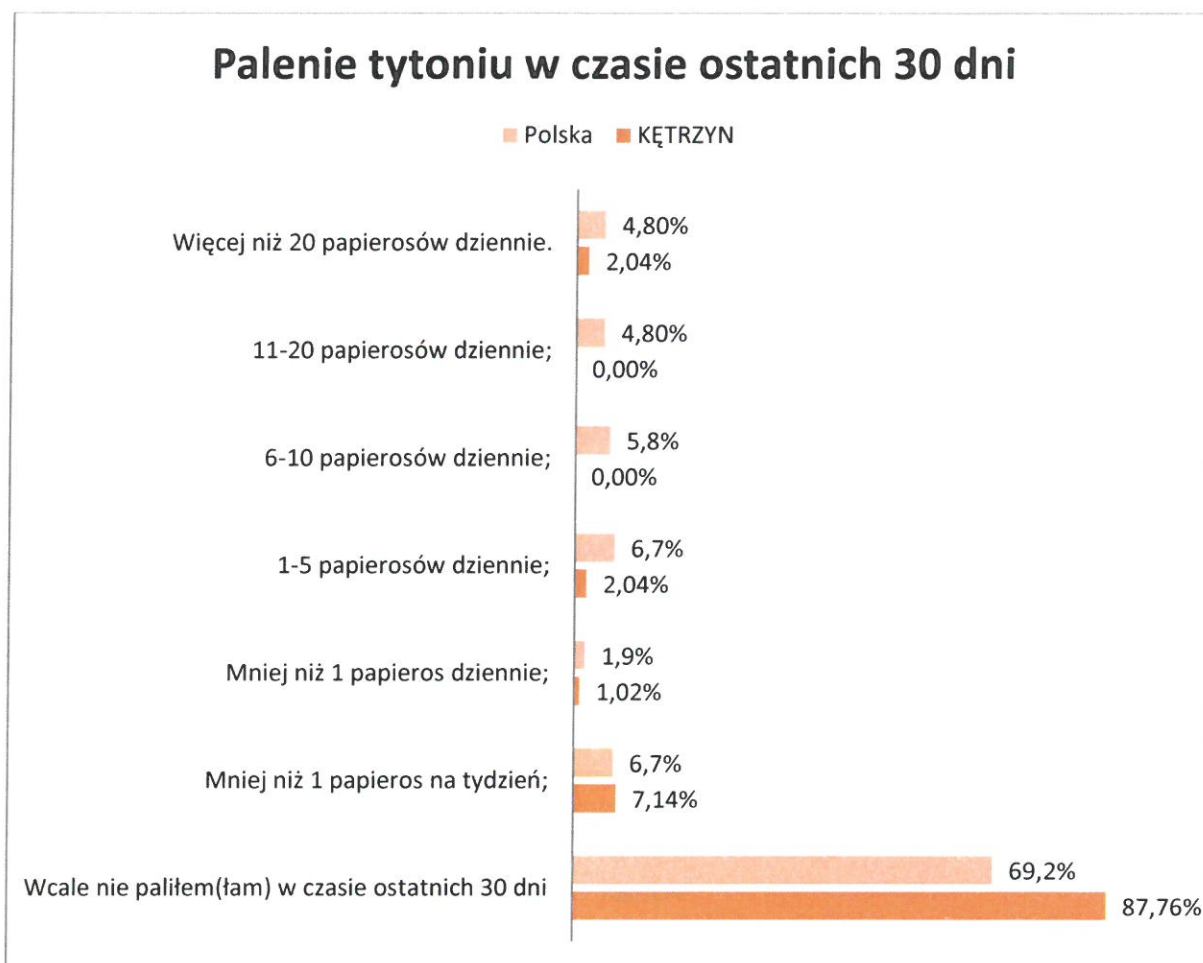

Uczniowie z miasta Kętrzyn najczęściej są przekonani o tym, że napicie się alkoholu pomoże im się odprężyć, będą się świetnie bawić, zapomną o swoich problemach lub zrobią coś, czego będą żałować. Uważają, że jest mało prawdopodobne, że z powodu picia alkoholu nie będą mogli przestać pić lub będą mieli problemy z policją.

Większa liczba uczniów SPP miasta Kętrzyn (53%), niż uczniów w tym samym wieku w Polsce (42,3%), deklaruje, że **nigdy nie paliła papierosów**, ale istotne różnice ujawniają się szczególnie w przypadku poniższych deklaracji uczniów w perspektywie badań ogólnopolskich:

- **paliła(e)m 1 – 2 razy w życiu:** uczniowie SPP Kętrzyn o 6,3% częściej niż PL;
- **paliła(e)m 3 – 5 razy w życiu:** uczniowie SPP Kętrzyn o 5,23% rzadziej niż PL;
- **paliła(e)m 6-9 razy w życiu:** uczniowie SPP Kętrzyn o 1.8% rzadziej niż PL;
- **paliła(e)m 10-19 razy w życiu:** uczniowie SPP Kętrzyn o 0.8% rzadziej niż PL;
- **paliła(e)m 20-39 razy w życiu:** uczniowie SPP Kętrzyn o 2.1 % częściej niż PL;
- **paliła(e)m 40 razy i więcej w życiu:** uczniowie SPP Kętrzyn o 7.9% rzadziej niż PL.

Uczniowie z miasta Kętrzyn zdecydowanie częściej niż uczniowie z próby ogólnopolskiej zaznaczyli odpowiedź „nie paliłem(am) w czasie ostatnich 30 dni”. Osoby, które paliły wskazały najczęściej, że wypaliły 1 papieros na tydzień.

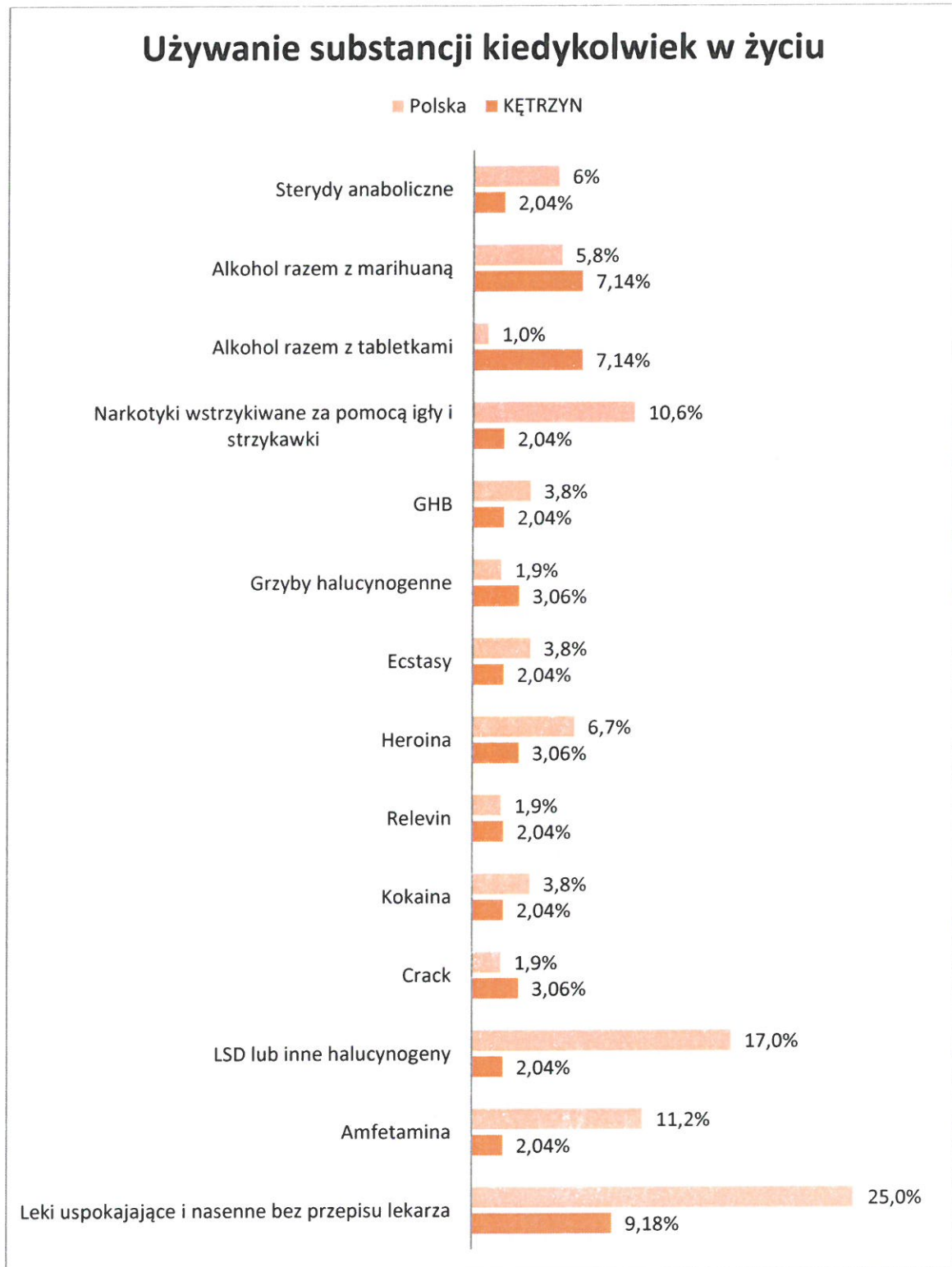
W kolejnych tabelach zawarto pełne wyniki badania uczniów szkół z miasta Kętrzyn z zakresu użycia środków psychoaktywnych.

Wyniki z zakresu użycia marihuany i haszyszu wśród uczniów SPP Kętrzyn wskazują, że pomimo, iż większość uczniów deklaruje nieużywanie tych środków (81,63%), ta część, która je zażywa, robiła to najczęściej raz w życiu.

W przypadku używania substancji psychoaktywnych uczniowie SPP w Kętrzynie najczęściej deklarowali, że nigdy nie używali podanych substancji (średnia odpowiedzi 81,63%). Osoby, które przyznały się do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, deklarowały, że przynajmniej raz w życiu zażywały:

- leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza;

- alkohol razem z tabletkami;
- alkohol z marihuaną.

Pierwszą substancją psychoaktywną, jakiej kiedykolwiek użyli uczniowie SPP w Kętrzynie

Pierwsza użyta substancja psychoaktywna	
KĘTRZYN	
<i>Nigdy nie spróbowałem(am) żadnej z niżej wymienionych substancji</i>	77,55%
<i>Leki uspokajające lub nasenne bez zalecenia lekarza</i>	7,14%
<i>Marihuana lub haszysz</i>	14,29%
<i>Heroina</i>	1,02%

nie była marihuana lub haszysz (14,29%) oraz leki uspokajające lub nasenne bez zalecenia lekarza (7,14%).

Uczniowie zapytani o źródło pozyskania substancji psychoaktywnej, najczęściej odpowiedzieli „braliśmy wspólnie w grupie przyjaciół” (4,08%).

Natomiast na pytanie o powód pierwszego użycia uczniowie SPP w mieście Kętrzynie, najczęściej (13,27%) odpowiedzieli: “Byłem(am) ciekawy”.

Źródło pozyskania substancji psychoaktywnej podczas pierwszego użycia	KĘTRZYN
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z substancji wymienionych w pytaniu 14.</i>	77,55%
<i>Dostałem(am) od starszego kolegi/koleżanki</i>	3,06%
<i>Dostałem(am) od kolegi/koleżanki w moim wieku lub młodszych ode mnie</i>	1,02%
<i>Braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół</i>	4,08%
<i>Kupiłem od kolegi</i>	3,06%

<i>Kupiłem od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście</i>	1,02%
<i>Dostałem od jednego z rodziców</i>	2,04%
<i>Wziąłem z domu, bez pozwolenia rodziców</i>	3,06%

Powód pierwszego użycia substancji psychoaktywnej	
KĘTRZYN	
<i>Nigdy nie używałem(am) żadnej z substancji wymienionych w pytaniu 14</i>	77,55%
<i>Chciałem(am) się czuć na „haju”</i>	3,06%
<i>Byłem(am) ciekawy</i>	13,27%
<i>Inny powód, proszę podać jaki?</i>	5,10%
<i>Nie pamiętam powodu</i>	1,02%

Używanie substancji (porównanie do wyników ogólnopolskich):

- Wśród **uczniów** w badaniu ogólnopolskim jak i w SPP Kętrzyn, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **kiedykolwiek w życiu**, okazały się leki uspakajające bez przepisu lekarza.
- Wśród **uczniów** w badaniu ogólnopolskim jak i w SPP Kętrzyn, najpopularniejszą substancją psychoaktywną, jeśli chodzi o użycie **w czasie ostatnich 12 miesięcy** są leki uspakajające bez przepisu lekarza.

ESPAD-PODSUMOWANIE

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów miasta Kętrzyn jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie w mieście Kętrzyn nie tylko spożywają mniej alkoholu, ale również piją z umiarem napoje alkoholowe o mniejszej zawartości procentowej alkoholu. Ponadto młodzież w mieście Kętrzyn nie tylko rzadziej sięga po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski, ale również rzadziej pali papierosy. Wskazuje to na prawidłową postawę młodych ludzi w odniesieniu do spożywania alkoholu i palenia papierosów.

Porównując wyniki badania ESPAD do rezultatów uzyskanych w ankiecie uczniów z Kętrzyna, konieczna wydaje się szeroka edukacja w zakresie substancji psychoaktywnych. Warto zwrócić uwagę na uzależnienia od innych substancji psychoaktywnych, tj. leki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy miasta

- Najpoważniejszym problemem w opinii mieszkańców jest kryzys norm moralnych, wzrost przestępczości oraz bezrobocie. Warto wspierać różnego rodzaju akcje promujące rozpowszechnianie wiedzy z tego tematu i poszukiwanie rozwiązań tego problemu. Jednymi z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób są plakaty oraz ulotki edukacyjne.
- Według opinii wyrażonej w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy miasta Kętrzyn odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka. Jednak największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w miesiącu, najczęściej jest to piwo. Dla sporej części badanych alkohol jest źródłem integracji społecznej. Zdecydowana większość ankietowanych wskazała Internet i szkołę, jako podmioty, które powinny kształtować świadomość młodych ludzi m.in. na temat konsekwencji podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych.
- Wydaje się konieczne przede wszystkim przeprowadzenie wśród mieszkańców miasta Kętrzyn kampanii informacyjnej mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki spożywania alkoholu dla organizmu człowieka oraz konsekwencje społeczne z tym związane. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców sięgających po alkohol. Dlatego należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- Badani respondenci deklarują, że w swoim środowisku mają osoby przyjmujące substancje odurzające, tj. narkotyki i dopalacze.
- Według ankietowanych zjawisko przemocy w rodzinie w mieście Kętrzyn jest rzadkie, jednak spora część respondentów nie utożsamia nawet łagodnej kary fizycznej z

przemocą w rodzinie. W celu zwiększenia świadomości mieszkańców na temat przemocy w rodzinie należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie miasta kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy odpowiedzialnie podchodzą do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości co do wieku osoby kupującej alkohol, większość badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające pełnoletniość. Jednak w przypadku zestawienia tych wyników z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu miasta Kętrzyn, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Sporo starszych uczniów oceniło, że raczej łatwo i bardzo łatwo jest kupić zarówno alkohol, jak i papierosy osobom poniżej 18 roku życia. Kampania informacyjna może zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach.

Dzieci i młodzież szkolna

- Biorąc pod uwagę wyniki ankiet standardowych oraz porównanie wyników w badaniu ESPAD można wyciągnąć wniosek, iż uczniowie dużo rzadziej sięgają po alkohol niż ich rówieśnicy na terenie Polski. Należy jednak zwrócić szczególną uwagę na profilaktykę w grupie uczniów klas starszych. W przypadku używania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniu m.in. od leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza.
- Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- Biorąc pod uwagę wyniki na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu cyberprzemocy oraz bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych.
- Dodatkowo należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związanych w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.
- Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach problem przemocy rówieśniczej jest odczuwalny. Dyrektorzy placówek oświatowych powinni zwrócić szczególną uwagę na tę kwestię. Preferowane byłoby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych. Co więcej, otrzymane wyniki dotyczące jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, włączając w to rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.
- Na uwagę zasługuje także fakt, że uczniowie w kwestii zaufania rządziej wskazywali nauczycieli. Godne polecenia byłoby zorganizowanie spotkań dla wychowawców ze specjalistami z zakresu profilaktyki, podczas których nauczyciele mogliby zdobyć wiedzę na temat sposobów wzmocnienia relacji zaufania i budowania zasobów chroniących. Pożądane byłoby zaaranżowanie odpowiednio poprowadzonych godzin wychowawczych z młodzieżą, na których nauczyciel będzie miał okazję pokazać się uczniom nie tylko jako osoba odpowiedzialna za sprawy organizacyjne i prowadzenie danego

przedmiotu, ale także jako godny zaufania dorosły, który jest otwarty na trudne kwestie osobiste trapiące dzieci i młodzież.

ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY – REKOMENDACJE OPARTE NA MODELU PROFILAKTYKI POZYTYWNEJ:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania²¹. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu²².

Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka²³:

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

²¹ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

²² Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

²³ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki, a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*²⁴.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy²⁵.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie badań zrealizowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu

²⁴ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 26.11.2018).

²⁵ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła.*

współpracy pomiędzy nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;

- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny.
- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli, zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z zapobieganiem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”²⁶;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń podejmowanych przez nich zachowań, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości

²⁶K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnych i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;
- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów należy planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunek **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.

